

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושמונים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

תוכן העניינים

- מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
- הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
- הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
- ערעורו של חבר הכנסת בא-גד על החלטת ועדת הכספים לאשר הוראות בצו תעריף המכס והפטורים
ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 60),
התשנ"ד–1994
- הצעת חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16)
(היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
- הצעת חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14)
(ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם
וחובותיהם (תיקון מס' 12)
- (הסכמה להסרת חסינות), התשנ"ד–1993; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם
(תיקון מס' 15)
- (חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993
(קריאה ראשונה)
שאלות ותשובות
חנינה למרגל מסיבות בריאות
ארגון "השומר"
פושעי מלחמה נאצים בארגנטינה
החזקת נשק על-ידי ערביי יש"ע
- הצעת חוק הוצאה לפועל (תיקון – הוצאה לפועל בעניין מזונות), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
- הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון – עדות על הודאה בעבירות חמורות),
התשנ"ד–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
- הצעות לסדר-היום
עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי
הצעות לסדר-היום מכתבו של שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק
ומשפט
- הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)
(תיקון מס' 10), התשנ"ד–1993
(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, כ' בשבט התשנ"ד, 1 בפברואר 1994.

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת – הצעת חוק היטלי סחר (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, שיציג לפנינו הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד–1994. בבקשה, כבודו.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאגש להציג בפניכם את הצעת התיקון לפקודת המשטרה, יש לי הכבוד – גם אם הוא כרוך בצער – להיפרד היום בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט ובשם הכנסת מן העובד הוותיק ביותר של הכנסת, של הבית הזה, מהיועצת המשפטית של ועדת החוקה, רחל מלחי.

אנחנו קיימנו היום ישיבה מיוחדת של הוועדה, בנוכחות יושב-ראש הבית, שר המשפטים וחברי כנסת, שבאו להודות לגברת מלחי, היועצת המשפטית של ועדת החוקה, ולאחל לה התחלה חדשה.

הציבור איננו יודע, ונדמה לי שלוקח גם לחברי הכנסת זמן להבין עד כמה עבודת החקיקה של הבית הזה יש לה פנים מעבר למה שנראה במצלמה פה במליאה או בוועדה. קשה בכלל להעריך את החשיבות ואת המשמעות של עבודת היועצים המשפטיים לוועדה בהתמודדות מול הממשלה ובהתמודדות בין חברי הכנסת בינם לבין עצמם. אין חבר כנסת אחד בבית הזה שעוסק בחקיקה, שלא יושב שעות עם יועצים משפטיים, ובחלק גדול מן החוקים, בגלל תחומי פעולתה של הגברת מלחי ושל ועדת החוקה ושל ועדות אחרות, הוא נפגש בגברת מלחי, שעשתה דרך מדהימה בבית הזה, מהיותה עובדת של הוועד הלאומי עדיין, מועצת המדינה הזמנית, קצרנית –

הי"ר ש' וייס:

וכל זה רק ב-20 השנים האחרונות. נכון?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יותר.

– מזכירת ועדת חוקה, חוק ומשפט, ובסופו של דבר היועצת המשפטית שלה.

בשם כל הבית הזה ובשם כל מי שנעזר בה, ובשם כל מי שקיבל ייעוץ כל כך טוב, אני מבקש לאחל לגברת מלחי הצלחה בפרק ב'. זה פרק שיכול להיות הרבה יותר טוב, יותר מאושר אפילו מפרק א'. וגם אם צריך להצטער על שיוצאים לגמלאות, צריך ואפשר וכדאי לשמוח על הפרק הבא שאנחנו פותחים בו.

הי"ר ש' וייס:

המתחיל במצווה אומרים לו גמור. ברשותך, אני רוצה להצטרף לברכה שלך ולדברים שלך. השנה יוצאים לגמלאות שניים-שלושה מבכירי עובדי הכנסת. מר דמביץ יצא לפני חודש לגמלאות, עכשיו יוצאת רחל מלחי.

אני מצטרף לכל מלה שחבר הכנסת צוקר אמר, ורוצה לברך בכל לבי את היוצאים לגמלאות בשנים ארוכות של עבודה פורייה, של נחת, של המשך קריירה מקצועית ושל קשר הדוק מאוד עם הכנסת, ואנחנו אכן נשמור עליו.

אם כן, אני מצטרף לברכה שלך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תודה רבה.

ועתה – להצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12). לא בכל יום מובאת בפני המליאה סוגיה שעניינה שירות הביטחון הכללי. בדרך כלל ובדרך הטבע פעילותו של הארגון הזה אפופה במעטה של חשאיות, והוא פועל כולו לטובת כולנו מאחורי המעטה החיוני הזה של חשאיות, והמסך הכבד של האיפול נועד לשרת את פעולתו.

מדינת ישראל כבר עברה את השלב שבו היא סבורה שיש קונפליקט הכרחי בין חשאיות לבין פיקוח ציבורי. אנחנו בתחילתו של עידן שבו גם שירות הביטחון הכללי וקברניטיו מודעים לעובדה, שפעולתו הדיסקרטית, החשאית, צריכה להתיישב גם עם נורמות של פיקוח ציבורי.

ברי ונהיר לקברניטיו של השירות ולבית הזה, שיש להבטיח את שני העקרונות הללו: גם פעולה חשאית מוחלטת, שבלעדיה פעילותו של שירות הביטחון הכללי תיפגע אנושות והביטחון של כולנו ייפגע אנושות, וגם, באותה שעה, הקפדה על אמת מידה נוספת והיא הצורך בפיקוח ציבורי, ולא לאפשר שמסך של עלטה ישמש לעשיית דברים בניגוד לחוק.

מטרת החוק הזה, ובמובן הזה יש בה מידה של שינוי רב, היא – אני אגדיר את זה באופן פשוט – העברת החקירות במקרי חשדות נגד חוקרי שירות הביטחון הכללי לידי פרקליטות המדינה. אותו נוהל החלל זה כשנתיים על שוטרים, יחול על המקרים שבהם מתעורר חשד לפעילות לא חוקית של חוקר שירות ביטחון כללי במהלך המעצר של חשוד.

העיקרון המונח בבסיסה של הצעת החוק אומר, שמוטב שכאשר מתעורר חשד לא יחקור הארגון את עצמו, אלא חוקר מיומן, מוסמך, האמון מצד אחד על כללי החשאיות, אבל מצד שני גם על כללי החקירה, הוא יבצע את החקירה הזאת.

הדבר נעשה לגבי חקירות שוטרים לפני כשנתיים, אחרי ויכוח ארוך עם המשטרה, וטוב שכך נעשה.

הדיונים על הצעת החוק הזו לא החלו בממשלה הזאת. הם החלו בממשלה הקודמת, וקיבלו את ברכת שר המשפטים לשעבר, דן מרידור, וראש הממשלה לשעבר, יצחק שמיר. התהליך היה כרוך בוויכוח, בדיון, אבל הנוסח הובא בהסכמה מלאה עוד בכנסת הקודמת, בהסכמה מלאה בין שירות הביטחון הכללי, משרד ראש הממשלה, ראש הממשלה ושרי המשפטים – הקודם וזה הנוכחי.

יש מיוחד בהצעת החוק הזו. יש מיוחד משום שאנחנו מכניסים בעצם גורם זר לפעילות השוטפת של שירות הביטחון הכללי, לנבכי פעולתו, למקום שהחשאיות יאה לו בדרך כלל.

והנה אנחנו אומרים: גם במקומות הללו חוקר מיומן, האמון גם על כללי החשאיות, יוסמך לחקור במקרה שבו יחשוב היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט המדינה או מי שיוסמך מטעמם, שיש מקום לחקירה; יוסמכו חוקרי הפרקליטות לחקור את החשוד.

העיקרון השני שהזכרתיו, שמונח בבסיסה של ההצעה, אומר, שאין שום ארגון היכול לחקור במהימנות מלאה את עצמו, והכלל תקף ונכון גם לגבי שירות הביטחון הכללי.

במהלך הדיונים במליאה, ובעיקר בוועדה, התעורר ויכוח סביב שאלת הנסיבות שעליהן חלות הוראות החוק האלה. מהו מעצר? האם מדובר במהלך כל החקירה, או חלק מהחקירה? אני רוצה להבהיר פה את עמדת כל חברי הוועדה, ללא חילוקי דעות פוליטיים – גם הדיון נערך ללא חילוקי הדעות הללו, עוד סימן לבגרות שאינה מקדשת את החשאיות אלא סבורה שהחשאיות צריכה לדור בכפיפה אחת עם פיקוח ציבורי – ההסכמה היא שמדובר על כך שהנסיבות שבהן יוכל היועץ המשפטי להורות על חקירת חוקר של השב"כ חלות על כל החקירה, מרגע שהחשוד נעצר לחקירה, לגבי כל אותן עבירות שנעברות בנחקר. אין זה משנה אם נערכה חקירה ממש באותה שעה שבה חלה העבירה, או העבירה חלה בשעה שהיתה הפוגה במהלך החקירה.

הוראת החוק הזאת חלה לגבי הרוב הגדול של פעילות שירות הביטחון הכללי, או נאמר, נתח נכבד של שירות הביטחון הכללי, שכן חלק נכבד מפעולתו קשור בחקירה. כל מה שקשור בחקירה ובנסיבות החקירה ובנסיבות שבהן נתון הנחקר – כל אלה הן הנסיבות שבהן אם תיעבר עבירה או יתעורר חשד של עבירה של חוקר השב"כ, הפרקליטות תוסמך לחקור.

עד היום היה התפקיד הזה מוטל על המשטרה, שעליה היתה חובת החקירה. מעתה, בין השאר בהתערבות או ביוזמה של חבר הכנסת גולדשמידט, נקבע שהסמכות למעבר הזה, בלי חקירת משטרה את חוקרי השב"כ, כך שהפרקליטות תחקור את השב"כ, תדרוש הכרעת היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט המדינה, או מי שמוסמך מטעמם.

אני רוצה להבהיר כאן דבר אחד שהוועדה התחייבה שלא לקבוע אותו בחוק, אלא להבהיר אותו באופן מפורש, צלול וברור כאן במליאה. מה קורה במקרה שבו הוגשה תלונה והיועץ המשפטי או פרקליט המדינה או מי שהוסמך מטעמם החליטו שהיא איננה עוברת ליח"ש – ליחידה לחקירות שוטרים? מה קורה במקרה הזה? אני מבקש להבהיר, החובה לחקור, המוטלת על המשטרה מכוח סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי, תעמוד בעינה. החוק הזה איננו בא להעניק ליועץ המשפטי לממשלה או לפרקליט המדינה סמכות למנוע חקירה בתלונה המעלה חשד נגד עובד השב"כ, ואין מטרתו של התיקון להרע את המצב הקיים. כלומר, לא ייווצר מצב שבו יחליט היועץ המשפטי שאין להפנות את התלונה לפרקליטות ולכן לא תיחקר הפעולה. אם הוא יחליט – היועץ המשפטי או הפרקליט – שאין התלונה נחקרת על-ידי היחידה לחקירות שוטרים, יחולו הוראות סדר הדין ותיערך חקירה משטרתית כמקובל.

צריך גם להבהיר, שהמשטרה איננה יכולה להסיק מן הטיפול המוצע, כי אם רשות אחרת עוסקת או מוסמכת לחקור, אין עליה חובה לחקור במקרה שהרשות החוקרת או הפרקליטות תחליט שלא לחקור. הבהרה זו נחוצה כדי לדעת, שאין התיקון בא להרע את המצב הקיים.

מייד נשמע את ההסתייגויות של חבר הכנסת גולדשמידט. אני מביא את הצעת החוק הזאת בהסכמה מלאה של הוועדה. אני מבקש להודות לעובדי שירות הביטחון, שישבו אתנו כמה ישיבות בנושא הזה, והם מבינים ומסכימים לעקרון הפיקוח הציבורי על פעולת חוקרי השב"כ; לשר המשפטים הקודם; לראש הממשלה הקודם; לראש הממשלה הנוכחי ולשר המשפטים הנוכחי, שבסוגיה כל כך מסובכת וכל כך רגישה הסכימו כולם על הנוסח המוצע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דדי צוקר.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יש לך חמש דקות נדיבות להנמקת ההסתייגות שלך.

חבר הכנסת צוקר, מה הצעתך? – נשמע קודם את כל ההסתייגויות ונעבור אחר כך להצבעות?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני שמח להצטרף לחובה הנעימה של כולנו, כל חברי ועדת החוקה, להודות לגברת רחל מלחי על שירותה בוועדה. אני, כחבר כנסת וחבר הוועדה זו הקדנציה הראשונה, נהניתי משיתוף הפעולה ומהניסיון הבלתי רגיל, הבקיאות, ויותר מזה, נועם ההליכות של הגברת מלחי. אני מאחל לה הצלחה בדרכה. לפעמים אני חושב, שגיל הפרישה שנקבע בחוק או בכל מיני נהגים הוא גיל צעיר מדי. אדם מגיע לשיא ניסיונו, והוא צריך לעזוב. בכל אופן – מכל הלב. וכמובן, לדידי לחמן-מסר, מחליפתה, שיהיה לכולנו בהצלחה.

אני רוצה גם להביע במסגרת זו הערכה רבה ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דדי צוקר, שבאופן עקבי משרת עקרונות בסיסיים מאוד בשיטת המשטר שלנו ותורם רבות באותם תיקוני חוקים, וזה לא הראשון שבהם, מבחינת קדושת שלטון החוק ושמירתו, גם בנושאים רגישים מאוד.

לגופו של עניין, אני רוצה לעמוד על נקודה שאסור לנו לשכוח אותה. הכותרת של הדין היום בכנסת היא חקירת אנשי שירות הביטחון הכללי. עלול להיווצר רושם, אצל מי שרואה בטלוויזיה ומי שקורא בעיתון, שאנחנו דנים בגוף שכאילו עומד או צריך לעמוד לחקירה, לבדיקה, וזה רושם מוטעה. אני

מדגיש: עלול להיווצר רושם מוטעה, לא רושם אמיתי – שעיקר הנושא הוא איזו מידה של אי-אמון במערכת, שלדעתי, בקונסנסוס מלא בבית הזה ובכל רחבי מדינת ישראל, זו קבוצה של אנשים מסורים, אנשים שעושים יום ולילה בשירות הביטחון של כל עם ישראל, בתנאים לא פשוטים, לעתים תנאים קשים, תוך כדי סיכון נפשות, כאשר לנגד עיניהם עומדת מטרה עילאית, והיא שמירת ביטחון כל אחד ואחד מאתנו.

כאשר אנחנו באים לדון בשאלה איך לחקור את אנשי השירות, כאשר חלילה וחס הם מועדים מעידה שצריך לחקור אותה, אנחנו חייבים להדגיש, שאנחנו רואים זאת כמקרה יוצא מן הכלל ונדיר ולא כאירוע שבשגרה.

אם נשמור תמיד על הפרופורציה הזאת – לא נפגע בשירות, נוכל לחזק אותו. דווקא הצעת החוק הזאת, שעומדת כאן בכנסת, יכולה בסופו של דבר לשרת אותו.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו להסתייגות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא כל כך הבנתי את ההערה.

היו"ר ש' וייס:

משום שנשארו לך שתי דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר.

הצעת החוק הזאת מבטאת שמירה על הקו, שלעתים הוא קו דק, בין הצרכים של שלטון החוק לבין מקרים גבוליים, שבהם יש צורך לפעול בצורה מסוימת, שעה שפועלים לצורך ביטחון. זו הסיבה האמיתית והנכונה, ששיקול הדעת מתי להחליט לחקור אירוע כזה או אחר חייב להינתן לרשות הבכירה ביותר, והיא היועץ המשפטי לממשלה. כפי שאנחנו יודעים, כאשר אנחנו חוקרים עבירות של אזרחים, עבירות שקשורות למערכת המשפט במדינת ישראל, כל דרג במערכת המשטרית יכול להחליט על פתיחת חקירה. כאן אנחנו מציינים במפורש, שיהיה זה רק היועץ המשפטי לממשלה, או מי שהוא יאצול לו את סמכויותיו – זו יכולה להיות פרקליטות המדינה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני שם לב עכשיו, שיש לך עוד הסתייגות, אז אין לי התנגדות שתאחד את הדברים ויהיו לך עוד חמש דקות. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לכן אני חושב, שהעובדה ששיקול הדעת הזה ניתן לרמה הבכירה ביותר, קרי ליועץ המשפטי לממשלה, תבטיח שהנושא העדין הזה, שעדיין נמצא במסגרת של חשאיות, שמשרתת את הצרכים של ביטחון מדינת ישראל, ייבדק ברמה של דיני נפשות, ומתוך ידיעה והכרה של המכלול. ובמכלול יש היבטים שונים ומשונים, הקשורים בדברים שהרבה מאוד פעמים אסור לתת להם פומבי. ואנחנו צריכים להיזהר, עם כל הליברליות שלנו ולמרות העובדה שהתקופה שבה אנחנו מצויים היא תקופה של חשיפה גדולה יותר ויותר של כל עשייה שלטונית, וגם של מה שאנחנו קראנו להם "הדברים הקדושים" או "הפרות הקדושות" – גם בתקופה זו אסור לנו בשום פנים ואופן, בשם הליברליות, בשם זכות הציבור לדעת, לפגוע בביטחון, ושומה עלינו למצוא את האיזון המתאים. זאת מלאכה קשה מאוד, לעתים מתסכלת, לעתים מתקבלת שלא באהדה על-ידי חלק מהציבור. אבל כאשר אנחנו מדברים על ביטחון, לא רק שאלות של פופוליזם או פופולריות הן השאלות שצריכות להנחות אותנו.

אני קובע, או מנסה לקבוע, שהצעת החוק הזאת, שהגיעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט ונוסחה כפי שנוסחה, מנסה ליצור אותו איזון הדרוש בין האינטרסים, האינטרס של הביטחון והאינטרס שנקרא לו: זכות הציבור לדעת – החשיפה והאפשרות לחקור דברים כאשר אכן היתה סטייה, וסטייה מהותית, ממה שהחוק מתיר לחוקר השב"כ בעת שהוא חוקר עציר או עצור, כפי שהוא צריך לחקור אותו.

אני מסכים, כמובן, שאנחנו חייבים לשמור על העיקרון שרצוי שגוף לא יחקור את עצמו. עשינו זאת לגבי חלק חשוב מכוחות הביטחון, המשטרה, ביחידה לחקירת שוטרים שהוקמה במשרד המשפטים. ועכשיו אנחנו מצרפים לתחום סמכויותיה גם את הסמכות לחקור את אנשי שירות הביטחון הכללי, במקרים המצוינים באותו חוק שאנחנו מביאים כאן לאישור הכנסת.

אני רוצה לעמוד על תחום מעורפל מסוים הקיים בניסוח החוק. כבר אמר קודמי יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דדי צוקר, שהעבירות שבהן מדובר, אותן עבירות שתחקור בהן אותה יחידה לחקירת שוטרים, יהיו עבירות שעובד שירות הביטחון הכללי חשוד בביצוען "במהלך חקירה שערך או בקשר אליה, או בקשר למי שהיה מעוכב או נתון במעצר לצרכי חקירה". שתי שאלות עולות מהניסוח הזה. הראשונה, ישנו השלב של תפיסת חשוד.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שלב הלכידה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שלב הלכידה, זו מלה יותר מוצלחת. שלב לכידת החשוד עדיין איננו שלב של חקירה. האם הוא נופל בגדר מה שכתוב פה, או איננו נופל? לדעתי, על-פי הפרשנות, וגם על-פי הדברים שנאמרו בוועדת החוקה – הוא איננו נופל. הנושא של שלב הלכידה לא יהיה כפוף לאותה חקירה שפה מדובר בה, לאותה בדיקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי במקום "לכידה" נגיד "תפיסה"? כי לכידה זה כמו ציד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אמרתי תפיסה. אבל בסדר. אנחנו מבינים למה הכוונה. הכוונה היא שהנושא שבו מדובר הוא השלב שבו האיש אכן נחקר חקירה של ממש.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נעצר לצורך חקירה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נעצר לצורך חקירה ונחקר חקירה של ממש. וכדי לשמור זכויות בסיסיות של נחקר בעת חקירתו, באה הצעת החוק הזאת, כדי להגן על אותו אדם. וידעו זאת כל אנשי "בצלם" וכל הגופים שמבקרים כל כך קשות את מערכת הביטחון שלנו, איך אנחנו מקפידים בנושא הזה.

הנושא השני שאינו מכוסה בהגדרה הזאת הוא עבירה אחרת, שאיננה קשורה לחקירה, עבירה מסוג שונה לחלוטין, שעבר, חלילה, איש השב"כ. אנחנו יודעים את הסטטיסטיקות, ואנחנו יודעים שהמקרים הם מועטים ביותר, צריך תמיד לזכור את זה. גם אז הדבר לא כלול בסעיף הזה.

לסיום, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולבקש מחבר הכנסת דוד מגן להסיר את הסתייגותו. ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן עלולה להביא לפגיעה ביכולת התפקוד של שירות הביטחון הכללי, בכך שהוא מרחיב הרחבה כמעט אין-סופית את תחום הפעולה של אותה יחידה שכאן קיבלה לתחום סמכותה את חקירת אנשי השב"כ. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת מגן איננו כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

כרגע הוא היה כאן.

הי"ר ש' וייס:

הוא תמיד כאן. אבל איננו יכולים לעכב את תהליך החקיקה.

דוד צוקר (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש שלא להשיב ולעבור להצבעות.

הי"ר ש' וייס:

טוב, נעבור להצבעות. אני מוכן לחכות עוד חצי דקה, אולי במקרה הוא ייכנס.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני ארוץ לקרוא לו.

הי"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת זאבי, בכל זאת למען המשחק ההוגן. חבר הכנסת צוקר, האם יש לך מה להוסיף במחצית הדקה הזאת?

דוד צוקר (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יש לי מה להשיב לחבר הכנסת מגן. אם ההסתייגות שלו תעבור בקריאה השנייה, הממשלה תמשיך את הצעת החוק.

הי"ר ש' וייס:

הנה נכנס חבר הכנסת דוד מגן. המתנו לך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבטל את ההסתייגות.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. איזה שיתוף פעולה פורה ומבורך בין חברי הוועדה. חבר הכנסת גולדשמידט, האם גם אתה ויתרת על כל ההסתייגויות?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. לפיכך, אדוני יושב-ראש הוועדה, האם אני יכול לקבוע שאין הסתייגויות לחוק?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אין.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, לא נצביע עליהן.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא נצביע על ההסתייגויות. נצביע על סעיפי החוק בקריאה שנייה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד – 1994. מאחר שהמסתייגים ויתרו על הסתייגויותיהם, אני קובע שאין הסתייגויות, ואנחנו מצביעים על סעיפים 1, 2 ו-3, כפי שהוכנו על-ידי הוועדה, בקריאה שנייה.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 1-3 – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-3 התקבלו.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה על החוק כולו בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 12), התשנ"ד–1994, התקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר. אני מברך את כל מי שעסקו בעיצובו של החוק. זו הזדמנות נוספת להודות לגברת רחל מלחי ולהצטרף עוד הפעם לברכות של חבר הכנסת דדי צוקר.

הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם הצעת חוק זו עניינה פעולתו של שירות הביטחון הכללי. ראשית אני מבקש להודות מאוד לחבר הכנסת גולדשמידט ולחבר הכנסת מגן על משיכת ההסתייגויות. בעיקר לחבר הכנסת מגן אני רוצה לומר, הוא רצה להרחיב את תחולתו של החוק. נדמה לי שגם את התיקונים הגדולים מוטב שנעשה בשתי פסיעות מאשר בדילוג אחד גדול, ואני מבקש להודות לו על כך. גם כך עשינו דבר משמעותי מאוד מבחינת הפיקוח הציבורי, ואני מסכים עם חבר הכנסת גולדשמידט באשר לאיזון נכון עם האינטרס הביטחוני. ואני רוצה להודות, אדוני היושב-ראש, לא רק למי שעזר בחקיקה הזאת, אלא גם למי שאיננו נראה, והחוק נוגע בו כל כך, מי שאיננו נראה ושומר.

מה עניינה של הצעת חוק זו, שאני מביא לפניכם? כיום עניינו של החוק הוא הוויתור על הסודיות הרפואית והקושי שהוא יוצר לעתים בפעולתו של שירות הביטחון הכללי, ואני אסביר.

מה הם הכללים היום? הכלל היום הוא, שעובד שירות המדינה או מועמד לשירות המדינה מוותר על הסודיות הרפואית שלו, על פרטים הקשורים במצבו הבריאותי, על פרטים האגורים, למשל, במאגרי מידע של משרד הבריאות. הוא מוותר על זה כדי להתקבל לעבודה, בעיקר במשרות המסווגות ביטחונית, והוויתור על סודיות רפואית – הוס"ר – תקף אך ורק לצורך ביצוע וקיום הוראות סעיפים ספציפיים. הוויתור על סודיות רפואית איננו כללי. אין העובד, וגם זה המסווג ברמות ביטחונית שונות, מוותר כך שתם על הסודיות הרפואית שלו לכל מאן דבעי, כך שכל אחד יוכל לחטט בתיקו. הוויתור הזה על הסודיות הרפואית תקף לעניין מסוים, לזמן מסוים, לתקופת מסירת הוויתור או לתקופה שקדמה לה.

המידע הרפואי ששירות הביטחון לעתים זקוק לו, כדי לבדוק מהימנות ביטחונית, יכול להימסר אך ורק למי שעל-פי חוק חלה עליו חובת שמירת הסודיות, ובעיקר סודיות המידע הרפואי, במקרה הזה.

מה הבעיה שנוצרה ומדוע בא הצורך בחוק? נוצרו שני מקרים שבהם שירות הביטחון נתקל בבעיה, ואנחנו היינו צריכים להסדיר אותה, שוב, תוך איזון שני האינטרסים: הצורך הביטחוני מחד גיסא, והצורך בשמירת פרטיותו של היחיד, של העובד, מאידך גיסא.

מצב א' הוא הנוהג בחמש-שש השנים האחרונות של שירות הביטחון הכללי; על-פיו נבדקים העובדים המסווגים ברמות ביטחוניות מסוימות בדיקה חוזרת, גם אחרי שהם התקבלו לעבודתם. זה אחד הלקחים מפרשת ואנונו: עובדים העובדים במשרות מסווגות אינם נבדקים רק בעת הכניסה למקום העבודה, אלא יש בדיקה חוזרת אחרי כמה שנים, בדיקה נוספת אחרי עוד כמה שנים, כדי להבטיח מהימנות ביטחונית יותר סבירה.

מצב ב' הוא מצב שבו שירות הביטחון קיבל אינפורמציה הגורמת לו לחשוב שיש כדאיות בבדיקה, נניח של מצבו הנפשי של אדם שכבר התקבל לעבודה, והוויתור על הסודיות הרפואית שלו כבר אינו תקף. הוא ויתר על הסודיות הרפואית רק כדי להיכנס לעבודה.

כיצד, אם כן, אנחנו שומרים מחד גיסא על האינטרס הביטחוני, כלומר בדיקה חוזרת ונשנית של עובדים במשרות מסווגות, או של עובדים שלגביהם מתעורר חשד באשר למצבם הנפשי, למשל; כיצד שומרים על האינטרס הזה מחד גיסא, אבל כיצד, מאידך גיסא, שומרים באופן קפדני על זכויותיו של היחיד בכל מה שקשור למידע הרפואי הנוגע לו?

לשם כך באה הצעת החוק הזאת. הצעת החוק הזאת יש בה הוראת מעבר, המאפשרת שימוש בויתור על הסודיות הרפואית, שניתן לפני תחילת החוק. התיקון הזה נועד לאפשר שימוש בויתור לגבי נושאי משרה ובעלי תפקידים המסווגים בסיווג ביטחוני, לאפשר לשירות הביטחון לבדוק אותם ותוך כדי כך להבטיח, מחד גיסא, שמי שאוחז במידע, גם אם איננו פסיכולוג, גם אם איננו פסיכיאטר, שאמון על שמירת מידע רפואי, אלא הוא חוקר שב"כ – כל כללי שמירת הסודיות הרפואית יחולו עליו. אנחנו באים לדאוג לכך שהעברת המידע הרפואי תהיה לצורך מסוים, אבל עם תחולה לעבר. כלומר, גם אחרי שהתקבלת לעבודה, אפשר יהיה לבדוק את מהימנותך הביטחונית.

התיקון המוצע בא, אם כן, להוציא מתחולת החוק נושאי משרות בתפקידים ביטחוניים, כל עוד הם משרתים בתפקיד המסווג הזה, ולאפשר בדיקות, או שגרתיות, או יזומות.

הצעת החוק הזאת מובאת אליכם ללא הסתייגות, ואם היא תעבור, הרי שיש בה עוד שלב חשוב במה שדיברתי עליו קודם. השלב הזה אומר, מצד אחד – הערכה ושמירת האינטרס של מי שעושים בעבודה הקשה הזאת, הבלתי נסבלת הזאת, הקשה כל כך, של שירות הביטחון הכללי; ומצד שני – דאגה לזכויות הבסיסיות של היחיד, גם אם הוא חשוד – פה הוא עוד לא חשוד אפילו – וזכויותיו של עובד מדינה בכל עמדה שהיא.

הוספנו כאן סוגיה חדשה, שלא היתה בהצעת החוק המקורית, והיא חשובה ביותר מבחינתה של הכנסת: יש כל הסוגיה של סיווג ניירות, מסמכים ומשרות. הסוגיה הזאת לא עברה פיקוח ציבורי מעולם. למשל, נקבע מאז 1948, שכל הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה – גם אם אלה עוסקות, נניח, בחוק ביטוח בריאות – הם סודיים. מדוע? ככה, זה מסמך סודי. וכך שורה ארוכה של מסמכים, שאינך יודע מה הטעם להיותם סודיים או מסווגים או שמורים, שומרי סוד, אינם שומרי סוד. הדברים אמורים גם בניירות, במסמכים, אבל גם בתפקידים. לכן, על-פי הצעתנו, ובהסכמת הממשלה ושירות הביטחון, תקום ועדת משנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, בראשות ועדת החוקה, חוק ומשפט, כשמחצית החברים הם חברי ועדת החוץ והביטחון, כדי שכל כללי הסודיות החלים על ועדת החוץ והביטחון יחולו גם על ועדת משנה זו, ולוועדה הזו יובאו כל פרטי הסיווג, גם של המשרות וגם של המסמכים.

אני מקווה שבשיתוף פעולה – אני יודע, אני מאמין – בין יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון לביני נקבע כבר בקרוב את הישיבה הראשונה של אותה ועדה, כדי שגם על הסוגיה הזאת של רמת הסיווג הביטחוני של נייר או של נושא משרה יהיה פיקוח של הכנסת, תוך כדי כפיפות לאותם כללי חשאיות החלים על ועדת החוץ והביטחון. אני מקווה שאת זה נעשה בקרוב, במהרה, לכשיאושר החוק, ואני רואה בזה עוד שלב חשוב במעשה של הבית הזה לפיקוח על השירותים החשאיים של מדינת ישראל.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, עניין ראשות הוועדה לא כתוב במפורש.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון.

דוד מגן (הליכוד):

אולי כדאי שתדגיש זאת שנית ושלישית לפני ההצבעה, כי ראשות הוועדה היא בידי ועדת החוקה, חוק ומשפט, וטוב שיושב-ראש ועדת החוץ והביטחון נמצא באולם.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בחרנו שלא לכתוב בחוק את ראשות הוועדה. חשבנו שאין זה אסתטי לומר בדיוק מי עומד בראשות הוועדה. הוסכם עם שירות הביטחון הכללי ועם ממשלת ישראל, שראשות הוועדה תהיה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל באשר למספר החברים – מחציתם חברי ועדת החוץ והביטחון ומחציתם חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

עיקרון נוסף שלא כתבנו, אבל גם עליו נקפיד: ייצוג נאות לאופוזיציה ולקואליציה. כלומר, זאת איננה ועדה של הקואליציה – החוק הזה יהיה תקף גם אחרי שהממשלות תתחלפנה – יהיה פה ייצוג גם לאופוזיציה, כמובן, וגם לקואליציה, בפרופורציות שהבית הזה מכיר אותן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

מובן שחוסר ההגדרה כאן, כפי שחבר הכנסת מגן העיר, פותח פתח לסכסוכים בעתיד, אבל לגבי הזמן הקרוב אני מבין – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

היו"ר ש' וייס:

מדיסרמוניה להרמוניה. על כל פנים, בין חברי הכנסת אורי אור ודדי צוקר יש כאן הכרזת הרמוניה. בעוד מאתיים שנה לא יצטרכו את שירות הביטחון, יהיה שלום טוטלי בעולם כולו.

הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994. אין הסתייגויות. לפיכך, מי תומך בחוק כפי שהוא מובא על-ידי הוועדה ויושב-ראש הוועדה ומופיע בפניכם בקריאה שנייה על כל סעיפיו?

הצבעה מס' 3

בעד סעיף 1 – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

חגי מירום (העבודה):

כולם נקלטו?

היו"ר ש' וייס:

כן, כולם נקלטו, אני בודק.

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

אותו חוק ממש בקריאה שלישית, חברי הכנסת.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שלישית ונכנס לספר החוקים.

אני מודה ליזמים ולמי שהביאו את החוק לגמר. תודה רבה.

הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה חבר הכנסת עמיר פרץ. יוזם החוק – חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, כבודו.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח בדברי הערכה וברכה לחבר הכנסת דוד מגן, שמגלה יוזמה ועמידה על טיפול מהיר בהצעות שמגיעות לוועדת העבודה והרווחה.

דוד צוקר (מרצ):

הוא עוד יחזיק אותנו פה הרבה לילות.

דוד מגן (הליכוד):

לא, זה עד המהפך הקרוב.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אנחנו כל כך מתרשמים מעבודתך הפרלמנטרית, שנעשה כל מאמץ כדי שלא יהיה מהפך.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, אנחנו עכשיו במדור החקיקה ולא במדור התקווה.

דוד צוקר (מרצ):

או האילוזה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, נא לשבת.

הצעה זו באה לשים סייגים במינוי של חבר במועצת הפסיכולוגים. מועצת הפסיכולוגים היא מועצה ככל המועצות הציבוריות בתחומים העוסקים בבריאות. אך מכיוון שמקצוע הפסיכולוגיה הוא מקצוע שבו היחסים בין הפסיכולוג למטופל הם מיוחדים מאוד, והתלות של המטופל במטפל שלו הופכת תלות שעלולה לעתים, חלילה, להיות מנוצלת לרעה, באה הצעתנו של חבר הכנסת דוד מגן לקבוע כללים מחמירים, כדי שכל אזרח במדינת ישראל ידע, שכאשר מתמנית מועצת הפסיכולוגים בישראל או מיתוסף למועצה חבר – תיערך לחברים בה בדיקה ויימצא שאין בהם רבב, וכל היבט שיכול להטיל דופי כזה או אחר במינוים ובתפקודם נבדק והם נמצאו כשרים לכל דבר ועניין.

אבל חששנו שמא יהיה ניצול לרעה. שמא יבוא מטופל, יבוא אזרח ויאמר: אני אנצל לרעה את הזכות שניתנה לנו כאזרחים להתלונן, ובעצם התלונה שלי אני אגרום לכך שפסיכולוג מסוים לא יוכל לקבל תפקיד במועצת הפסיכולוגים.

לכן קבענו גם לוח זמנים. אם מוגשת תלונה, חייבים לבדוק אותה בפרק זמן קצוב מראש. לא יהיו עיניי דין, ובתוך פרק זמן של לא יותר מ-90 יום תיבדק כל תלונה. כך שאם יתברר שתלונה שהוגשה נגד פסיכולוג לא היה כל בסיס, הוא ינוקה באופן כזה שכל הציבור ידע על כך, כל האנשים הקשורים אליו ואל מקום עבודתו ידעו על כך, כדי ששמו לא ייפגע. כי שמו הטוב של פסיכולוג הוא המפתח ליכולתו לתפקד.

אני מגיש לכם עתה הצעת חוק, שבה אנחנו קובעים שבמועצה ציבורית כזאת יהיו חברים שאכן ראויים להיות כאלה, אבל גם יישמר האיזון, כדי שחש וחלילה לא יהיה ניצול לרעה.

אני מבקש מאוד מחברי הכנסת להצביע בעד הצעת החוק הזאת.

אני פונה אל חבר הכנסת דוד מגן, בתוקף האפשרות לפי התקנון – שלא היתה בקדנציות הקודמות – לחבר הכנסת המציע לבוא ולהוסיף דברים כמה דקות, שיעלה ויעשה זאת.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מעביר את רשות הדיבור לחבר הכנסת מגן.

היו"ר ש' וייס:

הפעם תצליח להעביר את החוק, חבר הכנסת עמיר פרץ, שיהיה לך לבריאות.

בבקשה, חבר הכנסת מגן. אני רואה שיש פה איזו ברית דרומית, שדרות-קריית-גת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בקיץ 1990 הואשמה פסיכולוגית בכירה על-ידי מטופלת שלה בעבירות אתיות חמורות, עבירות שהוגדרו אז על-ידי יושב-ראש חטיבת הפסיכולוגים הרפואיים בהסתדרות הפסיכולוגים כ"שערורייה בלתי נסבלת, שערורייה שלא תיאמן".

לפני כשנה פניתי בעניין זה אל נציב תלונות הציבור, ואני יודע כי הפרשה טופלה על-ידו בצורה מעמיקה ויסודית, והתלונה אף נמצאה מוצדקת.

הרקע: בשלהי 1986 פנתה אדריכלית, נשואה ואם לשני ילדים, אל פסיכולוגית בכירה כדי לעבור אצלה טיפול. לאחר שנוצר מצב של תלות נפשית בין אותה אדריכלית לבין הפסיכולוגית המטפלת, נוצלה המטופלת לביצוע עבודות תכנון בבניין שהפסיכולוגית ירשה. המטופלת השקיעה עבודה אדירה, וכדי לממש ולבצע את השיפוצים שהיא תכננה היא אף מכרה את דירתה לצורך מימון צרכיה של הפסיכולוגית.

עניין הפנייה לוועדת הבדיקה ולוועדת המשמעת במשרד הבריאות מפורט בתלונתי אל נציב תלונות הציבור. אך החלק הרלבנטי היום לדיון בתיקון הצעת החוק מדבר על כך שפסיכולוג, במקרה זה אותה פסיכולוגית, לא יכולה לנצל את מעמדה כחברת מועצת הפסיכולוגים כדי להשפיע על גופי הבדיקה כפי שהם מצוינים בחוק. לא ייתכן שתוך כדי בירור תלונה נגדך, אתה מתמודד על מקום במועצת הפסיכולוגים, כדי לרכוש יתר השפעה ולצמצם את אפשרויות הפעילות של ועדת הבדיקה וועדת המשמעת, כפי שזה מצוין בחוק וכפי שהדבר מנוהל במשרד הבריאות.

אדוני היושב-ראש, אמרתי שהתלונה נמצאה מוצדקת. אני מניח שהדברים סודרו. אני מקווה מאוד, שהתופעות האחרונות שעליהן אנחנו קוראים ושבים וקוראים, שפסיכולוגים מנצלים את המטופלים שלהם לעניינים שאסור שהם ינוצלו למענם, שהתופעות האלה ישורשו, ייעקרו מן השורש וייעלמו מן העולם.

אם הכנסת תאשר עכשיו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את הצעת החוק, הרי שלפחות את אחד השלבים השגנו. פסיכולוג שעניינו נמצא בבירור משמעותי לא יוכל להיות נציג במועצת הפסיכולוגים, וממילא לא יוכל להשפיע במישרין או בעקיפין על הוועדות שבדקות תלונות שהופנו נגדו.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מגן.

חברי הכנסת, אנו עוברים להסתייגויות. חבר הכנסת בא-גד, אייכה?

רחבעם זאבי (מולדת):

כבר קראתי לו.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, אתה היום שליח. אתה מיושבי המליאה הקבועים, והיום – גם שליח. קודם דאגת גם לחבר הכנסת מגן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני גם מקבל שכר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, עכשיו בריצה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוודאי רבים מתפללים על מה ולמה ראיתי צורך לערער פה על מכס על טובין.

קריאות:

אתה לא מדבר על החוק הנכון. אנחנו דנים בחוק הפסיכולוגים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, בוא נכניס אותך לתמונה. אתה רואה, גם כשאתה לא מתכוון לעשות לנו מצב-רוח טוב, אתה עושה את זה. עוד מעט תגיע לעניינים שקשורים לחבר הכנסת גדליה גל, אבל לא עכשיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבין שזה הערעור שלי – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, זו ההסתייגות שלך לחוק הפסיכולוגים.

דוד מגן (הליכוד):

תוותר על ההסתייגות.

היו"ר ש' וייס:

יש פה הסתייגות מאוד מעניינת, כי כתוב: "ויתר הסעיפים הקטנים יסומנו בהתאם". אתה מוכן?

יוסף בא-גד (מולדת):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, האם יש עוד מסתייגים או אני היחיד?

היו"ר ש' וייס:

אתה היחיד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני פשוט לא ערוך לזה.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה מסיר את ההסתייגות, אנחנו רצים הלאה.

אלי דיין (העבודה):

תמשוך את ההסתייגות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מושך את ההסתייגות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה עושה את כל התקדימים בכנסת.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשיב על ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד...

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמיר פרץ, נא להשיב על ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד, שעליה הוא ויתר...

חברי הכנסת, יש לי הצעה, לעבור מהר להצבעה, כי הניסיון עם החוקים של חבר הכנסת עמיר פרץ הוא שלפני שהוא גומר כבר עוצרים אותו. בואו נגמור עם זה מהר.

רבותי, חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד-1994 – אני מצביע עליו, ברשותכם, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה. אני מצביע על סעיף 1, על כל התפצליותיו. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד סעיף 1 – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, אחד נמנע, כנראה בעל ההסתייגות. תודה רבה. אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית ואחרונה על חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד-1994.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 9

נגד – אין

נמנעים – 1

חוק הפסיכולוגים (תיקון), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. החוק אושר.

אני מברך את כל היזמים ואת מי שהביא את החוק לגמר חתימה טובה.

אנחנו היום באמת כנסת במלוא תפארתה. מחוקקים, ועושים את זה טוב.

ערעורו של חבר הכנסת בא-גד על החלטת ועדת הכספים לאשר הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 60),

התשנ"ד–1994

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הסעיף הבא: ערעורו של חבר הכנסת יוסף בא-גד על החלטת ועדת הכספים לאשר הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 60), התשנ"ד–1994. אחר כך ישיב יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל.

בבקשה, חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובכן, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נחזור לפתיחה של דברי הקודמים. רבים מתפלאים מה ראיתי לערער על תיקון מס' 60, מס קנייה על טובין. אני רוצה להסביר תחילה מה העניין.

בדברי ההסבר נאמר, שבטעות לא הופחת המס על מכשירי וידיאו המותאמים להפעלה עם מחשבים, והתיקון בא על מנת למנוע דרישת היבואן לסווג את הווידיאו הרגיל, שכיום יש לו כניסת מחשב, כפרט ששיעורו היה מוזל, והיות שבשנת 1992 הסתכם היבוא ב-400,000 דולר, ההערכה היא שאין לצפות שלשינוי המוצע תהיה השפעה על ההכנסות.

אני אכן מצאתי להעלות את הדבר ולערער עליו, מפני שאני חושב שיש פה הזדמנות לערער על כל עניין שחרור ממס על וידיאו. המשנה אומרת בפרקי אבות, מסכת אבות, פרק שני, משנה א' – – –

הי"ר ש' וייס:

אם זה וידיאו עם שיר חסידי טוב, ולא "רובים ושושנים", יש לך התנגדות?

יוסף בא-גד (מולדת):

איזה שיר חסידי, ברשות היושב-ראש – – –

הי"ר ש' וייס:

לא, לא, אני רק שואל לגבי ההתנגדות שלך לוידיאו, האם היא סוחפת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר שהיושב-ראש מושך אותי, ברשותו, לאיזה שיר טוב, ואני מייד אעשה את זה.

הי"ר ש' וייס:

לא, לא, זה לא, אל תעשה את זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

האווירה מתאימה לזה.

אומרת המשנה: "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה: דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". מסביר רש"י: "מה למעלה ממך, שהיא רואה ושומעת וכותב בספר". אנחנו נמצאים היום בעידן טכנולוגי כזה, שעין צופה עלינו, טייפ-רקורדר קולט את דברינו, טלוויזיה מצלמת, ולא יודעים שעל כל אלה יביאך אלוקים למשפט.

אני אומר: לא צריך לתקן את הטעות ולהפחית מכס על מכשירי וידיאו. רק עכשיו כולנו מזועזעים מהרצח שהיה בהרצלייה, ולדעת הכול, יש השפעה עצומה למכשירי האלקטרוניקה על השחתת

הנוער והמבוגרים. אומנם בוועדת החינוך וכאן בכנסת העלו הצעה משונה, שאנחנו נדחה את הסרטים האלימים מ-20:00 ל-23:00, ואז הילדים הצעירים לא יצפו, ולא מבינים שזה בדיוק להיפך, הכול יישארו ערים עד 23:00, ולמחרת בכלל יירדמו בכיתות.

בתקופה כזו, והיות שהיתה טעות, נשאיר את הטעות. למה נגרום נזק לקופת המדינה? נשאיר את המס על מכשירי וידיאו, לא יקרה שום אסון אם לא נקל את רכישת מכשירי הווידיאו לבתים, מפני שטוב לא יוצא מזה, זה יוצר אווירה שלילית. לו היו במכשירי הווידיאו קלטות להגברת תורה, יראה ומוסר, הייתי אומר: להסיר את כל המכס; אבל אם המצב הוא הפוך, והמכשירים משמשים רק לשלילה, ופה קרה דבר של טעות, תשאירו את הטעות, אולי זו טעות משמים. על מכשירי טלוויזיה הורידו את המכס. למה לגרום נזק לאוצר המדינה?

כפי שאתם מבינים, אני מנצל את ההזדמנות להתריע נגד האמצעים האלקטרוניים שחדרו לחיינו והורסים כל חלקה טובה. כאן אני מנצל את ההזדמנות, כבוד היושב-ראש, לפנות אליך. בזמנך הבטחת מעל במה זו – – –

היו"ר ש' וייס:

מה הבטחתי?

יוסף בא-גד (מולדת):

יש דבר אחד שהעם כן רוצה לראות, ואלה הנבחרים שלו בכנסת, ואת זה שוללים והעבירו את השידורים לערוץ-3 ומחייבים את העם לרכוש כבלים, ואני מתנגד לכפייה לרכוש כבלים. אומנם זה עלה בשבוע שעבר, ואני מקווה שיימצא פתרון – – –

חגי מירום (העבודה):

ערוץ-3 זה לא בכבלים.

יוסף בא-גד (מולדת):

ערוץ-3 הוא רק בכבלים.

חגי מירום (העבודה):

לא בכבלים.

דוד מגן (הליכוד):

נכון, יש גם לוויינים, אנטנה קטנה ב-150 דולר, הקולטת ישירות את ערוץ-3.

יוסף בא-גד (מולדת):

צלחות או כבלים?

דוד מגן (הליכוד):

אנטנה קטנה.

היו"ר ש' וייס:

אבל אתה תפגע בהרבה צופים, ולפרולטריון אין מה להפסיד זולת הכבלים שלו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם זה בסך הכול 150 דולר, אם זו אינפורמציה מהימנה, כדאי שהעם ישמע את זה, כי רבים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, יש לי בקשה. מכיוון שחבר הכנסת מירום הוא חבר פעיל מאוד בוועדת הטלוויזיה שלנו, עם חבר הכנסת דן תיכון וחבר הכנסת יצחק לוי, וכיוון שהוא יהיה אחד הנואמים אחריו, אני פשוט מבקש ממך להסביר לחברי הכנסת מה קורה בתחום הזה. בסדר? תקבל תוספת זמן.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן. חבר הכנסת חגי מירום, אתה מחייך וצוחק. תאמין לי שאלה ששללנו מהם את ההצגה החיובית הכי טובה בעיר, אלה לא סולחים, ואני אומר שחבר הכנסת רון נחמן, בלי לדבר אתי, העלה כאן בשבוע שעבר הצעה, וגם הצעה זו הועברה לוועדה, והתחייבו שיתקנו. אני חושב שזה עוול משווע, העבירו את זה לכבלים או לצלחות – את זה אני אבדוק – ואני אבקש גם על זה תשובה.

בסיכום, על וידיאו, שהוא מכשיר מיותר, אנחנו מחפשים דרך להפחית מס. לדבר נצרך, כשהעם רוצה לראות אותנו – דווקא לעניין זה הפחתנו.

ואם מותר לי משפט נוסף, רפי רשף עשה סקר על חברי הכנסת בערוץ-2, והיות שאני זכיתי להיות בין חברי הכנסת המבוקשים ביותר על-ידי העם כשועה לפניו העם – וזה היה סקר שלו, לא שלי – אני חושב שצריך לתת לעם את האפשרות לצפות ולהחליט מי מאתנו רציני יותר ומי פחות. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד. חבר הכנסת מירום יסביר את הכול בהרחבה. אני רוצה לומר לכם שאנחנו עושים מאמץ נמרץ מאוד להביא לכך, שהארץ כולה תהיה מכוסה בצלחות וכן הלאה, כדי שכולם יוכלו לראות. פרטים – חגי מירום, ויש הרבה פרטים בעניין הזה.

בבקשה, יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל. אתה תצטרך להתמודד עם משאת נפשו של חבר הכנסת בא-גד.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין שחבר הכנסת בא-גד מצא הזדמנות להביע את דעתו על הטלוויזיה, על השידורים, על השימוש שאפשר לעשות בדוכן הזה, אבל אני לא בטוח שזה רלבנטי לנושא שבו אנחנו עוסקים.

מגמת התיקון איננה להפחית מס על וידיאו, אלא להשוות מבחינת הסיווג בין מכשיר וידיאו רגיל לבין מכשיר וידיאו המותאם לחיבור למחשב. לגבי מכשיר מסוג זה עלולה להיטען טענה שהוא בגדר מחשב ולא וידיאו, ולכן יש למסות אותו במיסוי נמוך יותר מזה של וידיאו רגיל. כדי שזה יהיה שווה, הכוונה לקבוע מיסוי אחיד לגבי שני הסוגים, וזה מה שנעשה בצו.

אין בתיקון הפסד של 400,000, כפי שאני מבין שטענת בכתובים, אם כי תיקנת עכשיו.

ההערכה היא, שמבחינת גביית המס זה יהיה שווה, ואין שום טעם לקבוע שני סוגי מס על אותו מכשיר. זה בעצם מה שהצו בא לעשות. אני מקווה, חבר הכנסת בא-גד, שגם אתה תתמוך בזה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

השתכנעת, חבר הכנסת בא-גד?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אצביע נגד.

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ערעורו של חבר הכנסת יוסף בא-גד על החלטת ועדת הכספים לאשר הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 60), התשנ"ד–1994. מי תומך בערעור של חבר הכנסת בא-גד? מי מתנגד?

הצבעה מס' 7

בעד הערעור – 3

נגד – 11

נמנעים – 3

הערעור של חבר הכנסת י' בא-גד על החלטת ועדת הכספים לאשר הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 60), התשנ"ד–1994, לא נתקבל.

הי"ר ש' וייס:

שלושה בעד, 11 נגד, שלושה נמנעים – הערעור נדחה. מה לעשות, חבר הכנסת בא-גד, פעם אחרת.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16)

(היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

הי"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16) (היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד–1994, קריאה ראשונה, מטעם ועדת הכנסת – תשובה והצבעה. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סעיף 13ד לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, קובע בסעיף קטן (א)(2)(ב), כי "חבר הכנסת אשר נעדר שלישי או יותר מכלל ימי הישיבות שקיימה הכנסת בכנס פלוני, יהיה נתון לשיפוטה של ועדת האתיקה". דא עקא, ועדת האתיקה זיהתה שיש בעיה עם השרים, בעיקר עם השרים הבכירים – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר לשאול אותך שאלה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא צריך לשאול אותי שאלה. כבר דנו בעניין הזה. אנחנו בסוף הדיון, אני משיב ואנחנו מצביעים. אם זה נותן לי סיכוי שתצטרף, אני מאפשר לך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מירום, אתם מסתדרים או אתם צריכים התערבות שלי?

דן תיכון (הליכוד):

אני רק לא מאמין שהחוק מאוזן. אני מציע לך באמת, עצת חבר וידיד שאין לו כוונה בעניין הזה והוא לא רוצה לקפד ראשו של איש – אין מקום לשחרור טוטלי של השרים.

היו"ר ש' וייס:

אבל הדיון נגמר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

זאת היתה השאלה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל, אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, יכולתי הרי לשים סוף לעניין הזה בדיון הקודם. תאמין לי. הדיון נפסק ככה-ככה. אל תפעיל עלינו את התקנון במקום שלא הפעלת את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מפעיל את התקנון. אני מפעיל אותו רק כשהוא נחוץ.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת דן תיכון, הערת את הערתך, היא היתה הערה מכובדת בעיני. אני מוכרח להגיד, אנחנו נענינו לפנייה של ועדת האתיקה. זו היתה ההמלצה שלה. היא הומלצה על-ידי חבר הכנסת יצחק לוי, שאני חושב שאין אחד שיכול לפקפק בהגינותו.

דן תיכון (הליכוד):

מה, לגבי השרים?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, בהחלט. וכן של חבר הכנסת חיים אורון, יושב-ראש ועדת האתיקה. גם אתה חבר בוועדה, חבר הכנסת שאול עמור?

שאול עמור (הליכוד):

תפטור גם את ראשי הערים.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא.

חיים אורון (מרצ):

ההחלטה נתקבלה על דעת כל חברי הוועדה, לרבות חבר הכנסת דן מרידור.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

על דעת כל חברי הוועדה, לרבות חבר הכנסת דן מרידור.

לכן, חברי הכנסת, הוראה זו, כיתר הוראות החוק, למעט סעיף 13א, חלה גם על שרים. ניסיון השנה האחרונה מלמד כי עיסוקיהם הרבים של השרים מחוץ לכנסת מקשים עליהם להימצא בתכיפות רבה בכנסת, ומן הראוי להקל במקצת – ואנחנו אומרים: במקצת – ולאפשר להם להיעדר מהכנסת מכסת ימים גדולה מזו המותרת לחבר כנסת.

לא שחררנו, לא פטרנו, לא אמרנו שהם לא יכולים. איזנו במידה מסוימת, על מנת למנוע מצבים לא סימפטיים, כמו שראש ממשלה או שר חוץ יבואו, חלילה, לכאן ויצטרכו לתת נימוקים בפני ועדת כנסת.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש את אישורה של הכנסת. זה סיום הדיון בקריאה ראשונה וזאת תשובה, ולאחריה הצבעה. אני מבקש להצביע.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת. היה צלצול?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

היה.

דן תיכון (הליכוד):

לא חמש דקות.

היו"ר ש' וייס:

המזכיר אומר לי שעברו חמש דקות.

אני מעמיד להצבעה הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16) (היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 19

נגד – 8

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16) (היעדרות משיבות הכנסת), התשנ"ד-1994, לוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, שמונה מתנגדים, נמנע אחד – החוק אושר בקריאה ראשונה. כמובן, לקראת קריאה שנייה וקריאה שלישית אפשר להכניס הסתייגויות, ויש לנו עוד שפע של פעילות שבאמצעותה אפשר לעצב את החוק אחרת. תודה רבה.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14)

(ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 12)

(הסכמה להסרת חסינות), התשנ"ד-1993; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15)

(חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין מי שלא היה כאן בדקה האחרונה, את חבר הכנסת חגי מירום, להביא בפנינו הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15) (חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת חגי מירום. כאן, כמובן, יתקיים דיון.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לאדוני יש טעות, מדובר בתשובה.

היו"ר ש' וייס:

נכון. כאן בצד כתוב: תשובה והצבעה. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לפי הסדר, אדוני, מדובר בהצעתם של חברי הכנסת דוד צוקר וגונן שגב – ראשונה, וכך אנחנו צריכים לפעול.

היו"ר ש' וייס:

טוב, אין שום בעיה, אנחנו נפעל על-פי הנחייתך, שהרי אתה עוסק בנושא הזה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

ואני גם יודע למה אני רוצה את זה לפי הסדר.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, רבותי – גם הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 12) (הסכמה להסרת חסינות), של חבר הכנסת יצחק לוי; גם הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14) (ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993, קריאה ראשונה, של חברי הכנסת דוד צוקר וגונן שגב, אלא לפי סדר הפוך: קודם הצעתם של דוד צוקר וגונן שגב, אחר כך הצעתו של יצחק לוי, ולבסוף הצעתו של חגי מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

זו קריאה ראשונה, תשובה והצבעה.

חברי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דן תיכון הסכת ושמע, אני אסביר בצורה מסודרת ויפה. ועדת הכנסת קיימה שורה ארוכה ביותר של דיונים בהצעות שונות שהוצעו על-ידי חברי כנסת, שעניינן שינוי-מה בכללי הסרת החסינות של חברי הכנסת, או נקרא לזה "הצרת חסינות", מלשון צר, הצרה מסוימת של חסינות חברי הכנסת.

דנו בזה חופשיים ומאושרים מהסד הקואליציוני-האופוזיציוני. מדובר בדיון בעל אופי אישי, במסגרת ההשקפה האישית של חברי הכנסת, ואני שמח שאני לא רואה פה גיוסים בצדדים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה עשית גיוס, אנחנו לא עשינו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

במקרה זה. כי להבדיל מהצעת החוק הקודמת, שראיתי היגיון שאתה, חבר הכנסת דן תיכון, תתנגד לכך שיקלו על השרים, ומישהו אחר יצדד בכך שיקלו על השרים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להגיד לך, שלו היה המצב הפוך, הייתי מצביע באותה צורה; תאמין לי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה יודע מה? אני אפילו מאמין לך. אבל ראינו מה היה פה, מן הצדדים. בדיון הזה שאני מביא כאן, סיעת העבודה קיבלה החלטה שאין מדובר בהצבעה סיעתית, ובהמלצות לחברי הסיעה, דומני, אדוני המצליף, אם תאשר, נאמר שמדובר בהחלטה אישית של כל אחד מחברי הכנסת בסוגיה זו, וכך אני מבקש גם מחברי הכנסת לנהוג במקרה זה.

חברי הכנסת, מדובר בשלוש הצעות חוק. הראשונה שאנחנו עוסקים בה כרגע היא הצעתם של חברי הכנסת דוד צוקר וגונן שגב, המציעים שתוצא כליל ההחלטה להסיר חסינות של חברי הכנסת מן הכנסת ותועבר לבית-המשפט. מובן שעמדה לעיניהם הטראומה של אירועים שהתרחשו בכנסת.

אדוני היושב-ראש, מה אנחנו עושים בעניין ההמולה שיש כאן?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת יצחק לוי. חברי הכנסת איתן ולוי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

על-פי הצעתם של חברי הכנסת דדי צוקר וגונן שגב, ההחלטה על הסרת חסינות תוצא כליל מן הכנסת ותועבר לבית-המשפט.

אבל, ההצעה של חברי הכנסת דדי צוקר וגונן שגב עוסקת לא רק בכך, היא עוסקת גם בשאלות הקשורות בתיקונים נוספים. תיקון חשוב מאוד הוא, ש"חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית, וקבע בית-המשפט לבקשת היועץ המשפטי לממשלה שהוגשה לפני מתן גזר-הדין, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת מהיום שפסק-הדין נעשה סופי". זאת אומרת, חבר הכנסת דן תיכון, לא רק רעיון ההוצאה לבית-משפט מגולם בהצעת החוק של חברי הכנסת דדי צוקר וגונן שגב אלא גם רעיון שעבירה שיש עמה קלון תגרום לכך שחבר הכנסת יפסיק להיות חבר כנסת. יש כאן כלל מוסרי ממדרגה ראשונה.

יש כאן הצעה, שייפסק הכלל של "חסינות אחרת" – תיקון סעיף 13.

אני רוצה לבקש מחברי הכנסת, גם מאלה שמתנגדים לחלק מהרעיונות הגלומים בהצעת החוק של חברי הכנסת דדי צוקר וגונן שגב, להצביע בעדה על מנת לאפשר לנו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית להעמיד אחת לאחת את ההצעות מול ההסתייגויות, שכן בהצעת החוק שלהם גלומים כמה רעיונות.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת מירום, צריך לתת לחברי הכנסת אפשרות לאמץ ורסיה אחת במקום אחרת. כמי שמתנגד בכל תוקף להעברת הנושא לבית-המשפט, אני חייב להצביע נגד הצעת החוק של חברי הכנסת צוקר ושגב.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה לא חייב. בדיון בקריאה שנייה ובקריאה שלישית תוכל לתקוף את הרעיון הזה. בהצעת החוק של חברי הכנסת צוקר ושגב גלומות גם הצעות נוספות, שאתה לא מתנגד להן; יש בה סעיפים נוספים, שהם אפשריים מבחינתך.

אברהם פורז (מרצ):

בודקים לפי הדבר העיקרי. הדבר העיקרי בהצעה הזאת הוא ההוצאה לבית-משפט.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני רציתי לבקש מחברי הכנסת, שאת המערכה האמיתית בהצבעה נעשה בשלב של הקריאה השנייה והקריאה השלישית ולא בשלב הזה.

אני מסיים פה את דברי, ואני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, להעמיד להצבעה את הצעת החוק של חברי הכנסת דוד צוקר וגונן שגב. אחר כך אצטרך לעלות ולנמק את הצעות החוק של חגי מירום ושל חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע שנשמע את כל ההנמקות ביחד.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה מציע שכל ההנמקות יישמעו ביחד?

דן תיכון (הליכוד):

שאלה: נניח שחבר כנסת הולך להפגנה ונעצר. מה זה אומר לגבי עבירה – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אין כאן שום מניעות לגבי החסינות של חברי הכנסת בעת הפגנה. נהפוך הוא, יש היום כוונה להרחיב פורמלית את החסינות גם לשטחים. בתחום הזה אין שום הצרה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אולי תוכל להביא דוגמה – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

אם התובע שגה, יפטרו אותו? אם הפרקליטות שגתה, יפטרו אותה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת גמליאל, אני מבין שאתה מתייחס לשאלה שבוודאי מציקה לך במיוחד, מה קורה ל"חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית, וקבע בית-המשפט לבקשת היועץ המשפטי לממשלה שהוגשה לפני מתן גזר-הדין, שיש עם העבירה קלון"? זה לא עניין של טובע, בית-משפט כבר קבע. מדובר בפסק-דין חלוט, כי רק אז תופסק חברותו. שים לב, זה לא עניין של התביעה והתגוללות של התביעה על חבר כנסת. כאן מדובר על מצב שבית-משפט קבע שחבר הכנסת עבר עבירה שיש עמה קלון, והוא התבקש לקבוע את הקביעה הזאת. זה לא אותו מצב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי תנמק את שלוש הצעות החוק.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מוכן להמשיך ולנמק את הצעות החוק הנוספות.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, עכשיו הוא ינמק את הצעת החוק שאתה שותף לה.

יצחק לוי (מפד"ל):

הצעת החוק היא שלי בלבד, ואני מבקש לנמק אותה. אני לא שותף עם איש.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, אתה תוכל להשיב כשהוא יגמור. אתה מתנגד שההנמקה תהיה בבת-אחת לשלוש הצעות החוק?

יצחק לוי (מפד"ל):

לא, בהחלט לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

זכותך להשיב. נשמור על הזכות שלך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת יצחק לוי, אני קצת מתפלא עליך. בעוד רגע אציג גם את הצעת החוק שלך. מדובר בתשובה ובהצבעה, ועל כן אתה לא יכול לעלות לדוכן ולדבר עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחרי דבריך הוא יכול להשיב.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

במסגרת תשובה על דברי יושב-ראש הוועדה, בבקשה.

חברי הכנסת, הצעת החוק שלי מטפלת בכמה עניינים. היא מציעה מכניזם שונה מן המעבר לבית-משפט. היא מנסה לצמצם במקצת את היקף החסינות המוקנית לחבר הכנסת, אך בעיקר היא באה לשנות את ההליך. אני מציע שחבר הכנסת הוא שיצטרך להראות כי קיימת עילה המצדיקה הענקת חסינות לו. לא היועץ המשפטי לממשלה יצטרך לבוא ונטל הראיה שצריך להסיר חסינות של חבר הכנסת יהיה מונח על כתפיו, אלא חבר הכנסת יצטרך לנמק בפני ועדת הכנסת – אם הוא בוחר בכך, ורק אם הוא בוחר בכך – מדוע צריך להקנות לו את החסינות שיש על-פי החוק.

חבר הכנסת אברהם פורז, כאן זו לא הוצאה לבית-משפט, כאן זו העברת הנטל מן היועץ המשפטי לממשלה אל חבר הכנסת. אני מקווה שבזה תהיה מוכן לתמוך.

בהצעת החוק שלי יש נוסח דומה להצעה של חברי הכנסת דדי צוקר וגונן שגב. גם אני מציע ש"חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית, וקבע בית-המשפט לבקשת היועץ המשפטי לממשלה שהוגשה לפניו מתן גזר-הדין, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת מהיום שפסק-הדין נעשה סופי". אתם צריכים לשים לב לכך שגם הם וגם אנוכי שותפים לרעיון הזה.

אני רוצה לדבר גם על הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי. הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי קובעת: "הודיע חבר הכנסת, שאת חסינותו מבקשים ליטול, ליושב-ראש הכנסת, כי הוא מסכים לנטילת החסינות כמבוקש, יודיע יושב-ראש הכנסת על כך למליאת הכנסת, והחסינות תוסר ממועד זה". המחשבה היא שהוא יהיה פטור מההליך המסורבל בוועדת הכנסת. אם חבר הכנסת הגיע למסקנה שהוא רוצה לעמוד לדין, הוגש נגדו כתב אישום, היה שימוע והוא הסביר שהוא לא אשם אבל הוגש כתב אישום, הוא לא רוצה לעבור את המיצג לנוכח פני האומה, כי אז הוא יוכל להודיע על כך ליושב-ראש הכנסת, והמליאה תשמע רק הודעה על כך ולא תקיים דיון.

מדובר כמובן בשלוש הצעות חוק. כל אחת והרעיונות שלה. אני ביקשתי מחברי הכנסת לנסות לתת להן צ'אנס לעבור בקריאה ראשונה, לליבון בקריאה שנייה ושלישית. וזאת גם משום שבכל אחת מהצעות החוק האחרות, פרט להצעה של חבר הכנסת יצחק לוי, שהיא מאוד מאוד ממוקדת, יש גם רעיונות טובים, אפילו אם מישהו שולל חלק מהרעיונות.

לכן, הטכניקה האפשרית היחידה היא להעמיד אותן במבחן בקריאה שנייה ושלישית. לפיכך, אני מבקש ממך אדוני היושב-ראש, לאפשר הצבעה על כך, ומכס, חברי הכנסת, אני מבקש לתמוך בהצעות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לא הצטרפתי להצעותיהם של חברי הכנסת צוקר ומירום, מכיוון שאני מתנגד להצעותיהם.

דוד צוקר (מרצ):

זו סיבה לא רעה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אף-על-פי-כן, מכיוון שהצעות אלה כוללות עניינים שונים, הכנסת תצטרך לשקול, האם באמת להעביר את כל ההצעות לדין משותף או להפריד ביניהן. צדק חבר הכנסת פורז באומר, שבדין בוועדת הכנסת הוחלט להגיש את ההצעות כהצעות נפרדות, כדי לאפשר לחברי הכנסת שיקול דעת נפרד לגבי כל אחת מהן.

אני רוצה להסביר במלים ספורות את הצעתי. אני מודה לחבר הכנסת מירום על כך שהוא הסביר אותה, אבל היא נבלעה בדברי ההסבר הרחבים שהוא הציג בפני המליאה בכל שלוש ההצעות.

טענתי, שיש זכות בסיסית לאדם להוכיח את חפותו. אדם המואשם באיזה דבר, הוגש נגדו כתב אישום, גם בכוחה של הכנסת אין – אם הוא מעוניין בכך, אני חוזר, אם הוא מעוניין בכך – למנוע ממנו לעמוד לדין.

היום החוק אומר, שגם חבר כנסת המעוניין להסיר את חסינותו, יכולה הכנסת למנוע ממנו לעמוד לדין. אני אומר, נכון שהחסינות היא של הכנסת וצריך שיקול דעת. אבל, זה לא עומד בפני השיקול של זכות האדם לטהר את עצמו.

דבר נוסף, יש חברי כנסת שמעוניינים בהסרת החסינות ורוצים לחסוך את כל פריסת העניין בוועדת הכנסת ובמליאה, אינם מעוניינים שהעיתונות תתחיל לחקור בתיק ותוציא פרטים ואינם מעוניינים בהדלפות ובראיונות כאלה ואחרים.

לכן אני מציע, שדרך הסרת החסינות תישאר כמות שהיא. אינני מציע שום שינוי בדרך הסרת החסינות. השינוי שאני מציע הוא במקרה אחד בלבד – שחבר הכנסת מעוניין להסיר את חסינותו. אז הוא פונה ליושב-ראש הכנסת, ובזה מוסרת חסינותו ואין צורך לעבור שום שלבים.

תודה רבה. אני מבקש את תמיכת חברי הכנסת בהצעת החוק שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נצביע לפי הסדר, כפי שההצעות הובאו, היינו, בסדר הפוך ממה שהודפס בפרסום. הצעת החוק הראשונה שנצביע עליה היא של חברי הכנסת דוד צוקר וגונן שגב, חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14) (ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993. הפעלתי את השעון.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 3

נגד – 16

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14) (ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993, לוועדה

לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שלושה בעד, 16 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק לא התקבלה.

אנחנו ניגשים להצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 12) (הסכמה להסרת חסינות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יצחק לוי.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – 10

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 12) (הסכמה להסרת חסינות), התשנ"ד–1993, לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשרה בעד, עשרה נגד, נמנע אחד.

נעמי חזן (מרצ):

אני מבקשת לצרף את קולי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, אני ראיתיך רצה. ניגשת למקום ושמתי לב שזה היה כאשר התוצאה היתה על הלוח. בלאו הכי זה לא היה משנה. הצעת החוק לא התקבלה.

עכשיו אנחנו ניגשים להצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום לבדו, הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15) (חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993. השעון כבר הופעל.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 5

נגד – 16

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15) (חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד-1993, לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, 16 נגד, אין נמנעים. אני קובע שגם הצעה זו לא נתקבלה.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר יש תוצאה. כל הוויכוח עכשיו חסר תועלת.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אדוני שר המשפטים, יש לנו הכבוד להזמין אותך לענות על שאלות. אנחנו מחכים לך. בינתיים, עד שעלית, היתה לחברי הכנסת הזדמנות להוציא את הרגשות על ההצבעה הקודמת.

חנינה למרגל מסיבות בריאות

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

על-פי "מעריב" (רצ"ב צילום הידיעה), פנה עורך-הדין אביגדור פלדמן בבקשה לנשיא לחון את פרופסור אברהם קלינגברג בשל מצבו הבריאותי הקשה. פנייה קודמת לוועדה של השב"ס הושבה בשלילה. לדברי עורך-הדין, חששו הוא שבפרק הזמן החולף ייתכן שהתשובה, אם תהיה חיובית, תבוא "מאוחר מדי".

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנושא?
2. אם אומנם נשקפת סכנה לחייו, מדוע לא מחישים את ההחלטה בעניינו?
3. האם מי שנידון על עבירות ריגול רשאי להשתחרר מסיבות בריאות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

שאלתו של חבר הכנסת הנכבד היא בקשר לפרסום הכרוך בבקשה לחון את פרופסור קלינגברג בשל מצב בריאות קשה. תשובתי על השאלות של חבר הכנסת הנכבד הן:

1. על-פי החוק ולפי החלטת הממשלה, ובהתאם לנוהג, מעביר שר המשפטים את המלצותיו לבקשות לחנינה של אסירים לכבוד נשיא המדינה. זאת, בלי שניתן פרסום לחוות דעתו של שר המשפטים.

איני רואה מקום לסטות מהמקובל בעניין זה.

3-2. כל החומר באשר למצב בריאותו של אסיר זה מצוי בפני ועדת השחרורים, והיא המוסמכת על-פי חוק לשחרר אסיר בכל עת בשל חולניות מתמדת.

סמכותה של הוועדה חלה גם על עבירות ריגול.

אינני סבור, כי מתפקיד הכנסת להתערב בנוהלי עבודת ועדת השחרורים, וכן גם לא בקצב עבודתה של ועדה זו שבראשה עומד שופט.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (ש"ס):

כפי הידוע לי, יש מחלקה במשרד המשפטים שמעבירה המלצות לשר ופחות או יותר ההמלצות האלה קובעות את עמדתו של השר. האם יש פיקוח, האם יש קריטריונים, האם הפקידים יכולים לעשות מה שהם רוצים, האם הם יכולים לסחוב את העניין כמה שהם רוצים? האם יש אפשרות לעמוד על העניין, או שהכול פרוץ ואין שום פיקוח על העניין?

שר המשפטים ד' ליבאי:

האחריות למחלקה זו שמטפלת בבקשות חנינה היא אחריות ישירה של שר המשפטים, והוא מדווח, והפעולות שנעשות במחלקה – נעשות באחריותו. המחלקה פועלת לפי הנחיות קבועות ולפי שגרת עבודה ובפיקוח. זאת אשר אני יכול לומר לאדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, אין שאלה נוספת על שאלה נוספת.

השאלתא הבאה שעליה ישיב היום שר המשפטים היא שאילתא מס' 2424, של חבר הכנסת שאול עמור. אבקש משר המשפטים שיואיל בטובו להעביר לפרוטוקול את התשובות הנוספות שנקבעו להיום וחברי הכנסת ששאלו אותן אינם.

ארגון "השומר"

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשפטים ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

נמסר כי, על-פי פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, קבע היועץ המשפטי לממשלה שארגון "השומר" אינו חוקי.

ברצוני לשאול:

1. כמה זמן עבר מפניית חבר הכנסת עד מתן חוות דעתו של היועץ המשפטי?
2. האם פרק זמן זה אופייני, באשר למהירות הטיפול?
3. האם שאל היועץ המשפטי טרם החלטתו את מארגני ארגון "השומר" באשר למטרות הארגון?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

פניתי בנדון ליועץ המשפטי לממשלה, ולהלן תשובתו:

1. באותו יום.
2. ייתכן שלא. בדיעבד מסתבר שלא.
3. לא.

פושעי מלחמה נאצים בארגנטינה

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר המשפטים ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

בארגנטינה החליט הנשיא קרלוס מנם על פתיחתם של תיקי ממשלה שהיו חסויים עד כה, המכילים שמותיהם של למעלה מ-1,000 חשודים כפושעי מלחמה ומשתפי פעולה עם הנאצים שמצאו מסתור בארגנטינה.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד המשפטים מגלה עניין בתיקים שנפתחו?

2. אם כן – אילו צעדים ינקוט המשרד עקב פתיחת התיקים בארגנטינה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

משרד המשפטים נוקט פעולה נגד פושעים נאצים: א. כאשר מצוי בידיו חומר ראיות שיש בו כדי להביא לידי הרשעה, וזאת לאחר שנערכה חקירה במשטרה; ב. כאשר יש סיכוי להביא את הפושע מהמדינה שבה הוא נמצא, וזאת אם יש הסכם הסגרה בינינו לבין אותה מדינה, ואם על-פי דיני ההתיישנות באותה מדינה עדיין ניתן להביא את הפושע לדין.

אשר לתיקים אשר הזכירם חבר הכנסת הנכבד, אלינו הגיעה ידיעה על כך רק עכשיו, והבירור שעשינו ביחידה החוקרת במשטרה העלה, שגם אותה יחידה לא קיבלה עד עכשיו חומר מארגנטינה בעניין אותם פושעי מלחמה. אם יגיע חומר שכזה או אם נתעניין ונקבל אותו, אנחנו נשקול כל מקרה לגופו.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, אני מניח שיש קצת קיהות חושים היום בחברה הבין-לאומית, ואולי גם בארץ, אחרי הכישלון של משפט דמיאניוק. דווקא עכשיו, כשיש פתיחת תיקים מחדש על-ידי נשיא ארגנטינה, אני חושב שיש מקום שמשרד המשפטים יגלה יוזמה, כמובן אחרי קבלת החומר, ואולי אפילו יש לשלוח שליחים מטעמך לעזור ולסייע באיתור ובשפיטה – כמובן, בתיאום עם ממשלת ארגנטינה – של פושעים נאצים, שבראשם כנראה גם מנגלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי בהזדמנות קודמת שעל פשעי הנאצים אין התיישנות, דעתי כדעתך וכך נפעל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בדיוק כשאמרתי להעביר את התשובה לפרוטוקול נכנס אחד השואלים. אם תסכים, ננהג כבית-הלל ונאפשר גם לחבר הכנסת רון נחמן לקבל תשובה.

החזקת נשק על-ידי ערביי יש"ע

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר המשפטים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בכתבה ב"מבט" ביום 21 בנובמבר 1993 נראו מחבלים חברי אש"ף מוסרים את נשקם למשטרה וחוזרים לבתיהם, אף שעל-פי החוק ביש"ע החזקת נשק הינה עבירה שדינה מוות.

ברצוני לשאול:

1. האם כנגד כל מוסר נשק באזור יש"ע נפתח תיק חקירה, האם האיש נעצר ומשוחרר בערבות, ומה הם הצעדים הננקטים נגדו?
2. האם ניתנה על-ידי ממשלת ישראל או מי מטעמה התחייבות שלא לעצור ולהעמיד לדין מחבלים אלו? אם כן – באיזו סמכות ניתנה?
3. האם גם מחזיקי נשק על רקע עברייני בישראל רשאים להחזיר את הנשק ויקבלו אותו יחס?

שר המשפטים ד' ליבאי:

1-2. שתי השאלות הראשונות, עניינן מוסרי נשק באזור יש"ע, ואני חייב לומר לשואל הנכבד, שהעניין כולו נמצא בתחום סמכותו של צה"ל; אני לא אוכל להשיב ואני מציע להפנות את השאלה לשר הביטחון. בזמן שהועמד לרשותי, לא הספקתי להעביר את הנושא לבדיקה במערכת הביטחון.

3. אשר לשאלתך השלישית, שעניינה הוא בישראל – ככלל, עבריינים מחזיקי נשק ללא רשות, שמחזירים אותו, עומדים לדין. עם זאת, בעבר היו מבצעים מיוחדים שבמסגרתם הובטח למי שיחזיר נשק המוחזק, או שהחזיק אותו שלא כדין, שלא יועמד לדין אם ישיב את הנשק באותו פרק זמן, ביוזמתו. כמובן, במבצעים כאלה או בעקבותיהם, הרשויות, בין שזו המשטרה בין שזו פרקליטות המדינה, עמדו כמובן בדיבורן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אם כבר אפשרנו לו לשאול את השאלה, אני לא רוצה שייגרם לו עוול. הרי לכל חבר כנסת יש מכסה של שאילתות שהוא יכול לשאול. אדוני בוודאי לא אשם, כי התקנון אומר שראש הממשלה צריך להעביר לשר הנוגע בדבר. אני רוצה לקבוע, שחבר הכנסת רון נחמן יוכל, על החלק שהוא לא קיבל תשובה משום שהוא נוגע לשר הביטחון, להגיש את השאלתא. אני בעצם ממליץ ליושב-ראש הכנסת שלא יחשב לו את זה במכסה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אני מודה לך.

השאלתא שהגשתי נגעה לנושא של ערבים שמחזירים נשק – ראינו אותם בשידורי הטלוויזיה – וכאשר הם מחזירים את הנשק, אומרים להם תודה רבה, והם הולכים הביתה ללא כל עונש. בתשובתך לגבי החוק הקיים בתוך תחומי מדינת ישראל התייחסת לעניין ואמרת שזו עבירה והם כמובן יועמדו לדין. אנחנו שומעים כל הזמן שהדין הישראלי חל על התושבים היהודים בישראל כמו על כל תושבי מדינת ישראל. יוצא מכך שאנחנו, התושבים היהודים בישראל, יחול עלינו אותו דין חמור, שהשר הזכירו קודם לגבי מי שמחזיק נשק ומוסר אותו. לעומת זה, הערבי השכן, הוא יהיה פטור, או דין אחר יחול עליו. אמרת לי, אדוני השר, שבתשובה שלך אתה לא יכול להתייחס לזה משום שהנושא שייך לשר הביטחון ולא לך.

אני מודה ליושב-ראש, שמאפשר לי בעצם לקבל את התשובה משר הביטחון. ברור לי שאתה לא יכול לתת לי תשובה, כי אם היתה לך תשובה היית נותן אותה כרגע.

לכן אני מבקש, שעל שתי השאלות הראשונות שהוגשו בשאלתא – תשובת שר הביטחון תימסר בהזדמנות הבאה שתהיה. אחרי זה יש לי שאלות נוספות, ואני לא יודע, לפי הפרוצדורה, אם להעלות אותן כרגע או לשאול אותן כאשר שר הביטחון ישיב על שאלותי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הנכבד, השאלתא שלך מתייחסת לשידור שהיה ב"מבט" ביום 21 בנובמבר 1993, שם, לדברייך, נראו מחבלים חברי אש"ף מוסרים את נשקם וכיוצא באלו. השאלה היא לא כללית, היא התייחסה לאירוע מסוים במועד מסוים. אין לי ואין ברשותי נתונים האם זה היה בבחינת מבצע, בעקבות הכרזה והבטחה שאם הם ימסרו את נשקם הם לא יועמדו לדין, או האם זה היה בקשר לאיזה אירוע בעל משמעות אחרת.

לכן, מתוך זהירות ומתוך שעניין זה הוא לא בתחום אחריותי הישירה, הפניתי אותך לשר הביטחון, וברשותו של היושב-ראש, כשתקבל תשובה, אני חושב שתוכל להפנות אליו שאלות נוספות.

ככלל, הוראות החוק החלות באזורים הללו, ביהודה, בשומרון וגם בעזה, כידוע, בנושאים אלה קיימת תחיקת ביטחון שחלה על כולם, התושבים הישראלים, יהודים, ערבים, פלשתינים וכיוצא באלה.

עם זאת, כפי שאמרנו, יכול להיות לעתים מבצע, גם בתוך גבולות מדינת ישראל, ואם השלטונות נותנים הבטחה מסוימת, הם עומדים בה. כשנדע את הפרטים, נוכל לדון בסיטואציה, במצב שאתה התעניינת בו במיוחד. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – הוצאה לפועל בעניין מזונות), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תרל"ה – הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – הוצאה לפועל בעניין מזונות), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי כנסת. ינמק מהמקום חבר הכנסת יצחק לוי.

אדוני השר, אני רוצה להפנות גם את תשומת לבך וגם את תשומת לב חבר הכנסת יצחק לוי. אולי אתם לא ערים לכך – חבר הכנסת יצחק לוי אומנם חבר ועדת הכנסת, והוא בוודאי יודע את זה, אבל השרים הם אנשים עסוקים. לאחרונה התקבלה תקנה חדשה, שהנמקה מהמקום היא במסגרת דקה, השר משיב במסגרת שתי דקות, ואם יש חבר כנסת שמבקש להסיר – הוא מלך, הוא מקבל חמש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ולשר צריך לתת מיקרופון, שיענה מהמקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

פסקתי כבר בישיבה הקודמת, כשחשבו שהשר צריך להשיב מהמיקרופון שעומד בפניה, שידבר מהמקום במיקרופון. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, הנני מתכבד להציע בפני הכנסת הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – הוצאה לפועל בעניין מזונות). אני רוצה לומר שההצעה הזאת היא במסגרת סדרת הצעות שבאות להציע תיקונים בנושא המזונות. כבר הצעתי מעל במה נכבדה זו כחמש הצעות בעניין הזה. ההצעה הזאת, שהיא הצעה שישית, באה הפעם לטובת הגברים ולא רק לטובת הנשים, כאשר אנחנו רוצים פה לתקן שני עניינים.

העניין הראשון שאנחנו רוצים לתקנו הוא, שלא יינתן צו מאסר בשל חוב מזונות, אלא אם כן ניתנה לחייב הזדמנות לטעון טענת "פרעתי". הרבה פעמים קורה שמוצא צו הוצאה לפועל נגד איש שחייב במזונות לאשתו או לילדיו, האיש פורע, הצו כבר הוצא ועוצרים אותו, לא מאפשרים לו לבוא ולטעון טענת "פרעתי". הצעה זו באה להציע, שלפני שיזדרזו במעצר, ישאלו אותו.

הדבר השני, שתהיה סמכות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, אבל בדבר הראשון כבר מיצית את הזמן שלך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים במשפט אחד.

– – – לתת סמכות לראש ההוצאה לפועל לפרוס חוב של מזונות. קורה פעמים שאדם נעדר שנה מן הארץ, הוא חוזר, וחובו הצטבר והוא גדול מאוד. היום אין לראש ההוצאה לפועל אפשרות לפרוס את החוב הזה.

אלו עיקרי החוק. כיוון שהממשלה לא התנגדה לחוק, אני מבקש מהכנסת לאשר אותו ולהעביר אותו בקריאה ראשונה.

כיוון שאני רואה את מבטו של שר המשפטים – אני מודע לכך ששר המשפטים משיב. בתשובה שקיבלתי מוועדת השרים לענייני חקיקה נאמר שלממשלה יש הערות, שיש אולי נוסח אחר שהממשלה רוצה להציע. כל מה שכתוב שם מקובל עלי, אדוני השר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משתדל אני, כיושב-ראש ועדת השרים לחקיקה, להעביר לחברי הכנסת שהגישו הצעות חוק פרטיות תשובה מנומקת, בין שתשובתנו היא שאנו תומכים בהצעה בין שיש הסתייגות ממנה.

במקרה זה העברנו לחבר הכנסת המציע, חבר הכנסת יצחק לוי, תשובה שבה אמרנו שהנושא ראוי לבחינה ולחקיקה, אם כי הצעתו מעוררת קשיים מסוימים שצריך לבררם, וגם ועדה מטעמי בוחנת את נושא ההוצאה לפועל בענייני מזונות.

כיוון שחבר הכנסת הנכבד הסכים – כפי שאמר – לסייגים שהצבנו בהחלטתנו, הרי אנו מסכימים להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר תדון בה עם, או בהתאם לסייגים שהצענו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר. לכן הוא זוכה גם בחמש דקות, יותר משניכם גם יחד, וגם לדבר מעל הבמה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעתו של חבר הכנסת הרב יצחק לוי על פניה היא הצעה טובה, משום שלא אחת אנו שומעים שרבים מאזרחי המדינה מכנים את המדינה "מדינת משטרה". על חוב קטן ביותר ועלום מופיעה ההוצאה לפועל, או מופיע צמד שוטרים מתחנת המשטרה, ועוצרים את האיש במפתיע.

התופעה הזו צריכה לקבל טיפול יסודי בכנסת. החל ניסיון בכך. נדמה לי שחבר הכנסת יצחק לוי הוא אחד המובילים, והוא ראוי לכל הברכות על המגמות ועל הפעילויות הללו.

אבל, חבר הכנסת לוי, כאשר אתה מציע, כפי שנאמר בדברי ההסבר שלך, כי "לא יכלא אדם בשל חוב מזונות, אלא בנפרד מאסירים פליליים", אתה נכנס לתחום מסוכן ביותר. אתה נכנס לתחום של מדיניות ניהול שירות בת-הסוהר ומשטרת ישראל – –

יצחק לוי (מפד"ל):

למה זה מסוכן?

דוד מגן (הליכוד):

– – ואתה קובע תנאי מאסר ומעצר שונים למי שכבר נעצרו. אני מוכן לתמוך בהצעתך, שאתה אומר בה שאי-אפשר לעצור ואי-אפשר לאסור לפי צו מפתיע בלי שניתנה הזדמנות לחייב או לבעל הדין לומר את דברו. העניין הזה, עקרונית, מקובל עלי. אבל ברגע שהוא נכנס לבית-האסורים, כל ההפרדות עלולות להיות מסובכות מדי. מדוע אדם כזה יקבל תנאים טובים יותר, נניח ממי שעבר לכאורה עבירת תנועה ושללו את רשיונו ועדיין מבררים את העניינים? ומדוע, אם נתחיל בסיווג כזה של אסירים או עצירים, לא נמשיך בסיווג אחר?

אשר על כן, אני מבקש ממך להפריד את העניין הזה מההצעה. אם תקבל את הצעתי, אני אתמוך בה. אם לא, לצערי הרב אני אתנגד, משום שאני רואה בכך סכנה גדולה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דוד מגן, זו אחת ההסתייגויות של הממשלה. בעניין זה כתבנו שכליאה נפרדת, כמוצע בחוק, מחייבת היערכות לבנייה שעלותה כ-5 מיליוני ש"ח.

יש לנו הערות נוספות. עם זאת, לא רצינו מלכתחילה לפסול את האפשרות שהוועדה תדון בבוא הזמן בהצעה זו, אני מאמין – במקביל ועם הצעה מטעם הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

יורשה לי רק משפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

משפט אחד אני מאפשר לך.

דוד מגן (הליכוד):

אני, כמובן, לא ידעתי מה עמדת הממשלה. אם עניתם על הנקודה הזאת, אתם ראויים לברכה. אבל הצבעתי תלויה בתשובתו של חבר הכנסת יצחק לוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני מבקש להפנות את תשומת לבך לתקנה החדשה. מי שנימק מהמקום, קיבל דקה אחת. השר המשיב קיבל שתי דקות. המתנגד, המבקש להסיר – חמש דקות. אתם לא טיפלתם בהמשך של התקנה החדשה, ולכן חבר הכנסת, שבמקרה זה הוא חבר הכנסת לוי, שרוצה לענות לחבר הכנסת דוד מגן, גם לו מגיעות חמש דקות והוא ידבר מעל הבמה. בבקשה, אדוני.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מוותר על העלייה לבמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מוותר, אבל אני רוצה שתדע שזכותך לענות מעל הבמה. זו היתה גם זכותו של חבר הכנסת מגן.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה. אני רוצה לומר משפט אחד, ובקיצור, כי אני לא רוצה להטריח את הכנסת. שמעתי את הערתו של חבר הכנסת מגן. זו היתה אחת ההערות שהועברה אלי גם דרך הממשלה, וזו בהחלט הערה שאני מביאה בחשבון, ואולי נצטרך לעשות שינוי בחוק.

אני פונה גם אל חבר הכנסת מגן ומבקש ממנו לתמוך בחוק, כי בחוק יש עוד אלמנטים חשובים מאוד, וחושבני שחבר הכנסת מגן מזדהה אתם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, אנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון הוצאה לפועל בעניין מזונות),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – הוצאה לפועל בעניין מזונות), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי הכנסת, כפי שהובאה על-ידי חבר הכנסת יצחק לוי, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון – עדות על הודאה בעבירות חמורות),

התשנ"ד-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתש"ו – הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון – עדות על הודאה בעבירות חמורות), התשנ"ד-1993, מאת קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני מביא בפניכם הצעת חוק בשם של חברי הכנסת יצחק לוי, יוסי כץ, אליעזר זנדברג, אלי גולדשמידט ובשמי.

עניינה של הצעת החוק הוא מעמדה המשפטי, מעמדה בבית-המשפט של ההודאה של חשוד בעבירות, הודאה שניתנה במהלך חקירה. במשפטים פליליים רבים עולה שאלת קבילות ההודאה, אותה הודאה שנמסרה במהלך חקירה. שאלת קבילותה עולה במלוא חריפותה, ובהרבה מאוד מקרים התשובה עליה חורצת את דינו של הנאשם לזיכוי או להרשעה.

בתי-המשפט פיתחו במשך השנים ובמהלך עבודתם, בפסיקה ענפה, מערכת של כללים והגבלות, שתכליתם לוודא שאכן הודאתו של הנאשם ניתנה חופשית ומרצון. והכרעות דין רבות דנות ועוסקות בשאלה הקשה הזאת של נימוקים לקבלה או לפסילת ההודאה. ובכולם, אדוני השר, מתמקד הדיון בשאלת מפתח, שהיא שאלה עובדתית, ועניינה: הנסיבות שבהן נמסרה ההודאה; באילו נסיבות נמסרה ההודאה, האם ההודאה היא חופשית, האם נמסרה מרצון על-ידי החשוד, או שמא נגבתה ממנו באמצעים לא כשרים.

הבעייתיות בשחזור הנסיבות שבהן ניתנה ההודאה ידועה וברורה. מדובר באירוע המתרחש בדרך-כלל בחדר חקירות של המשטרה, ועדים לו רק הנאשם מצד אחד והחוקר מצד שני; ואיך נוציא את האמת מן המעמד הזה; והאם ההודאה שניתנה במצב זה, שבו יש רק חוקר ונאשם באותו חדר, האם הודאתו של הנאשם די בה כדי להרשיע את החשוד.

בשל הבעייתיות הזאת נאלצים לפעמים בתי-משפט לשמוע עדויות של אנשים שלא נכחו כלל בחדר החקירות, אך היו בקרבת מקום, ועדותם, גם אם איננה אלא עדות שמיעה או עדות נסיבתית, נדרשת כדי לסייע לשופטים לקבוע בשאלה החשובה הזאת ביחס למעמדה של ההודאה.

למותר לציין, שמקרים אלה אינם רבים, ועל-פי רוב, כאמור, אין לבית-המשפט אלא גרסותיהם המנוגדות של הנאשם מצד אחד, שהרשעתו תלויה בשאלת הקבילות, ומצד שני גרסת החוקרים, שבמקרים מסוימים עלולה להביא להרשעתם בפלילים, אם יסתבר שבמהלך החקירה נעשה שימוש באמצעים פסולים.

במקרים אחדים, אדוני השר, אתה מכיר את חלקם מקרוב, עלתה השאלה הזאת במלוא חריפותה, כאשר הורשעו אנשים ברצח כמעט על סמך הודאה בלבד. שכן, אדוני היושב-ראש, שאלת ה"דבר מה" הנוסף הצטמצמה והתכווצה עד כדי היותה לעתים לא משמעותית.

השאלה העולה: האם על סמך הודאה שניתנה בהקשר שבו נוכחים רק חוקר ונאשם, בתנאים הידועים, צריך בית-המשפט לסמוך רק על עדויות שני הצדדים כדי לעתים להרשיע אדם ברצח?

לאחרונה קרה מקרה, נדמה לי לראשונה בתולדות המשפט, ויתקן אותי השר אם אני טועה, שבו מי שהורשעו ברצח של חלפן כספים בפתח-תקווה נידונו על-ידי בית-המשפט. הם הורשעו על סמך

הודאה בלבד, ולראשונה בתולדות המשפט הישראלי הם שוחררו אחרי שנמצא אשם אחר ברצח, שהודה ונמצאו ראיות לכך שהוא היה הרוצח. הקייס הזה, שבו בית-המשפט צריך לסמוך על הודאה בלבד, או כמעט אך ורק על הודאה בלבד, בא לידי ביטוי מובהק וזועק כאשר אנשים ישבו לשווא, על לא עוול בכפם, בבית-סוהר לאחר שהורשעו בעוון רצח.

שורה שלמה אחרת של מקרים נחקרת עתה על-ידי ועדה שמינה שר המשפטים, בראשותו של כבוד השופט העליון לשעבר גולדברג – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

שופט בית-המשפט העליון.

דוד צוקר (מרצ):

שופט בית-המשפט העליון גולדברג. זו טעות שחוזרת אצלי, ועכשיו אעקור אותה מלשוני. שופט בית-המשפט העליון ולא שופט עליון. אין שופט עליון, יש שופט בית-המשפט העליון.

עוזי לבדאו (הליכוד):

יש שופט עליון – מלך מלכי המלכים.

דן מרידור (הליכוד):

יש שופט עליון.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה, יש שופט עליון, אבל לא עוסקים בחקיקה בעניינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לנחם אותך שאינך היחיד, רוב חברי הכנסת כאשר הם מדברים – – –

אברהם פורז (מרצ):

אם חבר הכנסת צוקר הוא אתאיסט, בעיניו אין שופט עליון.

דוד צוקר (מרצ):

אתה מוכן שלא לסבך אותי, בבקשה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צוקר מקבל את ההערה של חבר הכנסת דן מרידור.

דוד צוקר (מרצ):

בכל אופן, אני חוזר ואומר, ובזה אני בטוח שאני עוקר מתודעתי את השגיאה הזאת עכשיו: שופט בית-המשפט העליון, ולא שופט עליון.

מונתה ועדה שעניינה לעסוק, בין השאר, בסוגיה הזאת: כיצד לפתור את הדילמה הנוראה הזאת, כששופט נאלץ להכריע, או הרכב של שופטים נאלץ להכריע בהאשמה החריפה ביותר, בעונש החריף ביותר שקיים במדינת ישראל על סמך הודאה בלבד.

התיקון המוצע בהצעת החוק מאפשר לבית-המשפט להתרשם בדרך הקרובה ביותר להתרשמות בלתי אמצעית מאופן מסירת הודאת הנאשם ומנסיבותיה. אדוני השר, אנחנו מציעים – ואני קורא מלשון ההצעה: "עדות על הודיית נאשם כי עבר עבירה שעונשה מאסר עשר שנים ויותר תהא קבילה רק אם הוקלטה ההודיה על גבי סרט הקלטה אור-קולי מגנטי שהציג התובע, ובית-המשפט שוכנע כי לא נעשתה בסרט כל עריכה חזותית או קולית". אם אומר זאת בעברית פשוטה, הכוונה היא, שבעבירות קשות, שעונשן עשר שנים ומעלה, תהיה ההודאה קבילה רק אם היא הוקלטה או הוסרטה בווידיאו.

אנחנו מאמינים, אדוני השר, שזו הדרך הנכונה לסייע לבית-המשפט להתרשם, בדרך הקרובה ביותר להתרשמות בלתי אמצעית, מן הנסיבות שבהן נמסרה הודאת הנאשם. בכך, נדמה לנו, תתאפשר הגנה טובה יותר על זכויותיו של נאשם מחד גיסא, ומאידיך גיסא זו הצעה שתורמת ליעילות רבה יותר בבחינת ההוכחות המובאות בפני בית-המשפט, ומשמעה כמובן שיפור יכולתו של בית-המשפט להגיע לחקר האמת.

אודה לך, אדוני השר, אם תאפשר העברת הצעת החוק או כל הצעה קונסטרוקטיבית אחרת, שתתקבל כמובן בברכה על-ידי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, בבקשה.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להגיש הצעה אחרת?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שחבר הכנסת אלסאנע ביקש כבר לפניך להסיר את הצעת החוק.

שאל עמור (הליכוד):

אתה מסתכל כל הזמן שמאלה, זאת הבעיה. מזמן הרמתי יד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להגיד לך, שזה לא אני. את הדברים האלה קולטת במקרה זה סגנית מזכיר הכנסת. היא קלטה את חבר הכנסת אלסאנע; אולי כיוון שהוא יושב מולה. אבל כאשר הוגש לי – אין לי ברירה ואני חייב לקבל.

שאל עמור (הליכוד):

אני מבקש הערה אחת לשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שיכול להיות שבאמת מפה מביטים לא שמאלה אלא ישר, נאפשר לך, גם בהסכמת שר המשפטים, הערה אחת מהמקום.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר, המעלה כאן בשמו ובשם כמה חברי כנסת נוספים – אלי גולדשמידט, אליעזר זנדברג, יוסי כץ ויצחק לוי – הצעת חוק שהיא כשלעצמה חשובה ביותר, והיא דנה באחד מהנושאים הפרובלמטיים ביותר: בהליכי החקירה של עבירות פליליות, היא עוסקת בהודאות נאשמים, כיצד ייגבו באופן ובצורה הטובה והמשכנעת ביותר, שנסיונות הגבייה יהיו ידועות לבית-המשפט, וממילא יפחתו לבטיו של השופט או יפחתו לבטיהם של השופטים באשר למהימנות ההודאה, אם ידעו אל נכון באילו נסיבות היא נגבתה.

לכאורה יכול הייתי לומר לא רק כי טוב, אלא פעמיים כי טוב, משום שכאשר משתכללים האמצעים ואנחנו כבר מסוגלים לשבת בבית ולראות מה קורה במרחקים, לא רק בארצות אחרות, אלא ביבשות רחוקות, ובעת ובעונה אחת לדלג מגל לגל, מתחנה לתחנה ולראות דברים חובקי עולם, ניתן לצפות לכך שאפשר יהיה להביא גם את שכלולי המדע והטכניקה לתוך לשכות החקירות של משטרת ישראל, באופן שבמקום שמול החוקר ישב הנחקר בלבד, אולי כשהם מוקפים עוד כמה חוקרים, תהיה במקום גם מצלמה שתצלם ותקליט את האירוע, ותהיה זו עדות וראיה יותר אובייקטיבית למה נראה ומה נשמע במהלך החקירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל, עם כל המודרניזציה לא יהיה אפשר לראות מה בלבו של הנחקר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא מה בלבו של הנחקר ולא מה מעבר לזווית הצילום, כלומר מה לא צולם או מה היה בהפסקות בין צילום לצילום, וכמובן נצטרך תמיד לוודא שהצילום או הראיה הם אותנטיים, דהיינו הראיה משקפת את מה שהיה, שלא הוכנסו שם זיופים או תיקונים וכיוצא באלה.

אם אינני יכול לומר פעמיים כי טוב, כי אני יודע שמלאכת החקיקה, רצינית ככל שתהיה, יכולה להיות מהירה – אבל צריך להבטיח שני דברים לפני שאנו מחוקקים. האחד, שתהיה היערכות מיוחדת במשטרה, שההיערכות תכלול גם את האמצעים הדרושים וגם את הדרכתם של אלה שעוסקים בחקירה, כיצד להשתמש באמצעים הטכניים והוויזואליים האלה בצורה הנכונה. שר המשטרה כבר הודיע, ושמתני מאוד על כך, שהחל מחודש ינואר שנה זו קיבלו חוקרי משטרת ישראל הנחיה לגבות כל הודאה בעבירת רצח מול מצלמות הווידיאו. בוודאי יש בכך מבחינתי בשורה חדשה, בשורה טובה, וניתן יהיה להמשיך ולפתח את האמצעי הזה ואת יישומו.

הנימוק השני, שגורם לי עדיין להסס ולעכב את תמיכתי בהצעת החוק כפי שהיא, שהיערכות, כך אני למד מהניסיון, דורשת היערכות תקציבית. דרוש תקציב למימון הציוד הנדרש, וגיוס כוח האדם להפעיל אותו. בדרך כלל בהיערכות כזאת, היערכות תקציבית וארגונית, יש עדיפות להצעות חוק ממשלתיות, משום שהן עוברות מסלול שמחייב גם הקצאת התקציב והאמצעים לכך.

כידוע, ואמר זאת חבר הכנסת דדי צוקר, לפני שבועות מספר מיניתי ועדה ציבורית בראשותו של שופט בית-המשפט העליון אליעזר גולדברג. היא התבקשה לבחון את "המצב המשפטי באשר להרשעות נאשם על סמך הודאתו ללא ראיות חיצוניות נוספות" ולבדוק "התוספת הנדרשת כדבר מה", ומהם הלקחים שיש להפיק מהמצב העובדתי והמשפטי בנושא זה".

הוועדה האמורה בראשותו של כבוד השופט גולדברג כבר התכנסה, ואף פנתה לציבור כדי לקבל תגובות בנושא מינויה. העברתי את הצעת החוק הזאת של חברי הכנסת הנכבדים אל אותה ועדה בראשותו של כבוד השופט גולדברג, וביקשתי שהיא תתייחס גם אל ההצעה הזאת ואל האמור בה.

אני רוצה להזכיר, שוועדה נכבדה זו הוקמה בתיאום עם ועדת החוקה, חוק ומשפט ועל דעתה, ובמידה לא קטנה ביוזמתם של יושב-ראש הוועדה דדי צוקר והשר אמנון רובינשטיין. משום כך נראה היה לי שהנכון הוא לעצור את הליכי החקיקה כרגע, לאפשר לוועדה שמונתה לנושא זה – חקירת חשודים נאשמים וגביית ההודאות שלהם – לבחון את הצעת החוק על רקע המידע וניתוח האירועים הללו, עם הפקת לקחים ממקרים שהיו בעבר, ולהמתין עם הליך החקיקה עד שיזדמן לוועדה זו להביע את דעתה על הצעת חוק זו בנפרד, או בדוח ביניים, או דוח כולל שהיא תגיש לי, ואני אביא אותו כמובן מייד לידיעתכם, והוא יובא לידיעת הציבור.

אני רוצה להזכיר לכם, חברי הכנסת, כי כל ניסוי בתחום הזה הוא רציני, עם השלכות רציניות. כי אם אנחנו אומרים שלא נסמוך ולא נקבל כראיה אלא הודאה שנגבתה מול מצלמת הווידאו או מצלמת טלוויזיה, ויכלו להיות מקרים, שאתם יכולים לצפות אותם, שחשוד נאשם ברצח יודה בפרטי פרטים ברצח שביצע, אבל לא בפני המצלמה. ואז יבואו ויאמרו: הכנסת חוקה חוק שזאת ראייה פסולה, שהיא בלתי קבילה. כל העולם ידע איך בוצע הפשע, כל העולם ידע את סיפורו של הנאשם המשוחזר לפרטיו, אבל משום-מה המצלמה לא היתה במקום או שהיא לא פעלה וכיוצא באלה. אינני רוצה להיתמם, כי חבר הכנסת דדי צוקר וחברי הכנסת שהציעו את ההצעה יודעים שזה יכול לקרות. ולכן הם אמרו: זו תהיה השיטה, זה יהיה דרך כלל, אבל אפשריים גם חריגים ונאפשר לבית-המשפט גם לסטות מהכלל הזה.

אני ער לכך. אבל אני אומר שבנושא זה רצוי שנעבוד יחד, ועדת החוקה, משרד המשפטים, הוועדה של השופט גולדברג, בשלב זה של בחינת העניין הרציני הזה, ונראה שהוא לא ירד מסדר-יומנו, כדי לקדם את בחינת העניין ולגבש הצעת חוק, אם ממשלתית, אם משותפת לחברי הכנסת ולממשלה, אשר תקדם את הנושא.

ועדת השרים לא רצתה להתנגד להצעת חוק זו. בעיני הכיוון נכון, אבל עדיין לא התגבש המצב לתמיכה בה וליישום שלה. על רקע זה, על רקע עבודתה של ועדת השופט גולדברג, וגם מתוך כבוד אליה ואל הרכבה, שהוא הרכב מכובד, ההצעה היא לעכב את המשך הדיון בהצעת החוק. לא להתנגד, לא להסיר אותה מסדר-היום, גם לא להעביר אותה לוועדה, כאילו אנחנו לא ממתנינים לוועדה הנכבדה הזאת ולהמלצותיה, אלא לעכב כאן את הדיון ולהמתין. זו פרוצדורה שאנחנו נוקטים מפעם לפעם. אני משתדל לנקוט אותה בתיאום עם חברי הכנסת המציעים, כדי שניתן יהיה להתקדם יחד למטרה המשותפת.

אם זה מקובל על חבר הכנסת דדי צוקר ועל החברים המציעים, הייתי עוצר כאן, מבקש להימנע מהמשך הדיון ולחזור אליו בשלב מתאים, אני מציע – בשלב שהוועדה תעיר את הערותיה להצעה או

תגבש דוח ביניים. כאמור, ההצעה הזאת נמצאת בפני הוועדה. אם תתבקש הצבעה, נאמן להחלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, בשלב זה איננו יכולים לתמוך בהצעה, מהסיבות שאמרת. איננו רוצים שהיא תהיה בבחינת הצהרה שאינה ניתנת ליישום, או שהעיכוב שלה יבוא אחר כך. אני רוצה לעבוד כך שעם חברי שר המשטרה ושר האוצר נעביר את ההצעה, עם האמצעים והכלים והתקציב הראויים ליישום.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע את תשובתו של חבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, על דעת חברי המציעים, שווי הזכויות לי בהצעת החוק, שנמצאים כאן, חברי הכנסת כץ וגולדשמידט, ובהנחה שמדובר בפרק זמן סביר של עבודת הוועדה, ובהנחה שבאמת איננו רוצים לכפות את דעתנו לפני שהוועדה שמונתה על דעת ועדת החוקה תקבע – בהנחות הללו אנחנו מסכימים לשים כאן פסיק, ולהמשיך את העבודה, על-פי הצעת השר, לכשתסיים ועדת-גולדברג את עבודתה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה לחבר הכנסת דדי צוקר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רק רוצה להבהיר פה בעיה תקנונית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

פורמלית יש לשאול את הכנסת. אם אין התנגדות של הכנסת, אפשר לקבל את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זהו בדיוק, צריך את הסכמת הכנסת. כולם שמעו את הדברים. האם מישהו מתנגד? אני מבין שאין התנגדות. ובכן, הצעתו של כבוד השר התקבלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה למציעים, גם על היוזמה וגם על העבודה המשותפת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מבחינה תקנונית יש כאן הפסקה בדיון. אין מה להחליט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, הבקשה להסיר לא קיימת. לכן, לגבי שני החברים שביקשו להסיר – אין מקום לבקש להסיר.

דוד צוקר (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש לי פה פנייה של חבר הכנסת עוזי לנדאו, שבה הוא שואל אותי בכתב: "מה הסיבה שבגללה קבע יושב-ראש הכנסת את הדיון בעניין חוק ביטוח בריאות ממלכתי לשעה מאוחרת בסוף היום, כשאין עוד אנשים בבניין? מדוע לא קבע זאת ליום רביעי בבוקר?"

ובכן, אינני יכול לתת תשובה, אתה צריך להפנות את השאלה ישירות אל יושב-ראש הכנסת. כשאני מנהל ישיבה, אין לי קשר דיוני עם יושב-ראש הכנסת. בוודאי היה לו שיקול מסוים. אבל, אם חברי הכנסת המציעים כולם יבקשו זאת, והשר יסכים, אז אני אסכים להעביר ליום רביעי בבוקר. אני שומע ממזכיר הכנסת שבבוקר – מלא, זה אפשרי רק בערב, כלומר בסביבות 17:00. אבל את הבקשה הגשת לי לבדך, חבר הכנסת לנדאו. השאלה היא, מה לגבי יתר החברים המציעים? ברשימת המציעים – חברי הכנסת אברהם פורז, תמר גוז'נסקי, רענן כהן, חיים אורון ורן כהן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אינני מציע להעביר את זה למחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מוותר על הבקשה בשלב זה.

הצעות לסדר-היום

עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 3253, 3292, 3295, 3297, 3330 ו-3331 בנושא: עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ראשון המציעים – חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז. אני מפנה את תשומת לבכם, שבהתאם לתקנון יש לכל אחד מכם שבע דקות בלבד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הזה הוא כבד ונמצא במוקד ההתעניינות הציבורית. ולדעתי, שיקול דעת ראוי – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אינני חושב שיש לממשלה חומר רב להגנתה. האינפורמציה די ברורה, אדוני השר.

אדוני היושב-ראש, אני סבור שהיתה זו טעות של יושב-ראש הכנסת, אשר קבע את הדיון לשעה זו. נושא שעומד במוקד הדיון הציבורי, העניין הציבורי, צריך שיעמוד לדיון בכנסת כאשר מרבית חבריה נמצאים כאן. לצערי, אין היושב-ראש נמצא כאן כדי שייתן תשובה, אבל השאלה תעלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חזקה שהיושב-ראש ייתן לך תשובה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מודה לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא גם מאזין לדיונים, בדרך כלל, בקשר הפנימי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש כמה לקחים מפרשת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הלקח הראשון: בראש ממשלת ישראל עומד אדם בלתי אמין. מר רבין הבטיח לפני הבחירות להישאר בגולן, והוא מתקפל טוטלית. הוא הבטיח שלא להכיר באש"ף, ואיזה משא-ומתן הוא מנהל אתו. הוא הבטיח פוליטיקה נקייה, והוא לא מנע תרגיל קואליציוני בכנסת הזאת כדי להחזיר לפנחסי את החסינות שהכנסת שללה ממנו קודם לכן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שקר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת רבין הבטיח לפני הבחירות – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

איך אתה אומר את זה? אתה אומר דברים לא נכונים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – ניתוק הפוליטיקה מהבריאות, ועכשיו הוא מחבר אותן ביתר שאת.

חבר הכנסת רמון קרא לפני יומיים לדוגמה האחרונה – – –

יוסף ונונו (העבודה):

השר, השר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא קרא לה – הונאה פשוטה של הבוחר. אלה הן כמה דוגמאות ברשימה חלקית. זה לא רבין, ראש ממשלה אמין, זה יצחק וילקוט הכזבים.

אדוני היושב-ראש, חוק ביטוח בריאות היה דגל של מר רבין לפני הבחירות, ועמו הוא פנה אל הציבור הצף וביקש את קולותיו. נסתיימו הבחירות, והוא הטיל על חיים רמון, שר הבריאות, את המשימה להכין את החוק, והוא עמד מאחוריו, מבטיח לו גיבוי וחיפוי כדי להעבירו בממשלה ברוב גדול, ובכנסת – ברוב של 54 נגד אחד. אבל כאשר מר רבין ניצב בפני מר הברפלד – קול דממה דקה. הוא התקפל והשאיר את רמון לבד, חשוף בצריח.

אני חייב לומר שמר רבין הוא אדם הגון, ומר רבין מתכוון למה שהוא אומר ברגע שהוא אומר אותו. אבל חולף זמן ומתגברים לחצים, ומה שמתברר הוא שמר רבין איננו עומד בלחצים.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לנדאו, האם אתה סבור שאם ראש הממשלה היה ברמת-הגולן שבוע לפני הבחירות – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני ציינתי את זה בתחילת הדברים.

לימור לבנת (הליכוד):

– – והתחייב בפני אנשי רמת-הגולן שישראל לא תיסוג מרמת-הגולן, האם אתה חושב שהוא אמר את זה מתוך הגינות ובאמת האמין בדברים ורק נכנע ללחצים?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה להאמין. אני רוצה להאמין, שברגע שהוא אמר, הוא התכוון למה שהוא אמר, אבל העובדה היא, שבסיכומו של דבר אין זה משנה אם הוא מפר את התחייבויותיו, משום שלא התכוון למה שאמר או משום שאיננו עומד בלחצים. אני יוצא מתוך הנחה שהוא התכוון למה שהוא אמר.

לימור לבנת (הליכוד):

בוא נסכם ששניהם נכונים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אומר שר הבריאות חיים רמון לאחר כל הפרשה הזאת: רבין זרק אותי לכלבים. מי רמון, אנחנו מכירים. אני חייב לומר שאני מכבד את אומץ לבו. מיהו מר רבין, אנחנו כבר יודעים: נמר שהופך את חברבורותיו. צריך רק לשאול את שר הבריאות מר רמון, מי הם הכלבים שאליהם הוא התכוון ומהם אנחנו צריכים להיזהר.

לימור לבנת (הליכוד):

אלה הכלבים של "סולתם".

עוזי לנדאו (הליכוד):

עד כאן הלקח הראשון.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע שלא להשמיץ את הכלבים. הכלבים נחמדים.

לימור לבנת (הליכוד):

הכלבים של "סולתם".

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת פורז, בוא ניגש להמשך. אני רוצה להגיע ללקח השני, והלקח השני, אדוני היושב-ראש, אני אקרא לו: בחזרה למאוזוליאום של לנין. הנה העיתונים פרסמו את תמונת ההצבעה – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – – לנין. מר קרה לו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – בוועידת מפלגת העבודה, ואני רואה בתמונה הזאת את מר רבין ואת מר הברפלד מרימים יד ומנופפים בה, ואני רואה שם את הקהל הגדול שלפניו הם עומדים, וכמו באוב עולה התמונה של ההנהגה הקומוניסטית על המרפסת של המאוזוליאום במוסקבה. הנה שם עומדים לשנותיהם – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה לא מגזים?

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – כרושצ'וב, ברז'נייב, יורי אנדרופוב, קוסיגין – –

אברהם פורז (מרצ):

אני לא חבר מפלגת העבודה, אבל זה לא אותו דבר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – מתבוננים ומנופפים לצבא שצועד מולם במצעד האחד במאי בכיכר האדומה. זאת מוסקבה של פעם, עולם שהיה, זר, מוזר, מפגר, עוד כאשר הבולשביזם שלט על מחצית תבל. המפלגה שלטה בממשלה, וחברי המפלגה, הפקידים, אנשי המנגנון, חברי לשכת המס, חילקו ביניהם את העוגה על גבו ועל חשבוננו של הציבור משלם המסים. מזכיר המפלגה ואיש המנגנון דאז היה הדמות הדומיננטית, האיש החזק. ראש הממשלה סר למרותו. לא הנשיא וורושילוב דאז, לא ראש הממשלה קוסיגין, אלא המזכירים ניקיטה כרושצ'וב וברז'נייב ויורי אנדרופוב הם שליטי המדינה האמיתיים.

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה, ה"דומה" פה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת, תקשיב. את העולם הישן הזה שקרס שם, משמרים כאן. אני זוכר יפה מאוד את מר רבין במוצאי יום הבחירות, כשנתפרסמו התוצאות, כשעמד ואמר באופן משכנע: אני אחליט, אני אקבע, אני אנווט, בלשוננו.

אברהם פורז (מרצ):

הוא לא ניווט?

עוזי לנדאו (הליכוד):

איזה צ'יזבט זה היה. כמה רחוק, כמה מתוק, כמה פאתטי.

הברפלד קובע בבריאות, שמעון פרס קובע במדיניות החוץ, וכדברי שריד – הראש הוא רבין, אבל הדרך היא מרצ. גם ביילין הפודל מוביל, רק רבין מובל.

בנימין טמקין (מרצ):

אלי גולדשמידט (העבודה):

העיקר שאתם מכשכים בזנב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ומשם לכאן: את מנגנון המפלגה והמזכיר זרקו בברית-המועצות, אבל כאן, כמו בשמורת טבע, הם תופסים אותנו בציצית ראשנו, ולאחר ועידת העבודה בראשות רבין – ביתר כוח.

לא בריאות הציבור חשובה בעיניהם, חבר הכנסת ונונו, אלא תגבור המנגנון וחיזוק האחיזה במערכות השלטון בכספי ביטוח הבריאות. זה הדבר החשוב.

בנימין טמקין (מרצ):

בסוף יהיה החוק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

קופת-חולים עומדת לפני התמוטטות ויש להצילה, אבל הנהגת ההסתדרות מוכנה להקריב את קופת-החולים כדי להוסיף ולקיים את עצמה, לקבל כסף בחסות הממשלה הזאת, הנכנעת בפניה.

ההסתדרות הזאת, אדוני היושב-ראש, מכורה לסיוע ממשלתי, והעבודה בראשות רבין נכנעת להסתדרות ומחברת מחדש את הקופה הציבורית לעורקי ההסתדרות, כשההסתדרות בטוחה בסיוע הממשלתי, שאם יתמהמה עד המשבר הכספי הבא, שיגיע בגלל הבזבזים, תדע להשבית את בתי-החולים. ומול התמונות האלה של זקנים, של ילדים, שמתגלגלים במסדרונות בתי-החולים וסובלים, תמהר הממשלה ותזרים כסף לקופת-חולים, כפי שמזריקים סם לוורידו של נרקומן. נגד התמונה המזעזעת הזאת יצא החוק.

אני חייב להודות שהחוק איננו כליל השלמות – הייתי חבר בוועדה הזאת, שישבה ודנה בו ופעלה בו. יש עמו בעיות – אבל הוא תנאי הכרחי לכל התחלה חדשה שתסדיר ותשים את המדינה על פסים מקובלים יותר. הוא אף זכה להסכמה רחבה ביותר בכנסת – 54 נגד אחד, כאשר רק ההסתדרות יוצאת נגדו.

יש לציין שהוא שיקף, בתחומים רבים, ויכוח אידיאי, יסודי, בין המערך והעבודה ובין הליכוד, עוד משלביו המוקדמים, עם תנועת החרות והתנועה הליברלית, מאז קום המדינה. אז, כבר אז תבענו את חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה לא ביצעתם את זה במשך 15 שנה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

תשאל את אנשי המפד"ל והם יאמרו לך.

לימור לבנת (הליכוד):

כי אתם לא נתתם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת גולדשמידט, תקשיב ותשמע: אתם בעד פוליטיזציה של מערכות השלטון, ואנחנו בעד דה-פוליטיזציה של המערכות האלה ובעד יתר חופש לאזרחים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — אתם לא אפשרתם את זה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ב-1977.

יוסף ונונו (העבודה):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתם הייתם בעד זה שציבור המבוטחים ישלם — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם להירגע.

חבר הכנסת לנדאו, אני מוסיף לך דקה וחצי על חשבון קריאות הביניים.

רענן כהן (העבודה):

כדי שהוא יירגע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כדי שאני אירגע? כדי שאתם תירגעו. לי אין שום בעיה בוויכוח הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אפשר להגיד גבירותי ורבותי פה, חברי הכנסת, אני מוסיף לו דקה וחצי על חשבון ההפרעות שהיו. אני מבקש שלא להפריע לו בדקה וחצי, שלא אצטרך להוסיף לו עוד דקה.

גדעון שגיא (העבודה):

הדברים לא מדויקים והם מקוממים.

לימור לבנת (הליכוד):

מה אתה מדבר? הביזיון שאתם עשיתם מקומם. לך תשאל את האנשים ברחוב מה הם אומרים – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

בוא, אני אשוב, כדי שתשמע למען הדיוק מה קרה.

לימור לבנת (הליכוד):

--- בוז --- זה מקומם. איך אתה לא מתבייש?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — גם פחדנים ושפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת, תאזיני לי. מאחר שאת באותה סיעה עם חבר הכנסת לנדאו, הרי אם תהיה הפסקה בגלל קריאות ביניים שלך, אני לא אוסיף לו זמן, רק אם יהיו קריאות ביניים של חברי סיעות אחרות.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, אמרתי זאת ברוח טובה. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, למען הדיוק, אני מבקש לחזור ולהזכיר לחבר הכנסת שגיא, שבויכוח בינינו, אתם בעד פוליטיזציה של מערכות השלטון ואנחנו בעד דה-פוליטיזציה, בעד יתר חופש לאזרח.

גדעון שגיא (העבודה):

אבל אתם עשיתם להיפך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שוב אוסיף לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתם בעד זה שציבור המבוטחים ישלם מכיסו את מחיר פעילות ההסתדרות, פעילות "נעמת", פעילות "הפועל", כמו שאמר ראש הממשלה בוועידה שלכם. גם את מחיר שחקני החיזוק של "הפועל" המובאים מארצות-הברית; אתם בעד. אנחנו בעד זה שביטוח הבריאות – כשמו כן יהיה, שכספי המבוטחים ילכו לבריאות בלבד, ובשום פנים לא לפוליטיקה. אתם בעד זה שיש לראות חשיבות בשמירתה של ההסתדרות חזקה, ועל כן צריך להדק את הזיקה בינה לבין קופת-חולים. אנחנו סבורים שחשוב להבריא את קופת-חולים ולא כל כך חשוב להבריא את ההסתדרות.

יוסף ונונו (העבודה):

אתם בעד – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לך חשוב לחסל אותה. אתה רוצה לחסל את ההסתדרות. לאחר 50 שנה אתה רוצה לסגור ולחסל את ההסתדרות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

קופת-חולים תבריא רק על-ידי ניתוק המנגנון שלה מן ההסתדרות.

אני מבקש כאן להדגיש: אנחנו לא נגד קופת-חולים, אנחנו בעד הבראתה. אנחנו לא נגד ההסתדרות. אנחנו בעד זה שההסתדרות תתחזק בתחום ההגנה על העובד.

רענן כהן (העבודה):

בוודאי, אתם בעד ההסתדרות, אתם בעד קופת-חולים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל אנחנו נגד החיבור המשחית הזה בין ההסתדרות מצד אחד ובין קופת-חולים מצד שני, שתופס את המדינה בצבת פוליטית מסואבת עשרות שנים, ואתם עכשיו מוסיפים לתת יד לדבר הזה.

בתום הישיבה אצלכם בוועידה, יש להזהיר את הציבור מפני "התרגיל המסריח" הבא של מר רבין. אומרים לנו שמר רבין מחויב לחוקק את חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

והוא יחוקק אותו, על אפך ועל חמתך. על אפך ועל חמתך יהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

לימור לבנת (הליכוד):

על אפו וחמתו של מי?

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה מה שמטריד. מפני שההסתדרות, חבר הכנסת גולדשמידט, מוסיפה להיות תלויה על עטיני המדינה, והיא עוד לא סיימה לזלול, ומר רבין עוד לא גמר להיכנע. במסווה מלים על בריאות לכולם, לילדים, לזקנים, לחסרי יכולת, עומדת הממשלה הזאת לשנות את החוק שכבר הוצע ולהכניס בו שלוש רעות: רעה אחת – תישמר הזיקה בין קופת-חולים ובין ההסתדרות; רעה שנייה – הגבייה תוסיף להיעשות על-ידי קופת-חולים, וכך תישמר הזיקה בין הכסף ובין הפוליטיקה והבריאות.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, חבר הכנסת לנדאו, אבל מיצית את זמנך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מייד מסיים.

הרעה השלישית היא, שאתם מתכוונים להעלות את המס בעשרות אחוזים ולהשיתו במאות אלפים על המעמד הבינוני; על פרופסורים, על מהנדסים, על טכנאים, על מורים. ראו, הזזהרתם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה מה שכואב לך, שייקחו מהעשירים וייתנו לעניים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה לומר לכולכם, שהליכוד – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך מאוד לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסיים.

אני רוצה לומר לכם: הליכוד יצא נגד כל הדברים האלה, יגיש הצעת חוק משלו, שתבטיח מקסימום בריאות במינימום מחיר לכל הציבור, ולא תהיה בה זיקה בין קופת-חולים ובין ההסתדרות. תהיה בה גבייה על-ידי גוף ממלכתי, עם בריאות ובלי בולשביזם.

רענן כהן (העבודה):

אל תאיימו עלינו. אתם לא מסוגלים אפילו להביא חוק בריאות.

לימור לבנת (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חיים אורון (מרצ):

עוזי לנדאו (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת עוזי לנדאו, ההסתייגויות שלך הן לא לחוק הזה אלא לחוק לגמרי אחר. חוק רגרסיבי, חוק – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אורון, כלפיך יש לי איום. כל קריאת ביניים, אני אוריד מזמנך. אתה רשום לרשות הדיבור.

חיים אורון (מרצ):

אתה נפש כל כך טובה, תעשה לי את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדם כמוני צריך היה להיות נגד חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני בעיקרון נגד כל דבר שהוא ממלכתי. אני בעד יוזמה חופשית, אני בעד יוזמה של גופים פרטיים. כל דבר שעושים באופן ממלכתי, אני מתקומם נגדו.

בכל זאת, למה אני תומך בחוק ביטוח בריאות ממלכתי? משום שנוצר מצב בלתי נסבל לחלוטין, וחיים רמון היטיב לתאר אותו. זה מצב שבו קופת-חולים של ההסתדרות הולכת ומתדרדרת, הולכת ומאבדת את מבוטחיה, ובסופו של דבר תגיע אל כונס הנכסים.

והעניין פשוט. אם שתי קופות-חולים מקבלות סכומים שווים, בעוד אחת מהן, קופת-חולים הכללית, נאלצת להפריש – לעולם אי-אפשר לדעת את הנתון המדויק, אבל בואו נאמר, לפי הממעיטים, 25% לפעולות של ההסתדרות, ברור שקופת-החולים הזאת לא יכולה להתחרות עם קופת-חולים אחרת.

אחת מן השתיים: או שהיא תיתן שירות יותר גרוע, או שהיא תעשה מה שעושה קופת-חולים הכללית, כלומר באה שוב ושוב אל ועדת הכספים ומבקשת כסף. בתחילה היא באה אל האוצר ואחר כך אל ועדת הכספים, והגירעונות תופחים וגדלים.

אני רוצה לומר לכם, חברי סיעת העבודה, אני בוועדת הכספים לא תומך עוד בהעברת כספים לקופת-חולים הכללית, אף שאני חבר ההסתדרות ומקבל שירותים מהקופה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

יחליפו אותך בהצבעה. אתה יודע שיחליפו אותך בהצבעה. תתחייב לבוא להצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אני אומר לך שאני לא אתמוך. אני רוצה להגיד לך, שגם התוצאה הכללית, מה ההסתדרות נותנת, היא תוצאה עגומה מאוד. יש בניין עצום ברחוב ארלזורוב 93, ואני שואל אתכם: יש עכשיו שביתה של המרצים במוסדות להשכלה גבוהה. הם צריכים את ההסתדרות? האם ההסתדרות מגינה עליהם? הם לא צריכים את ההסתדרות, ואם הם יגיעו להישגים, ובסופו של דבר הם כנראה יגיעו, יעשו זאת בלי ההסתדרות.

לעובדי התעשייה האווירית אישרנו רק היום בוועדת הכספים הסכם מפליג בקשר לתנאי הפרישה שלהם, פיצויים שמגיעים ל-270%, גם לאנשים בדירוג מחקר שהערך המהוון של הקצבאות שלהם והגמלאות מגיע לחצי מיליון דולר. הם קיבלו את זה בזכות ההסתדרות הכללית? ההסתדרות הכללית השיגה להם את זה?

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת פורז – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אברהם פורז (מרצ):

אבל לא ההסתדרות הכללית, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. ארלזורוב 93 לא תרם להם כלום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה קרה לך? אתה נמצא על הירח? מי – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אם לא תהיה הסתדרות, כל הארץ תהיה התעשייה האווירית.

אברהם פורז (מרצ):

רגע, אז אתה רוצה להגיד לי שלהסתדרות יש תפקיד אחד – לרסן את העובדים למען המעסיקים? זאת תיאוריה מעניינת ויפה.

גדעון שגיא (העבודה):

לא, לא.

אברהם פורז (מרצ):

ועוד דבר: לא המורים, לא האחיות ולא כל אלה שהשיגו הישגים בתחום המאבק המקצועי, לא השיגו אותם בזכות ההסתדרות. ואם מדברים בכנסת על חוק שכר מינימום, זאת אומרת שהמחוקק צריך להתערב כדי שיהיה שכר מינימום – זה כישלון של ההסתדרות. כי אם ההסתדרות היתה ראויה לשמה, היתה צריכה על-ידי משא-ומתן מקצועי, ארגוני, להשיג הרבה יותר משכר המינימום, אבל בזה ההסתדרות נכשלת.

יוסף ונונו (העבודה):

מה אתה מציע? לסגור את – – –

רענן כהן (העבודה):

אברהם פורז (מרצ):

חברי הכנסת, אני חושב שלהזרים מדי שנה בשנה מאות מיליונים מכספי הציבור בישראל למוסד הזה בארלזורוב 93 כפי שהוא מתנהל, ואני לא נגד איגודים מקצועיים, זאת שערורייה.

אתם יודעים, היה פה מאבק בתוך מפלגת העבודה, משום שאני בטוח שבין אלה שישבו והצביעו, מאות מהם תלויים בפרנסתם בזה שההסתדרות תתנהל כמו היום. הם מקבלים שכר במישרין או בעקיפין מההסתדרות או מחברותיה, וכך זה מתנהל.

לדעתי, הפתרון הזה הוא פתרון רע. מדוע? כי חוק ביטוח בריאות ממלכתי במתכונת שאתם בוועידת מפלגת העבודה החלטתם להעביר, לא יעבור בכנסת. אין בזה טעם. ומה שאנחנו רוצים להעביר, מה שמרצ רוצה להעביר, מה שאני רוצה להעביר, אולי יהיה לנו סיכוי להעביר. אני מקווה שאתם לא תכשילו את זה, אם כי לפי החלטת הוועידה – אתם תכשילו את הדבר הזה.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו נעביר את הצעת החוק המתוקנת שלנו.

אברהם פורז (מרצ):

התוצאה תהיה נדידה מתמדת של מבוטחי קופת-חולים, עזיבת ההסתדרות לטובת "מכבי" ולטובת "מאוחדת" ולטובת כל קופות-החולים האחרות. זה לא יכול להחזיק מעמד בצורה כזאת. בזאת זה ייפול.

רן כהן (מרצ):

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אתה קצת מפריז בקריאות הביניים. חבר הכנסת טמקין.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא לא מפריז בקריאות הביניים, הוא נואם.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר לחברי הכנסת של מפלגת העבודה, אני מסוגל להבין את האנשים שמתפרנסים ממנגנון ההסתדרות ויש להם עניין בהנצחת המצב הקיים. אבל אתם ואנחנו שותפים לדרך, וכבר היינו כולנו באופוזיציה. ראיתם שהעובדה ששלטתם בהסתדרות מאז נוסדה לא עזרה, והיו ימים שישבנו כולנו באופוזיציה. הנכס הזה, שאתם חושבים שהוא נכס פוליטי, הוא נכס קטלני. זה כמו אדם שיש לו סרטן; הוא שלו, אבל הסרטן אוכל אותו. אז מה עדיף לו? עדיף לו להיפטר ממנו.

יוסף ונונו (העבודה):

מה אתה מציע? לסגור?

אברהם פורז (מרצ):

הדבר הכי טוב שיכול היה לקרות למחנה שלנו, אם הליכוד היה זוכה בבחירות להסתדרות, יכול להיות שאז היינו נפטרים מהצרה הזאת. אז הם היו צריכים להתמודד עם הבעיה הקשה הזאת. השיקולים שלכם במפלגת העבודה, לשמר את המנגנון ההסתדרותי הבלתי יעיל – – –

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין, רבותי, אני רוצה להודיע – – –

בנימין טמקין (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אני קורא אותך לסדר. חברי הכנסת, עד עכשיו נמנעתי מלקרוא לסדר, אבל ראיתי שבכנסת הזו זה בלתי אפשרי כך, ואני מתחיל במסורת חדשה. אני קורא לסדר וגם אוציא מהאולם ללא היסוס. ובכן אתה הראשון שאני קורא לו לסדר מזמן שאני מנהל ישיבות, פרט למקרה חריג ויוצא מן הכלל שהיה. בבקשה, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אני שואל אתכם, מה יותר חשוב לנו, לשמור על ההסתדרות, לשמור על אנשים שמתפרנסים ממנה, או לשמור על השלטון, למען קידום השלום?

גדעון שגיא (העבודה):

רק על השלטון.

אברהם פורז (מרצ):

הרי לא יכולתם לתת לליכוד מתנה יותר גדולה ממה שעשיתם השבוע, ואני יכול להבין את חבר הכנסת עוזי לנדאו ואת חבר הכנסת ביבי נתניהו ואחרים. נתתם להם מתנה, בונבוניירה עטופה, עשיתם הכול כדי להוריד את כולנו מהשלטון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורז, אני מוסיף לך דקה בגלל קריאות הביניים.

אברהם פורז (מרצ):

תודה רבה.

אני רוצה לומר, שיש דבר אחד שאני תולה בו תקוות. יש כמה הצעות חוק פרטיות, ובכללן שלי ושל חבר הכנסת תיכון ושל אחרים, שנמצאות בפני ועדה מיוחדת, בראשות חבר הכנסת עמיר פרץ. אני מקווה מאוד, שבכוחות משותפים נצליח להחזיר את העניין הזה למליאה ולהעביר חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הפועל, ראשית ובראש ובראשונה, לטובת החולים והמבוטחים, ולא לטובת מנגנונים. תודה רבה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת רענן כהן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני עומדת פה ונושאת דברים בנושא חוק ביטוח בריאות ממלכתי לא בפעם הראשונה, ואני רוצה לומר שאני כואבת מאוד את כל המהלך שהוביל בסופו של דבר לכך שאיננו ממשיכים לדון בהכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני לא מזלזלת בשום הערה, בשום מהלך. להיפך, אני מכירה בזכותה המלאה של מפלגת העבודה להתכנס, לדון, לקבל החלטות ולחייב את שליחיה בכנסת. במשטר כמו שלנו, שהוא משטר מפלגתי, משטר של נציגים, המפלגה מקבלת החלטות, וההחלטות האלה, מדיניות, כלכליות, מחייבות.

השאלה שאני שואלת, ואני תוהה בקול רם: מדוע צריך היה לעשות את המהלך הזה עכשיו? אני חושבת שהאחריות של מפלגת העבודה, כמפלגה שהיא המפלגה המרכזית בממשלה, היתה צריכה לחייב אותה לקיים את הדיון הזה לפני שהוגש החוק, לפני שהממשלה הניחה אותו, ולא להניח על שולחן הכנסת הצעת חוק המנוגדת להשקפתם של מרבית צירי הוועידה שלכם. מה אתם רוצים מהכנסת?

אני הדגשתי גם בדיונים הראשונים, גם בוועדה וגם בדיון שהיה פה ב-10 בינואר ופתח את הדיון בקריאה שנייה, שהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי צריכה לכלול בתוכה את העיקרון של זכות כל תושב לשירותי בריאות על בסיס של שוויוניות וצדק; שהצעת החוק הזאת צריכה לשים קץ למצב שיש במדינת ישראל מאות אלפים חסרי ביטוח בריאות; אבל גם שעליה להבטיח את המקורות לקיומה של ההסתדרות. חזרתי והדגשתי את זה, וזה כתוב בהסתייגויות, אבל ההסתייגויות האלה, שהיו אמורות להבטיח את קיומה של ההסתדרות, הוגשו להצעת חוק ממשלתית, שלא כללה שום סעיף שמבטיח, לא את הזיקה ולא את קיומה של ההסתדרות ואת הכלליות שלה כהסתדרות שמייצגת עובדים ומנהלת עבודה חברתית מקיפה וחשובה.

המהלך הזה מנוצל בסופו של דבר על-ידי הליכוד ואנשי ימין אחרים, שלגופו של עניין, בוועדה עצמה, עשו כל מאמץ כדי שהחוק הזה לא יתקבל; כל מאמץ. היו ישיבות שבהן חבר הכנסת עוזי לנדאו השקיע מאמצים בלתי רגילים כדי שלא נתקדם בכלל.

אבל אני רוצה לומר יותר מזה. השינויים שעליהם לחמו חברי הכנסת של הליכוד שהשתתפו בישיבות – היו כאלה שלא השתתפו – היו בכיוון אנטי-שוויוני, זה היה הדגל. בכל פעם שנאמרה בישיבה המלה "שוויון" או "שוויוניות", היתה קפיצה של אנשי הליכוד, ואני רוצה להביא לדוגמה הסתייגות אחת שאנשי הליכוד הכשילו אותה, ובסופו של דבר נכנסה כהסתייגות בקולותיהם. מדובר על הביטוח המשלים, ובהצעה שהצעתי דובר על כך שהביטוח המשלים שהקופה תוכל לגבותו לא ינוצל על-ידי הקופה כדי להקדים תור או כדי לתת שירות משופר לאותם שירותים הכלולים בסל הבריאות. ומי הכשיל את ההצעה הזאת, שהיא בסיס לכך שבאמת תהיה שוויוניות בשירות, אם כולם משלמים שווה? הכשילו את זה אנשי הליכוד. אלה התיקונים שהם הציעו. לכן כשהם באים פה ואומרים שהם בעד חוק בריאות שוויוני, אני חושבת שהם פשוט אומרים לא-אמת.

מה הם חשבו? הם חשבו שחוק ביטוח בריאות זה יוביל לשני מהלכים: מהלך ראשון, שהוא באמת יחסל את ההסתדרות, אם לא בבת-אחת, בהדרגה, וזאת כמובן שאיפה ידועה של הליכוד ושל המפלגות שקדמו לו. אבל לא פחות מכך, להערכתי, יש להם עניין רב להביא לכך שהמהלך של חקיקת חוק ביטוח בריאות יוביל בסופו של דבר להתחזקותו של הסקטור הפרטי במערכת הבריאות.

הכוונה שלי היא לסכנה שאני הצבעתי עליה, ואני חוזרת ומצביעה עליה היום. במהלך הקיים הזה של חוק ביטוח בריאות היה מדובר על כך, שקופות-החולים הופכות להיות נותנות שירותים, וסכנה טמונה בעניין זה אם הוא לא יהיה מהלך מבוקר, והסכנה היא כזאת: אם קופת-החולים היא נותנת שירותים, שיכולה לרכוש גם שירותים אצל מישהו אחר, עלול להיווצר בסופו של דבר מין מהלך כזה, שקופת-החולים תהיה בעצם רק קבלן שירותים, אבל את שירותי הרפואה עצמם ייתנו אחרים, ייתנו כל מיני חברות פרטיות שיקנו אצלן שירותים. המהלך הזה איננו תיאורטי, הוא כבר קיים היום, והסכנה החמורה בו היא שתהיה התייקרות בלתי רגילה של שירותי הבריאות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

להיפך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

וההתייקרות הזאת של שירותי הבריאות תחזור בסופו של דבר לאזרחים בצורת מס יותר גבוה שיוטל עליהם. להערכתי, זה המהלך שעלול להיות וצריך מאוד להיזהר ממנו.

לכן אני חוזרת ומדגישה את העמדה, ואני רוצה לסכם. חוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא דבר נחוץ מאוד, שחברי שקדמו לי בכנסת הזאת תבעו אותו במשך עשרות שנים. חוק ביטוח בריאות צריך להבטיח בריאות לכל תושב, ללא קשר ובניתוק מהעובדה שהוא שילם או לא שילם את המס שנדרש ממנו. עם זאת, חוק ביטוח בריאות אסור שיגרום לחיסולה של ההסתדרות, כי חשיבותה של ההסתדרות היא בתחום הבריאות והרבה מעבר לתחום הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, בשם מפלגת העבודה על כל חלקיה ומרכיביה, אני אומר שהיא תומכת בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואת העובדה הזאת הציבור צריך לדעת.

איש במפלגת העבודה אינו חולק על כך, שלאחר כ-81 שנות פעילותה של קופת-חולים הגיע הזמן לעגן את בריאות העם בחוק ממלכתי. אני בטוח שחוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא מחויב המציאות, ועל מפלגת העבודה להביא את הצעת החוק המתוקנת מייד, כדי שנוכל להביא לחקיקתו וליישומו ב-1 באפריל 1995.

בנימין טמקין (מרצ):

איך אתה רוצה שיהיה גשם בלי מים?

רענן כהן (העבודה):

אנחנו נביא את החוק הזה, כי הוויכוח הוא לא ויכוח על הבריאות. נשב, נדון, נמצא את הדרך כדי להביא, אם אנחנו באמת רוצים חוק ביטוח בריאות ממלכתי לעם ישראל.

אין לי ויכוח עם השר רמון על הרפורמה המתבקשת בתחום הרפואה בארץ. יש לי מה לומר על הדרך שבה הדבר נעשה. אני מאמין שצריך לצעוד בדרך לתיקון כזה בצעד מדוד, שלב אחר שלב. ברור לכולנו שקופת-חולים חייבת לעבור שינויים דרסטיים ורבים, אבל מן הראוי שניתן לקופת-חולים את הזמן, את התנאים הדרושים ואת הקצב להשתנות ולעבור לעידן החדש. אסור לבנות דבר חדש, אדוני השר, על יסוד הרס הישן, אלא צריך לבנות נדבך על נדבך. אי-אפשר לעשות מהפכה בלי הרס הישן.

דוד צוקר (מרצ):

לפי איזה רציונל אפשר?

רענו כהו (העבודה):

לא צריך להרוס הכול. צריך ללכת על דבר שאנחנו רוצים בו, וכדי להגיע אליו צריך לנקוט גישה עניינית ורצינית. למדנו מההיסטוריה, שמהפכות מביאות בעקבותיהן סבל, ולא תמיד הן לטובה. אולם בנייה שלב אחרי שלב, נדבך על נדבך, סופה להביא לפתרון טוב ויעיל, שייצור בסופו של דבר שוויון חברתי ויביא בריאות טובה לכל אזרחי המדינה.

כדאי להזכיר כאן, כי קופת-חולים איננה שריד, כפי שמנסים להגיד כאן חברים, מהשיטה הבולשביקית שחלפה מן העולם, אלא היא היתה במשך שנים רבות מערכת הבריאות היחידה של מדינת ישראל. כל משבר בה יגרום למשבר במערכת כולה, ואני מציע לכולם לאמץ פרספקטיבה זו שמסתכלת על המקרו ולא על המיקרו.

אני רוצה להביא כאן דוגמאות למשברים בעולם בתחום הבריאות. כאן רצים לנצל מציאות מסוימת כדי להשמיץ, כדי להרוס, אבל אין לאיש כוונה לטפל באמת בבריאות. הבה נראה את המשבר החמור בגרמניה, המקיף 1,300 קופות-חולים ומתמקד בחוסר השוויון שלהן, ואני לא רוצה להוסיף מה קורה שם. הבריטים מתלבטים בבעיות הנובעות מן השיטה הממלכתית המרוכזת. במערכת הבריאות הבלגית קיימים שני סוגי ביטוח: אחד לשכירים ואחד לעצמאים, ותרואו מה שקורה שם ומה קורה בהולנד. אני יכול להמשיך ולציין מדינה אחר מדינה על מערכות הבריאות שלהן, וכיצד אנחנו צריכים לראות וללמוד מן האחרים כדי להביא למדינת ישראל ולאזרחי ישראל את מערכת הבריאות הטובה ביותר והשוויונית ביותר.

אם אנחנו מדברים על קיום שוויון במערכת הבריאות, אנחנו יכולים להסתכל על מדינה כמו פינלנד, הנחשבת למובילה בשירותי הבריאות, ושירותיה נחשבים למתקדמים ביותר. אין ספק שאם אני מסתכל על כל החתך הזה, קופת-חולים יכולה להיות מודל, אף שמנסים להשמיץ אותה, מודל מבחינת מתן שירותי הבריאות אולי המתקדמים ביותר בעולם, לאוכלוסייה מגוונת ביותר מכל היבט שהוא: גיל, פיזור גיאוגרפי ושוויון שאין דוגמתו במדינות המערב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מבין שהגענו לחלק של הפספוסים של הדיון.

רענו כהו (העבודה):

אתה לא דיברת מלה אחת על הבריאות. דיברת אולי על הבריאות של הליכוד, אבל לא אמרת כאן שום דבר על חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא הקשבת לדברים.

רענן כהן (העבודה):

האמן לי, הקשבתי. קיבלת מהיושב-ראש עוד זמן, וגם אז לא יכולת להסביר מה רציתם.

הי"ר ד' שילנסקי:

הוא קיבל עוד זמן על חשבון ההפרעות שהיו לו.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, זה אולי פופולרי היום להטיל בוץ ורפש בהסתדרות ובקופת-חולים, וכאן החברים עושים את זה בהרבה אהבה. מבחינת הדין והמוסר, אני חושב שאין זה צודק. תארו לכם כיצד היתה נראית מערכת הבריאות שלנו לולא היתה קופת-חולים של ההסתדרות פותחת סניפים בקריית-שמונה, בנגב, בגליל, באזורי פיתוח, לולא היתה קולטת עולים חדשים. נסתכל על מעשיה וגם על מחדליה. אבל התוצאה הסופית הכוללת, נדמה לי שכולנו יכולים להגיד לקופת-חולים של ההסתדרות את כל הברכות על המעשים שלה, ואנחנו צריכים היום ללכת ולשנות, ואנחנו נשנה.

אני רוצה להוסיף שני דברים מרכזיים: יוקר הבריאות היום בעולם, ואסור לנו לשכוח זאת. בשנים האחרונות יש עוד ועוד השתלות כבד, לב, ריאות, לבלב, וזה עולה לקופת-החולים הון תועפות על אוכלוסייה קטנה. אני רק רוצה להביא דוגמה: בדקתי היום ושאלתי מה מחירו של מכשיר לייזר, שמסיר כתמי לידה מפניהם של תינוקות. הוא עולה רבע מיליון דולר, והאחזקה השוטפת של מכשיר כזה עולה כ-10,000 דולר בחודש. עלותם של מכשירים רפואיים היום ושל אחזקתם מתקרבת למחיריהם של טנקים ומטוסים. לכן אני שואל אתכם: איך אפשר להגיע לשוויוניות?

לסיום, אלה שאלות קשות, אמיתיות, שאנחנו לא יכולים להתעלם מעצם היותן והתהוותן. חובתה של הכנסת למצוא את הדרך להביא חוק בריאות ממלכתי בצורה נכונה, בצורה סבירה, בצורה יעילה לעם ישראל, ואת זה מפלגת העבודה תעשה, כי היא מחויבת. אנחנו מתחייבים וגם מבצעים. אני בטוח שאנחנו נופיע כאן בחודשים הקרובים, ויחד נוכל להביא חוק שיעבור בסופו של דבר, ואנחנו נהיה הראשונים שנביא שינוי בכיוון הזה, חוק ביטוח בריאות ממלכתי למדינת ישראל. תודה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – אחרון המשתתפים בדיון הזה, חבר הכנסת רן כהן.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא האחרון בדיון. יש תשובת השר ויש הצעות אחרות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכוון מבחינת הנואמים שרשומים.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הוועדה המיוחדת שכוננה הכנסת לחוקק את חוק ביטוח בריאות ממלכתי הוציאה, לדעתי, מתחת ידה חוק בריאות סביר. ידידי, חבר הכנסת רענן כהן, גם אם מפלגת העבודה תבוא בעוד חודש או חודשיים או חצי שנה, ויש לי ספק בכך, היא תציע ביסודו של דבר בנושא הבריאות את החוק הזה.

עברתי על כל המאמרים ועל כל המודעות בתשלום שמתקיפות את החוק. הם עוסקים בנושא אחר שאני מעט מעט בו – בזיקה, בהבטחת מס הארגון, ואני בעדו. לא הושמעה ביקורת עניינית ורצינית על חוק הבריאות כמספק שירותי בריאות לאוכלוסייה. אני חבר הסתדרות, וכמי שרואה את עצמו סוציאליסט לא פחות ממישהו אחר אני חושב שמדובר בחוק סביר. הכנסת לא מפיקה 100%. זה חוק סביר, שוויוני, ולכן, חבר הכנסת רענן כהן, מי שמציע, ואפילו הוא חבר מרכזי במפלגתי, בתנועתי, שאנחנו נעשה חוק משותף עם הליכוד, לא יודע על מה הוא מדבר.

חברי הליכוד בוועדה המשותפת הציעו חוק אחר לחלוטין. חבר הכנסת עוזי לנדאו, על-פי הצעתך היה צריך להיות ביטוח משלים בפיקוח הממונה על הביטוח, לא בפיקוח שר הבריאות. אתם התכוונתם, שקופות-החולים יהיו קופות לחולים העניים, והממונה על הביטוח ישלים חוק ביטוח. אתם הצעתם חוק שיפחית ב-10% את דמי הביטוח. זה היה עושה חוק ביטוח יותר עשיר או פחות עשיר? אתם הצעתם חוק שבו נאמר בסעיף 7, שאם יש גירעון יופחת הסל. אנחנו הצענו חוק האומר, שאם יש גירעון בדמי הביטוח, המדינה משתתפת ומשלימה אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש גם הצעה לקנס. מי שמקבל שירות רפואי ואין לו ביטוח, יגבו ממנו מס כפול. זה קנס על עניים.

חיים אורון (מרצ):

חברי הכנסת, זה לא יעזור. אתה צודק, יש מחלוקת אידיאולוגית סביב החוק הזה, והחיבוק האגרסיבי שאתם מנסים היום לחבק את החוק יש לו נימוקים פוליטיים; לא משום שאתם רוצים בריאות, כפי שיש בחוק הזה. אני לא שותף לדבר הזה, כי אני חושב שהחוק הזה ביטא עמדה מסוימת, וההסתייגויות שלכם במאותיהן, אם יתקבלו, משמעותן חוק אחר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

טוב יותר.

דן תיכון (הליכוד):

בוא נעשה הסכם, אנחנו נתמוך בהצעת החוק של השר רמון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההסתייגויות מבטאות את העמדה שלכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש לנו עמדה, אבל אנחנו מוכנים להתפשר על זה.

בנימין טמקין (מרצ):

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת לנדאו, אתה ישבת אתי בוועדה ואתה הצעת הסתייגות עם עוד עשרה חברי כנסת, קפיטציה רק על חצי דמי הביטוח. 2.4% ייגבו על-ידי הקופה ו-2.4% על-ידי הביטוח הלאומי. המשמעות היא פער של מאות מיליונים בין הקופות העניות והעשירות. לזה התכוונתם ונשאתם במיעוט, ותישארו במיעוט גם כאן.

אני מאמין שסיעת מרצ יכולה להציע לכנסת חוק שיש בו פשרה הוגנת, שתיתן תשובה על שלושת המרכיבים המרכזיים בנושא שאנחנו עוסקים בו. הראשון, הבטחת חוק בריאות חובה, שוויוני, כפי שמופיע בכותרת החוק, המבוסס על צדק, על שוויון ועל ערבות הדדית. התנגדתם לערבות ההדדית הזאת. זה עיקרו של החוק שיצא מתחת ידיה של הוועדה המשותפת של הכנסת.

עיקרון שני, יובטח חופש בחירה מלא – כן, חברי מפלגת העבודה, למרות הוועידה שלכם – חופש בחירה מלא לכל אזרח לבחור בקופה שבה הוא רוצה לקבל שירותי בריאות. מה שארגון וולונטרי מחליט בתוכו הוא לא עניינו של החוק הזה, זה עניינו של ארגון וולונטרי.

עיקרון שלישי, ופה המחלוקת גדולה מאוד אתכם – חוק שיבטיח המשך קיומה של ההסתדרות כארגון כללי, לא כאיגוד מקצועי צר, שמגן על העובדים, כפי שאתם רוצים, אלא כארגון כללי, שחובה על הכנסת להבטיח את הבסיס להמשך קיומו.

אני רואה את שר הבריאות חיים רמון מציץ בפתח. אתה עדיין שר הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

הכרחת אותי להיכנס.

חיים אורון (מרצ):

אני מכריח אותך להיכנס, בכוונה. בוא. אתה חלק מהדין הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

הייתי חלק.

חיים אורון (מרצ):

לא יעזור לך, תמשיך להיות.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו רוצים לדעת מדוע שר הבריאות לא ישיב. מדוע נקרא לכאן שר המשפטים, שאין לו מושג – –

שר הבריאות ח' רמון:

השר היחיד מלבדי שיש לו מושג בחוק הזה הוא שר המשפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אני לא נותן רשות דיבור לאיש.

דן תיכון (הליכוד):

השר רמון, מדוע אתה לא תשיב? אתה עדיין שר הבריאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כי הוא צרוד, מאז הוועידה.

דן תיכון (הליכוד):

שם לא נתנו לך לדבר; בוועידה שלכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אבל אתה לא מאפשר לחבר הכנסת אורון לדבר.

שר הבריאות ח' רמון:

ביום שלישי הבא אני כבר לא אהיה שר, אני מוכן למסור הודעה לכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר הבריאות, אודה לך אם לא תענה על קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא רציתי להיכנס, חבר הכנסת אורון הכריח אותי.

חיים אורון (מרצ):

אני הזמנתי אותך, שר הבריאות. אני חושב שתרמת רבות לחוק הזה, וכרגיל גם כמה שגיאות. אני מקווה שבמהלך השבועות הקרובים תחוקק הכנסת חוקים שיבטיחו את שלושת המרכיבים הללו: חוק בריאות חובה שוויוני, בחירה לכל תושבי ישראל בקופת-החולים שבה הם רוצים והבטחת המשך קיומה של ההסתדרות.

חברי הכנסת דן תיכון ועוזי לנדאו, מי שמשמש בחוק הזה כמנוף לחיסולה של ההסתדרות – אולי ימצא שותפים לדברים אחרים, לחקיקת חוק בריאות, שהוא צורך חברתי בסיסי של מדינת ישראל, מעבר למחלוקות אחרות – לא ימצא בנו שותפים.

אני חושב שהתשתית קיימת. אני חושב שאם מפלגת העבודה תמצא את הדרכים בתוכה לפשרה הוגנת, אם על בסיס הצעת שר האוצר בייגה שוחט ואם על בסיס הצעה דומה, שתבטיח את המוסכם

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת אורון, אני הסכמתי לפשרת שוחט. בצער רב, אבל הסכמתי לפשרה.

חיים אורון (מרצ):

היה מוסכם על כל מי שעסק בחקיקה הזאת, והם לא פחות אחראים להסתדרות מאשר מישהו אחר, לא פחות נאמנים לה ולא פחות חברי הסתדרות ממישהו אחר, היה מוסכם שהחוק הזה חייב לתת תשובה על שלושת העקרונות הללו. נדמה לי שהסיכוי קיים. מי שמונע היום חקיקת חוק בריאות, מנימוק זה או אחר, נוטל על עצמו אחריות היסטורית – כן, היסטורית – למשבר אפשרי בשירותי הבריאות וקודם כול בקופת-חולים, שאחריו לא תהיה תקומה לא לקופת-חולים, לא להסתדרות, ואני לא רוצה להמשיך בדומינו הזה.

אני חושב שבכנסת, בתהליך חקיקה שאני מקווה שיתחיל ביום שני, יימצאו גם הרצון הטוב, גם התבונה, גם הפתיחות, אולי גם הנמכת היצר והמאבקים שלא שייכים לחוק אלא למקום אחר, ואני לא רוצה להיות צד בהם, ואז נוציא מתחת ידינו חוק שהוא בעיקרו במתכונת החוק שהוגש לפני חודש ימים לכנסת, וניתן תשובה גם לגבי המשך תפקודה של ההסתדרות הכללית במשאבים ראויים, בדרך מסודרת. האפשרות קיימת, אתם, חברי מפלגת העבודה, תהיו אחראים אם היא לא תתממש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

איך זה יכול להיות ששניים ממרצ – – –

רענן כהן (העבודה):

זאת הצעה רגילה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אנחנו לא שניים ממרצ. אנחנו שלושה ממרצ.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תיכון, חבר הכנסת פורז דיבר במסגרת של הצעה דחופה לסדר-היום, שאושרה על-ידי הנשיאות. חברי הכנסת אורון ורן כהן מדברים במסגרת המכסה האישית שלהם. זה על מנת לספק את סקרנותך.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקש לתת לחבר הכנסת רן כהן לדבר.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להפתיע את חבר הכנסת דן תיכון ולומר, שחוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא אחד הדגלים המרכזיים ביותר בהיסטוריה של מרצ. גם שר הבריאות וגם שר המשפטים עדים לרקורד לפחות של חלק מאתנו, ואני בתוכם. מאז נכנסתי לכנסת הזאת פעלתי לחקיקת חוק שכר מינימום, מייד לאחר מכן התחלתי בניסיונות לחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי. העברתי הצעת חוק כזאת בקריאה טרומית בקדנציה הקודמת. לא לכבוד סיעתך, חבר הכנסת תיכון, אבל בהחלט לטובת סיעתי.

אבל, אני רוצה לפתוח בפנייה אל שר הבריאות. אדוני השר חיים רמון, אני כנראה לא אזכה להיפרד ממך מעל הדוכן הזה כשר הבריאות. אני לא רוצה להיפרד ממך כשר. אני רוצה לראות אותך שר בממשלת ישראל. אני רוצה לומר לך, כי מערכת החקיקה בישראל, והחקיקה בנושא בריאות בפרט, תזכור אותך לנצח ובספר הימים של קידומה של מדינת ישראל לעבר שנות ה-2000, עם עידוד, תמרוץ וקידומו של חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי בישראל, ותעיף לכל הרוחות את החלטת הוועדה שסילקה אותך מן החוק הזה השבוע.

אני רוצה לומר את זה, משום שאני בטוח שלא יעזור למפלגת העבודה שום דבר, חוק ביטוח בריאות ממלכתי יחוקק כבר בקדנציה הזאת, במדינת ישראל, ואזרחיה זכאים לקבל – ויקבלו – את מה שמגיע להם, את מה שהחוק צריך להבטיח להם בסל שירותי בריאות ואת השוויון בשירותי הבריאות.

דוד מגן (הליכוד):

תתכונן לזה שיבואו ויאמרו לך, שהשלום יותר חשוב מחוק בריאות.

רון כהן (מרצ):

אני רוצה לבשר לך, חבר הכנסת דוד מגן – אתה ממש רחוק מה-LINE המרכזי של הדיון הזה. פשוט, OUT OF CONTEXT. הסיכוי היחיד שיש לאיזו סיעה בבית הזה להעביר חוק בדמותה או בצלמה או על-פי תפיסתה, זה רק לסייעת מרצ. במקרה זה, המפתח לחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי מצוי, לדאבונו או לשמחתך, האמן לי, רק בידינו. אין סיכוי למפלגת העבודה, אין סיכוי לליכוד – מרצ, במקרה זה, משום היותה שותפה לממשלה הזאת ומשום היותה ביקורתית כלפי העמדה של מפלגת העבודה, לה יש הסיכוי לגייס את הרוב כדי לחוקק את החוק, ואני עוד מעט אפרט את המרכיבים שיביאו את החוק הזה.

רענן כהן (העבודה):

אין שתי ממשלות. אתם מחויבים – – –

רון כהן (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן – – –

רענן כהן (העבודה):

אתם לא יכולים לעשות מה שנוח לכם.

בנימין טמקין (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן.

רענן כהן (העבודה):

בנימין טמקין (מרצ):

--- אין חוק בלעדינו. הבנתם את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה בוודאי לא שמעת טוב. חשבת שרשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת רענן כהן. היא ניתנה לחבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן, האמן לי, אחד הדברים שממש גורמים לי עוויתות בבטן זה לעקוב אחרי הפרסומים המרושעים של ארגונים בהסתדרות נגד חקיקת החוק הזה. אני תולש את השערות ושואל: אלוהים אדירים, הלוא השליחות הכי חשובה של ההסתדרות היתה צריכה להיות – מיום הקמת המדינה, לא מעכשיו – חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כדי שלכל אזרח במדינה הזאת תהיה מובטחת בריאות על-פי חוק, לא בחסדים.

איך אתם ישנים בלילה, אלוהים אדירים, איך אתם ישנים בלילה כאשר ל-300,000 אזרחי ישראל אין ביטוח בריאות בכלל, ל-100,000 ילדים בישראל אין ביטוח בריאות בכלל? איך אתם ישנים בלילה כאשר עוד מעט לא יהיה לקופת-חולים תקציב לשלם משכורות לעובדים, לאחיות, לרופאים, לספקים? יצטרכו לגזור את התרופות. איך אתם ישנים בלילה? אלוהים אדירים. מה התשובה שלכם? מה התשובה שלכם על הסרטן של הרפואה השחורה שנכנסת לבתי-החולים, גם של קופת-חולים, גם לבתי-החולים הממשלתיים? על מה הצבעתם בוועידת מפלגת העבודה, אלוהים אדירים? להשאיר את המצב כמות שהוא היום?

אומרים לי שבועידת מפלגת העבודה הצביעו על פשרה. איזו פשרה? אלוהים אדירים, הלוא הפשרה הזאת היא פשרה למצב הנוכחי. זו לא פשרה בין המצב הנוכחי לבין החוק שצריך היה לחוקק.

בנימין טמקין (מרצ):

רון כהן (מרצ):

חבר הכנסת טמקין צודק לחלוטין.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

לא יהיה חוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אתה מתלהב היום יותר מדי.

בנימין טמקין (מרצ):

נכון.

רון כהן (מרצ):

חבר הכנסת טמקין, האמן לי, מזל שאין להם סיכוי להעביר את החוק של מפלגת העבודה. 50% גבייה על-ידי הביטוח הלאומי ו-50% על-ידי קופת-חולים? זה פתרון יותר טוב מהמצב הנוכחי? זה פתרון יותר גרוע מהמצב הנוכחי. זה לא בא לפתור שום דבר, לא בתקצוב, לא בחלוקה יותר נכונה, לא בהבטחת מקורות למערכת הבריאות. מה זה פותר?

זה פותר את הבעיה של הביורוקרטיה של ההסתדרות? זה פותר את הבעיה שהוצגה בהודעתו של פרופסור דן מיכאלי, שהוא קיבל מגזבר ההסתדרות הודעה שהחל משנה זו קופת-חולים תקבל מן ההסתדרות 200 מיליון שקל פחות, כאשר הגבייה נעשית למען קופת-חולים. אלוהים אדירים, איך אתם ישנים בלילה עם ההחלטה הזאת?

אני אגיד לך איך. זה משום שכל המניע של מפלגת העבודה בהחלטתה הוא רק אחד – לשמר את המערכת הביורוקרטית האטומה, שמצפצפת על הציבור, מצפצפת על חברי ההסתדרות, שלא רוצה לגלות שום רגישות, שום היענות לאתגר ערכי של תנועת העבודה עצמה, שהיתה צריכה לדגול בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לכן, אני פטור בכלל מלנמק את זה.

אני לא אשכח, חבר הכנסת רענן כהן, שבתור ראש סיעה בהסתדרות נכנסתי לישיבה ראשונה בהנהלת קרן השביתה. שאלתי: כמה כסף יש בקרן השביתה? אמרו לי: ששש, ששש, אסור לשאול. למה? כי האויב המעמדי, הליכוד, מאזין. אמרתי: אולי בתור חבר הנהלה אני יכול לדעת כמה כסף יש בקרן שאני אחראי לה? אמרו לי: אסור, אסור לדעת.

אחרי זה שאלתי: איפה הכסף מושקע, באילו תנאים, מה קורה עם הרווחים מהכספים הללו, אולי יש מיליארדים, למי זה הולך? אמרו: ששש, אסור לגלות. למה? – כי האויב המעמדי מאזין.

תאמין לי, כדי לכסות על שיטות נלוזות ואטומות וביורוקרטיות כאלה, אתם רוצים למנוע חקיקת חוק שמדינת ישראל ראויה לו.

אבל אני מוכרח להעיר פה שתי הערות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להפנות את תשומת לבך, הוספתי לך שתי דקות.

רו כהן (מרצ):

היו הפרעות. חבר הכנסת מגן, אני רוצה שתעביר את זה לחבריך – האמן לי, אתם באים בחוסר ניקיון כפיים. קודם כול בוועדה יושב מטעמכם יושב-ראש סיעת הליכוד בהסתדרות, חבר הכנסת יעקב שמאי. 45 ישיבות מתנהלות על חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הוא לא מופיע כמעט אף בישיבה אחת. ואחרי זה בא לכאן וטוען טענות.

דבר שני, הייתם בשלטון 15 שנה, היה לכם רוב – –

דוד מגן (הליכוד):

לא היה לנו רוב.

רו כהן (מרצ):

– – יכולתם לבוא לכאן ולגייס את הרוב הזה לחקיקת חוק. לא עשיתם את זה.

היתה לכם הזדמנות, במהלך קיום הממשלה שלכם, לקדם את קופות-החולים. מה עשיתם? הרי ייבשתם את קופת-חולים הכללית.

דוד מגן (הליכוד):

אתה לא חייב לקלקל את הנאום שלך. עד עכשיו הוא היה נאום טוב – – –

רו כהן (מרצ):

האמן לי, אני לא נסוג משום דבר, ואני אגיד לך למה, כי זה משפט הסיום.

אין לך ברירה, חבר הכנסת דוד מגן, או שאתה רוצה שיהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי בארץ הזאת ותצטרך להתוות ולתמוך בהצעה שלנו, כי ההצעה שלנו תאמר גם: 1. חוק ביטוח בריאות ממלכתי על-פי מה שסוכם בוועדה, שייתן מענה לכל אזרח בכל מקום, עם סל שירותי בריאות ברמה גבוהה מאוד, שבו ההכנסות מן הגבייה יבטיחו חלוקה על-פי קפיטציה, כמו שצריך; 2. החוק הזה יבטיח שכל אזרח במדינה, לא כמו מפלגת העבודה, כל אזרח במדינה יהיה זכאי לבחור באופן חופשי בקופת-החולים שבה הוא רוצה; 3. יובטח קיומה של ההסתדרות כארגון המייצג את האינטרסים ומגן על האינטרסים של העובדים.

לזה הם מסכימים. לשניים הראשונים הם לא מסכימים. אם תרצו שיחוקק בארץ הזאת חוק בריאות וקיומה של ההסתדרות למען השכבות החלשות והעובדים יובטח, תצטרכו לתמוך בהצעות מן הסוג של מרצ. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מכריז בזה על הפסקה, עד שיימצא מי שיחליף אותי. הזמן שלי נגמר.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש השערה כמה זמן?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מניח שחמש דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 19:12 ונתחדשה בשעה 19:14.)

היו"ר ר' אדרי:

אני מחדש את הישיבה. אני מבין ששר המשפטים צריך – – –

רענן כהן (העבודה):

על תקן שר הבריאות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר הבריאות – – –

אברהם פורז (מרצ):

שר הבריאות שומר על זכות השתיקה.

שר הבריאות ח' רמון:

שר הבריאות לא יכול להשיב בשם הממשלה, כי הוא הצביע נגד ההחלטה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אבל אתה עדיין שר הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

מבקשים ששיבו בשם הממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר המשפטים, ובמקרה זה, אני מבין, ממלא-מקום שר הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

אם היה צריך שמישהו ישיב על הצעת החוק, אני חושב שזו הבחירה הכי טובה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה ששר המשפטים לא ייפגע, אבל הוא נושא באשמה כנשיא ועידת מפלגת העבודה, גם אשמה פוליטית בעניין.

היו"ר ר' אדרי:

הוא לא נושא באשמה. אל תאשים. אדוני, אתה לא רגיל להאשים.

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי שר הבריאות, כפי שאתם מבינים, התכבדתי היום במתן תשובה בשם הממשלה במצב עניינים זה על הצעות לסדר-היום.

שמחתי מאוד לשמוע דברי הלל ושבח מכל סיעות הבית, מפי הנציגים שדיברו, על חוק ביטוח בריאות ממלכתי שהוכן על-ידי ממשלת ישראל. לרגע אחד נעלמו מנגד עיני כל הסעיפים הרבים ביותר של ההסתייגויות, כל הדפים הצהובים – משום-מה הצבע של ההסתייגויות הוא צהוב – שנלווים להצעת החוק. אפשר לחשוב שזו הצעת החוק שכולם התלהבו ממנה בכל השלבים, בכל סעיף וסעיף שבה; ופתאום בא מישהו – היה פה מין צעצוע שכולם שיחקו בו להנאתם – וקלקל את המשחק.

לפחות היום שמענו ברכות, שמענו הערכות, וטוב הדבר. כי אכן אני חושב שהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי שהוכנה בממשלה, עובדה בוועדת השרים לענייני חקיקה, ושוב עובדה והוכנה על-ידי הוועדה בכנסת, היא בסך הכול הצעת חוק טובה ביותר, היא טובה לבריאות והיא טובה לעם. ואכן השקענו בה הרבה. וכשאני אומר השקענו, אני מתכוון לממשלה, למשרד הבריאות, למשרד האוצר, למוסד לביטוח לאומי, למשרד העבודה והרווחה ולמשרד המשפטים, שכל נציגיו יחד, משלב הכנת הטייטה הראשונה – והצעת חוק זו עברה טיטוטות רבות – ועד הטייטה האחרונה שהוכנה כאן לקריאה ראשונה, כל הטיטוטות לוו על-ידי אנשי המשרדים הללו, שראויים להערכה ולתודה.

העברת הצעת החוק היא אינטרס של מפלגת העבודה, שהודיעה שהיא תומכת בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, עם חילוקי הדעות לגבי עניינים מסוימים ובודדים שבו.

הצעת החוק וחקיקת החוק הן אינטרס של ההסתדרות, משום שכל מי שיושב במשכן הזה יודע, שלא די היה להקים תשתית בריאות ולהקים קופות-חולים וקופת-חולים אחת, ששירתה קודם קרוב ל-90% ויותר מהאוכלוסייה – גם אם היום היא משרתת פחות, היא משרתת את רוב רובו של העם – משום שעלות הבריאות היא גבוהה ביותר עם חידושי המדע, חידושי הטכנולוגיה וחידושי הרפואה, וארגון וולונטרי לא יכול היום לממן שירותי בריאות. ההסתדרות אכן תפנה, וקופת-חולים של ההסתדרות, כמו קופות-חולים אחרות, תפנינה ותבקשנה עזרה מהכנסת ומהממשלה ותבקשנה מימון. כבר הודענו והודיעו, שללא חוק בריאות ממלכתי קשה יהיה, אם בכלל, להוסיף ולהעביר סכומים רציניים למערכות בריאות, אם הן אינן בפיקוח ואם הכספים אינם מועברים על-פי חוק. זאת יודעת גם ההסתדרות הכללית, וזאת יודעת גם קופת-חולים. גם אם לא נדבר על אידיאולוגיה, החושים המעשיים אומרים, שקופת-חולים יודעת, שהיא זקוקה לחוק כדי להמשיך ולנשום ולהתקיים ולתת את שירותי הבריאות ברמה לתושבי האוכלוסייה.

ואין מה לדבר שהחוק הזה הוא אינטרס של שר הבריאות, שליווה אותו, ואין מה לדבר שהאינטרס הוא של שר האוצר, שליווה אותו, כי ייחוד המצב עכשיו היה במה נשתנו הימים האלה מכל הימים האחרים. אם תרשו לי לומר, מובן ששר הבריאות הוביל מהלך, אבל גם שר האוצר לא התנגד ואפשר את הובלת המהלך. כי האחריות הגדולה במתן שירות שווה לכל האוכלוסייה – ללא קשר למימון, ללא קשר למס בריאות, שזכותו של כל אדם וכל תושב לקבל את השירות – באה משום ששר האוצר בייגה שוחט הסכים, ולמיטב ידיעתי זו פעם ראשונה ששר אוצר במדינת ישראל מסכים לכך שהמדינה וקופת האוצר, קופת המדינה, תישא בנטל התקציבי הרציני, וזה משום הכרה בחשיבות החוק הזה של שירותי הבריאות לתושבי המדינה.

אתם יודעים מה טוב בחוק הזה, ואני לא רוצה להאריך עכשיו. די שאזכיר, שהוא נותן ביטוח רפואי לכל אדם, לכל תושב במדינה, וכל אחד יכול לקבל את השירות הרפואי בקופת-חולים שבה הוא בוחר. חופש הבחירה הוא בחוק.

אתם יודעים שהחוק מחייב תשלום מס בריאות פרוגרסיבי. ימעיט חסר האמצעים, ירבה בעל האמצעים, דבר שלא קיים היום בשיטתנו; ונוסחת הקפיטציה המפורסמת, שבאה לתת תמריץ לקופות-החולים לטפל באוכלוסיות חלשות, באוכלוסיות בפריפריה, בגיל מתקדם, בגמלאים וכיוצא בזה; ולראשונה הובטח בחוק סל בריאות, שכל קופת-חולים חייבת להעמיד לרשותו של כל אדם, ללא אפליה. והחוק גם כולל אמצעים לפיקוח ולבקרה על איכות השירותים הרפואיים.

אז מה קרה שחוק, שהוא טוב, עולה על שרטון, ואני מאמין שהוא נתון במצב זה באופן זמני ביותר. אני חושב שמה שקרה הוא, אם לא נרצה רק לחפש האשמות מהאשמות שונות ולעשות פה רווחים פוליטיים, שקצב הטיפול בחוק ביטוח בריאות ממלכתי לא תאם את קצב הטיפול שלנו בפתרון הבעיות של ארגוני העובדים. ואני אומר ארגוני עובדים, לא אחד בלבד, לא ההסתדרות בלבד, אלא ארגוני העובדים הקיימים.

בשיטה הנוכחית, וכולם יודעים זאת, ויש מי שחושב זאת לגנאי, המימון של ארגוני העובדים הוא, לפי חוק הגנת השכר, מתשלום דמי חבר בארגון עובדים, או דמי טיפול מקצועי-ארגוני. ואכן, חלק מהכנסות קופת-החולים הועברו להסתדרות למימון פעולות ארגון העובדים. והדברים יודעים.

אם באים ואומרים, וזו הבשורה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שכל ההכנסות יהיו קודש לבריאות, ולזה מסכימה גם ההסתדרות הכללית וגם קופת-חולים של ההסתדרות הכללית, שכל ההכנסות שייגבו לבריאות יועברו לבריאות, נשאלת השאלה ההגיונית הפשוטה: איך ימומנו ארגוני העובדים?

מי שלא רוצה ארגוני עובדים, ניחא לו, הוא לא צריך למצוא תשובה על הבעיה. אבל ממשלה שלא מעוניינת להרוס את ארגוני העובדים, כי ארגוני עובדים קיימים בכל מדינה, ולא מעט מתפעלים מכך שאצלנו לא עושה דין לעצמו כל ועד עובדים וכל ארגון עובדים וכל מפעל. אנחנו זוכרים את הימים של "אל על", ששם היה לא ועד עובדים אחד אלא 17 ועדי עובדים, וכל אחד רצה לעשות שבת לעצמו ולהשיג הישג. וכשהוא משיג, מתעורר ועד העובדים השני ורוצה גם הוא להשיג הישגים. אצלנו יחסית יש איזו יציבות ביחסי עבודה, ואין המדינה לוקה בשביתות יתר, והכול משום שארגון העובדים הוא ארגון עובדים יציב, שבסך-הכול מתנהל באחריות. אפשר לבקר כל אחד וכל גוף, גם את הכנסת גם את ההסתדרות וגם ארגונים אחרים.

פה נותרה שאלה פתוחה, והניסיון לפתור אותה לא הצליח. מדוע? ולא כולם יודעים זאת ולא מבינים זאת, משום שאנחנו חיים בעידן חדש, בעידן של חוקי-יסוד, ועכשיו אי-אפשר להעביר כל דבר חקיקה לכנסת לפתרון בעיה בחקיקה, מה שאפשר היה עד לאחרונה, כי עכשיו בודקים כל חקיקה אם היא תואמת את עקרונות חוקי-היסוד. זו גדולתם של חוקי-היסוד. ואם רוצים לחייב חברות בארגוני עובדים בסיטואציה מסוימת, מייד אומרים: רגע, יש חופש ההתאגדות, ויש גם החופש שלא להתאגד. ואני צריך להגן גם על זכותו של אדם שלא להתאגד.

ואם אומרים: ננכה שכר על-פי חוק מחבר ארגון עובדים, אני בבעיה, משום ששכרו של אדם הוא קניינו. ועכשיו יש חוק-יסוד: חופש הקניין, שמבטיח את חופש הקניין. ואם אני רוצה ליטול ממנו מס

מסוים, אז אם זה בהסכמתו – זה בסדר; אם זה על-פי הסכם קיבוצי – זה בסדר, כי החוק נותן תוקף להסכם קיבוצי. אבל אם זה לא בא מהסכמה מפורשת של אדם, ולא על-פי הסכם קיבוצי, אלא מכוח החוק, ישאלו את המחוקק: מי שמך לפגוע בזכות הקניין, האם זה לתכלית ראויה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא רוצה להיכנס כרגע לפרטי הפרטים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל בעיקרון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש לי תכונה, מה שלא למדתי היטב, אני לא רוצה לומר. מחר יגידו לי: לא למדת. את שואלת אותי על שיטות אחרות, על מדינה מסוימת. אינני בקיא בזה. אני לומד עכשיו את העניין, כי שהות נדרשה ללמוד את העניין.

חשבנו שזה יהיה פשוט, שבמקביל לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שיעסוק רק בבריאות, נחוקק חוק שיאפשר הטלת מס ארגון על חברים בארגוני עובדים, ובא לציון גואל. אנחנו היטבנו עם הבריאות, השארנו את ארגוני העובדים עם מקור כספי, לא התכוונו להרוס אותם, ואנחנו יכולים להופיע גם בפניהם וגם בפני כל הציבור, שמקבל שירות רפואי בקומה זקופה, ולהגיד: חשבנו על הכול.

מה שקרה בפועל זה שהתקדמו עם חקיקת חוק בריאות ממלכתי בקצב כזה, מסיבות מסוימות שאני לא רוצה לומר אותן כאן, לפני שהיה באפשרותנו למצוא את הפתרונות למימון ארגוני העובדים. וכשאני אומר ארגוני עובדים, אני אומר זאת כיושב-ראש ועדת שרים לחקיקה, שבאו לפניו נציגי כל קופות-החולים וכל ארגוני העובדים, ומטעם הסתדרות העובדים הלאומית היה מר שלום כהן, היה עורך-הדין – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת תיכון, אדוני חבר הכנסת תיכון, שר המשפטים מביא את עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואני מבקש להקשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מטעם הסתדרות העובדים הלאומית הופיעו לפני ועדת השרים לחקיקה מר שלום כהן, עורך-הדין מנחם ינובסקי וחבר הכנסת אברהם הירשזון, והם ביקשו שנשמור על הזיקה שבין קופת-החולים שלהם לבין הסתדרות העובדים הלאומית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה לא?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ואותו דבר קופת-חולים מאוחדת. בהסתדרות העובדים הלאומית הסכימו שהגבייה תהיה על-ידי הביטוח הלאומי, אבל ביקשו להוסיף על גביית דמי ביטוח גם גביית מס לשירותי רווחה, שניתן יהיה להעביר אותם לאיגוד המקצועי או להסתדרות העובדים – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזו זיקה רצתה קופת-חולים מאוחדת? לא הבנתי מה שאמרת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי שהסתדרות העובדים הלאומית ביקשה. אתה לא שמעת.

דן תיכון (הליכוד):

אמרת "גם מאוחדת". אמרת שאותו דבר גם קופת-חולים מאוחדת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי שהופיעו בפני גם נציגי קופת-חולים מאוחדת וגם נציגי "מכבי". את עניין הזיקה ביקשה הסתדרות העובדים הלאומית.

דן תיכון (הליכוד):

זיקה למי?

שר המשפטים ד' ליבאי:

זיקה בין קופת-החולים שלה לבין הסתדרות העובדים הלאומית.

דן תיכון (הליכוד):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ישבתי ושמעתי ורשמתי את הרישומים, ויש פרוטוקולים. אני מדגיש שהבעיה של מימון פעולות ארגוני העובדים הועלתה על-ידי כל ארגוני העובדים, ולא רק על-ידי ארגון העובדים הגדול, היציג, ההסתדרות הכללית. ואפשר להבין את זה.

בעניין גבייה עצמית, כלומר מי יהיה הגובה – האם הביטוח הלאומי והוא בלבד, כפי שהממשלה סברה, או האם תיעשה הגבייה גם על-ידי קופות-החולים במישרין? הבקשה לגבייה ישירה לא באה רק מקופת-החולים הכללית. היא באה מקופת-חולים "מכבי". הופיעו בפני פרופסור משה שני, מר רפי רוטר, ובשמם עורך-הדין אמנון גולדנברג, והעירו הערות רבות שתרמו הרבה לחקיקת החוק, כמו שגם אחרים תרמו. הם אמרו: אנחנו מבקשים שלפחות 25% ייגבו במישרין על-ידינו, על-ידי קופת-חולים, לתת לנו זרימת כסף עצמית, שלא נהיה תלויים כל יום בברזים של ממשלת ישראל, של איזו ממשלה שלא תהיה.

לכן אני מדגיש שזה לא עניין ייחודי של קופה אחת. מסתבר שזה אינטרס של הקופות שתהיה להן הכנסה מגבייה ישירה. ואתם יודעים מה? תופתעו לשמוע, שזו ההמלצה של ועדת השופטת נתניהו, שכתבה דוח על הבריאות. המחשבה הזאת איננה "טרף". יש בה כנראה משהו.

אני חושב שהביטוח הלאומי יעיל יותר בגבייה, ואני הייתי מסתפק בגורם גובה אחד. אבל אני יכול להבין את קופות-החולים או את ההסתדרויות, שחשובות לשמור על העצמאות, וחשוב גם לגבות את הכספים במישרין, ובעניין זה נתבקשנו על-ידי כמה.

הבעיות ישנן, ואני אומר שוב, שאפשר להחליט כך או אחרת, אבל קשה מאוד להשאיר את הבעיה של ארגוני העובדים כולם ללא פתרון. ואני אומר ללא פתרון, כאשר כוונתי לא להעביר להם כספים שנועדו לבריאות, כי זה לא בא בחשבון מנקודת מבטי, מנקודת המבט של הממשלה, וגם מנקודת המבט של ההסתדרות. ומכאן בא הרעיון של הטלת מס רווחת האדם, או כפי שהם הציעו – מס

שירותי רווחה, שיהיה מיועד לפעילות הרווחה: לגמלאים, לקשישים, לבתי-אבות, ל"נעמת", לפעולות ספורט וכיצא באלה, שעושים הארגונים הללו.

מה הלאה? אני רוצה לסיים. לא רציתי להתנצח ולא רציתי עכשיו לעשות פה התחשבנויות. רציתי לומר שזה נושא מאוד מאוד רציני. מכיוון שהוא רציני ולא היתה לנו תשובה, ראש הממשלה בא בהגינות ואמר בוועידה: רבותי, אנחנו היינו צריכים למצוא תשובה על הבעיה, שבגלל בעיה משפטית, בגלל תחולת חוקי-יסוד, בגלל זה שהנושא הוא חדש, לא הספקנו להיערך ומישהו כבר הביא את חוק הבריאות לכנסת לקריאה ראשונה וכבר הכין לקריאה שנייה, ומבחינתו הוא עשה עבודה טובה מאוד ועבודה מהירה.

לכן, משיכת חוק היא ביטוי לכך שאנחנו צריכים לתת את דעתנו לשניים-שלושה נושאים. אין שום כוונה לגעת ברוב רובו של החוק. אם יש בחוק 70 סעיפים, אני מניח שאולי שניים-שלושה יזכו לעיון מחדש. שאר הסעיפים יישארו באותו חוק. תכנו אותו חוק רמון, תכנו אותו חוק הממשלה, תכנו אותו חוק של כל סיעות הכנסת, איך שאתם רוצים.

אברהם פורז (מרצ):

נקרא לו חוק הברפלד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שני נושאים צריך יהיה לבחון מחדש, ואני מניח שגם אז תוגשנה הסתייגויות והדברים ייבחנו לכאן ולכאן. לכן הפועל היוצא הוא – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בתוך כמה זמן?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא רוצה לומר זמן. כבר למדתי שבעניינים הקשורים במחלוקת פוליטית מוטב שלא להתחייב, בייחוד כשלא אני בעל-הבית על הנושא.

דן תיכון (הליכוד):

לא מתאים לך. אל תתחייב אם אין בכוחך להביא זאת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן, לו זה היה תלוי בי, הממשלה היתה עכשיו עושה שני דברים במקביל: מצד אחד, מתקנת את החוק בהתאם להבנתה, מתוך הבנה שיוגשו הסתייגויות, ויש גם הצעות חוק פרטיות בעניין הזה; ומצד שני, מתאמצת לפתור את בעיית מימון ארגוני העובדים, שלא מכספי בריאות, בדרך שהיא מקובלת ונראית ועומדת במבחני חוקי-היסוד והחוקים האחרים.

אם את זה תעשה, היא תוכל, בתוך זמן קצר יחסית, להחזיר את חוק הבריאות לכנסת לקריאות הדרושות כדי להעביר אותו. העובדה שקופות-החולים נזקקות למימון ציבורי – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אורון, אני מבין שאתה במרכז העניינים, וכולם סביבך. אני מבקש לשמוע על מה מדברים אתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חיים רמון רצה להשיב, אבל התקשה להשיב מכאן, אז הוא בא להשיב משם. הוא חושב שאני יודע את כל התשובות ואני לא צריך לשמוע אותן.

חיים אורון (מרצ):

אני במרכז של הכיסאות.

דוד צוקר (מרצ):

זה היה בנושא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין לי ספק, וכי אפשר שלא לדבר על הנושא הזה היום, שלא לדבר על הנושא הזה עם חיים רמון?

שר הבריאות ח' רמון:

אני עוזב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חיים רמון, אני סיימתי, אתה סיימת, תראה איך אנחנו משדרים, אפילו באותו זמן. ניחא, מכל מקום, אני סיימתי ואומר רק אמירה אחת לחברי הכנסת. הערובה לכך שחוק ביטוח בריאות ממלכתי יחזור לכאן מהר היא העובדה שקופות-החולים זקוקות למימון ציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

על מה אתה מדבר? יבואו לוועדת הכספים ויעבירו את הכסף בלי החוק החדש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועדת הכספים היא לא כאן? אמרתי שהערובה לכך שהחוק יחזור לכאן היא שקופות-החולים יחזרו לכאן, שיידרש מימון – – –

דן תיכון (הליכוד):

13 שנים אני שומע את הסיפור הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היית בשלטון, למה לא חוקקת?

שר המשפטים ד' ליבאי:

תרשו לי לסיים בהבעת תקווה. למה אתם רוצים להיות עם מרה שחורה ולמה אתם רוצים רק להטיל עצבות בכל מקום?

דן תיכון (הליכוד):

עכשיו אתה רציני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בתוך כמה חודשים הוכן חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שכולם היום מברכים עליו וגומרים עליו את ההלל, חלק מכל הלב וחלק מטעמים תכסיסיים. ניחא.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אז כולם מכל הלב. יופי. הוא מוכן. עכשיו או שיתקנו שם שניים-שלושה עניינים, כך או אחרת הוא בעצם מוכן. יש בעייתיות מסוימת וכולם יודעים אותה. למה לא תאמינו שאנחנו גם נעבור את הגשר הזה ונביא לכנסת הזאת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שבסך הכול כל הציבור ירווה נחת ממנו?

אסיים במלה טובה ובאמונה. אדוני, נושא זה נתון עכשיו בוויכוח ציבורי, ולדעתי אפשר להמשיך את הוויכוח בוועדת הכנסת. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה המתאימה להמשך הדיון. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

דן תיכון (הליכוד):

איזו ועדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הוועדה שעוסקת בחוק, ועדת העבודה והרווחה.

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכספים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועדת הכנסת תחליט.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, אני מודה לך.

חברי הכנסת, יש הצעות אחרות. ראשון המציעים – חבר הכנסת בנימין טמקין, שמבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת עוזי לנדאו מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, למה לא אמרת שאתה מבקש שנסתפק בתשובתך?

דן תיכון (הליכוד):

אין הצעה כזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אם היו מסתפקים בתשובת השר – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא מסתפקים, אין הצעה כזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אם אין הצעה כזאת, אז אין הצעה. ביקשתי מחבר הכנסת טמקין, שיש לו הצעה אחרת.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה פשוט לציין עובדה פוליטית יסודית. אין להצעה שהתקבלה במפלגת העבודה אתמול כל סיכוי להתקבל בכנסת, כי סיעת מרצ כולה תצביע נגדה. אין סיכוי להצעת הליכוד להתקבל בכנסת, קודם כול כי הם לא מתכוונים לה, כי הם לא רוצים חוק ביטוח בריאות ממלכתי. על-פי ההסתייגויות שהם הגישו ועל-פי הניסיון – שמעתי אותם בעשרות ישיבות של הוועדה המשותפת – אין להם סיכוי להעביר את ההצעה שלהם בכנסת. יש רק סיכוי אחד: להעביר הצעת חוק שבסיסה אותה הצעה שהתגבשה בוועדה המשותפת שאנחנו, במרצ, נגיש אותה כאן, תוך דאגה לכך שההסתדרות הכללית תוכל להמשיך לקבל את האמצעים על מנת לקיים את האיגוד המקצועי הכללי של עובדי ישראל. זו העובדה הפוליטית היסודית.

אנחנו רוצים להדגיש שאנחנו ניתן יד להצעת חוק שתבטיח גם את קיומה של ההסתדרות, גם חופש הבחירה וגם בריאות ממלכתית שוויונית לכל אזרחי ישראל. ולכן אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת טמקין.

הצעה אחרת לחבר הכנסת בא-גד, איננו.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מסתפק בתשובת השר.

חיים אורון (מרצ):

גם אני.

היו"ר ר' אדרי:

אבל השר לא ביקש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מוכן לבקש להסתפק בדברי.

היו"ר ר' אדרי:

אתם יכולים להסיר את הצעותיכם מסדר-היום.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסכים.

רן כהן (מרצ):

אני לא מסכים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסירה.

היו"ר ר' אדרי:

אם אתם מסירים, זה דבר אחר. חבר הכנסת בא-גד, איננו. חבר הכנסת מגן מבקש להסיר את הצעת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני ביקשתי להסיר את הצעתי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

זה רק מראה שאין רצון בוויכוח חופשי. בכל מקרה הרי יהיה דיון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לשבת, חברי הכנסת, זה לא נאה, זה לא מכובד, אני לא רוצה להגיד שכאן זה לא בית-קפה, לא עומדים בצורה כזאת ליד הכיסאות. נא לשבת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני הודעת שאני מסירה את הצעתי עוד לפני שנתת לחבר הכנסת מגן את רשות הדיבור.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אמרתי זאת אחרי תשובת השר. אין אונס בכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מגן, בבקשה. חברי הכנסת, אתם סתם מעכבים את הדיון.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת כבר יכולנו לסיים. בבקשה, אדוני, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה משום שאני רואה נסיגה גדולה מאוד בין נאומי של חבר הכנסת טמקין מאתמול, נאום שגם החמאתי לך עליו, לבין ההסתייגויות שאתה מתחיל להשמיע היום. אתה אומר שאתה תתמוך בחוק ביטוח בריאות ממלכתי כפי שהתגבש בוועדה, ובמקביל, במסלול אחר, אתה תיצור זיקה להסתדרות הכללית.

בנימין טמקין (מרצ):

לא שמעת את זה ממני.

דוד מגן (הליכוד):

זה מה שאמרת.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מגן לא הפריע לאיש. אני מבקש. חבר הכנסת טמקין, דיברת, נתתי לך לדבר. אדוני, מותר לו, כפי שהיה מותר לך לומר מה שחשבת לנכון.

רו כהן (מרצ):

אבל הוא פשוט לא אומר את הדבר הנכון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין, אבל כל אחד אומר מה שהוא חושב. מותר לו. זה ויכוח חופשי. אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

את ההצעה של מי חבר הכנסת מגן מציע להסיר?

היו"ר ר' אדרי:

של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אברהם פורז (מרצ):

אבל היא כבר הסירה אותה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין, אדוני, אבל אם אני אקיים על זה ויכוח ודיון, זה ייקח חצי שעה. מותר לי לתת לו שתי דקות, ובזה אני מסיים את העניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

את צודקת, גברתי, על-פי התקנון. אבל אני מעדיף לתת לו שתי דקות ולעבור לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

היא צודקת, אדוני, ואינני רוצה שניכנס לוויכוח. התקנון אתך והצדק אתך, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי. הצדק אתך, על-פי סעיף 96(א). אינני רוצה להמשיך בזה. תמשיך בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב -- --

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש שתסייעו לי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

דווקא עכשיו זה מתחיל להיות מעניין.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, התופעה הנגלית לעינינו מעוררת דאגה. לא ייתכן שחברי כנסת יפנו בהצעה להתייחס לפעולה, במקרה זה למחדל מסוים, או לפעולה שלילית חסרת תקדים של הממשלה, וברגע שחבר אחר שתומך ברעיון הכללי שהועלה כאן מבקש להדגיש ניואנס אחר, פתאום יש ניסיון לסתימת פיות. אני רוצה להדגיש שחוק ביטוח בריאות ממלכתי יצא מבית-מדרשו של הליכוד.

רו כהן (מרצ):

מה?

היו"ר ר' אדרי:

זכותו להגיד.

דוד מגן (הליכוד):

בכל שנות שלטון הליכוד לא היה רוב בקואליציה, כידוע, משום שהמפד"ל וחלק מאגודת ישראל התנגדו לחוק. בשלהי תקופת הכהונה – – –

רענן כהן (העבודה):

איפה הייתם? למה לא העברתם אותו?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זמנך עבר. אני מבקש לסיים.

דוד מגן (הליכוד):

חצי שנייה, אדוני. הכנסת אישרה בתקופת הכהונה של – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת כהן, אנא ממך. הוא כבר יכול היה לסיים.

דוד מגן (הליכוד):

אני יודע שלא נעים לשמוע את זה, חבר הכנסת כהן.

אדוני היושב-ראש, הואיל ומפריעים לי לדבר, אשאל רק שאלה אחת את שר המשפטים.

היו"ר ר' אדרי:

אין שאלות. הצעה.

דוד מגן (הליכוד):

שאלה רטורית. אדוני שר המשפטים, לו היה חבר הכנסת עמיר פרץ מנצח ב"פריימריס" למועמד מפלגת העבודה לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות הכללית, האם הממשלה היתה מושכת את החוק?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת מגן. לחבר הכנסת תיכון הצעה אחרת, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי להעיר לך שלוש הערות. היום נוצרו כאן כמה וכמה תקדימים חדשים. ראשית, משיב שר המשפטים על הצעה לסדר-היום, שעוסקת בענייני חוק ביטוח בריאות. שר הבריאות נוכח במליאה, סגנו נוכח במליאה, אבל הממשלה הזאת שולחת את שר המשפטים להשיב. תמהתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה?

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, זכותו להעיר. הערה לעניין.

דוד צוקר (מרצ):

דן תיכון (הליכוד):

גם בזה אני טועה? הם לא ישבו כאן?

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

הוויכוח הוא לא בין שניכם.

דן תיכון (הליכוד):

חבל שלא חיפשו בממשלה שר חולה והביאו אותו ממיטת חוליו כדי להשיב.

התקדים השני. אדוני היושב-ראש, היו כאן שלוש הצעות לסדר-היום של סיעת מרצ, שתיים הצעות רגילות ואחת הצעה דחופה. זה גם כן חידוש מרנין. לפי דעתי, זו חריגה מן התקנון.

רן כהן (מרצ):

איזה חידוש זה? אני עשר שנים חבר הכנסת – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, השאלות מופנות אלי. אני אשיב.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, יכול היה מישהו מן הסיעות שלא הגישו בקשה להצעה דחופה לסדר-היום להצטרף לזה כהצעה רגילה לסדר-היום. אבל אם היו הצעות רגילות, ההצעות הרגילות דוחות את ההצעות הדחופות לסדר-היום. כך היה מקובל לפחות בתשע השנים שבהן אני הייתי סגן יושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אמת.

דן תיכון (הליכוד):

לגבי בקשתה של חברת הכנסת גוז'נסקי, להסתפק בדברי השר, גם זה מושג חדש – להסתפק בדברי השר; אנחנו הכנסנו את זה לפני משורת הדין ולא על-פי התקנון. היא היתה יכולה לחזור בה מן ההצעה, אבל היא לא היתה יכולה לומר שהיא מסתפקת בדברי השר. בסעיף 92 מדובר באפשרות שהיא חוזרת בה, אבל כאמור היא לא יכולה לומר שהיא מסתפקת בדברי השר.

ועכשיו לגופו של עניין.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת תיכון, אני מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

עד עכשיו דיברתי על הנוהל. עכשיו אני רוצה לומר משפט אחד לגופו של עניין. אדוני שר המשפטים, אינני יודע כמה מן השרים שהצביעו כפי שהצביעו קראו את הדוח של רואה-החשבון סוארי. במשך כעשר שנים אנחנו מזרימים כסף שוב ושוב לקופת-החולים, בסכומים של מאות מיליונים ומיליארדי שקלים. בכל פעם מכינים תוכנית הבראה, ושום דבר מתוכנית הבראה לא מתבצע. רואה-החשבון יצחק סוארי, שכולנו מעריכים אותו על יושרו הציבורי, הגיש לפני כמה ימים דוח מעקב. בדוח הוא קובע ברורות ונחרצות: כל תוכנית הבראה שאושרה על-ידי הממשלה, שאושרה בוועדת הכספים כתנאי להזרמה של כ-300 מיליון שקלים, איננה מתבצעת. לכן יש למנות מייד כונס נכסים מפעיל. וכאן אתה צריך לענות על השאלה הזאת, כי אכן מה שדרוש לקופת-החולים זה כונס נכסים מפעיל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה אתה אומר?

דן תיכון (הליכוד):

מה שאת שומעת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת שילנסקי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. לא, סליחה, הוא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יכולתי לבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן בדיוק כמו שאני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. אבל מאחר שחבר הכנסת חיים אורון היה הראשון בתור, לכן ביקשתי להוריד את הצעתו.

אתם חברי הקואליציה. ופה קרה מקרה חמור מאוד. יש כנסת ויש מפלגה. הכנסת היא מעל למפלגה. במקום לנהל את הדיון פה העבירו את הדיון למפלגת העבודה, ושם הוכרע במקום בכנסת. שם קרה מקרה חמור מאוד, שינו את החוק מיסודו, החזירו אותנו ל"שנות קוקוס", הייתי אומר לשנות החושך של מפא"י, כשמפא"י היא השולטת במדינה ולא הכנסת.

אני ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון, מאחר שהוא חבר הקואליציה. במקום להביא הצעה לסדר-היום, הוא היה צריך להגיד: אנחנו מפסיקים את הקואליציה; לאור המקרה החמור שהחזיר אותנו לשנות מפא"י החשוכות, אנחנו עוזבים את הקואליציה.

אבל, בקריאת ביניים אמר חברי חבר הכנסת מגן נכון: אנחנו יודעים מראש שאתם, אם כן מסכימים או לא מסכימים, כשיגידו לכם שלמען השלום תוותרו, כילדים טובים תצביעו עם מפא"י.

רן כהן (מרצ):

למען השלום אסור לוותר – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אני אומר "עם מפא"י", היות שאלה הם ימי מפא"י החשוכים. תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

מספיק ודי בשלטון מפא"י.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני, חבר הכנסת שילנסקי.

חברי הכנסת, רק תשובה אחת לחבר הכנסת דן תיכון.

דב שילנסקי (הליכוד):

מספיק ודי בשלטון מפא"י.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

נמנעתי מלקיים דיון בדבר הצעתו של חבר הכנסת תיכון, על מנת שלא לבזבז זמן לריק. היינו דנים כאן חצי שעה, ומוטב היה לנהוג אחרת, ועל-פי סעיף 96(א) חברת הכנסת תמר גוז'נסקי צודקת, מותר היה לה להסיר את הצעתה מסדר-היום, ולא היתה כל אפשרות לחבר הכנסת דן תיכון או לחבר הכנסת מגן להציע הצעה אחרת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל היא אמרה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ובתנאי שיושב-ראש הישיבה לא קרא למציע ההצעה האחרת.

היו"ר ר' אדרי:

היא אמרה, היא אמרה.

דוד מגן (הליכוד):

כשהיא הבינה מי עומד לדבר, היא נסוגה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, היא אמרה. אני שמעתי אותה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני לא עשיתי את זה ואני אוכיח לך את זה בפרוטוקול.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת תיכון, כל עוד לא היתה הצבעה, היא היתה יכולה גם כרגע לבקש להסיר את הצעתה. אנחנו נפעל אך ורק על-פי התקנון. פעם אחת חרגנו מהתקנון.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שכמה חברי כנסת הסירו את הצעותיהם ולא נצביע על הצעותיהם. אני מבין שחברת הכנסת תמר גוז'נסקי הסירה את הצעתה, חבר הכנסת רענן כהן לא הסיר. חבר הכנסת חיים אורון, אתה מסיר?

חיים אורון (מרצ):

לא, לא נתת לי הזדמנות.

היו"ר ר' אדרי:

אולי אני אציע שנצביע מי בעד העברת כל ההצעות לוועדה ומי נגד. חבל להצביע שש פעמים.

אברהם פורז (מרצ):

דיון במליאה.

רן כהן (מרצ):

דיון במליאה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אם כן, יש הצעות לדון במליאה, יש הצעות להסיר ויש הצעות להעביר לוועדה.

דוד צוקר (מרצ):

אף אחד לא הציע להעביר לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

השר הציע להעביר לוועדה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שיהיה במליאה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי לתת עצה – – –

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דב שילנסקי (הליכוד):

תשאל כל אחד מחברי הכנסת שדיברו, אם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו נצביע. אם ההצעה להעביר את הנושא לוועדה תקבל את הרוב המכריע של הנוכחים, זה יהיה בוועדה. אם לא, נצביע על שתי ההצעות האחרות. אתם מסכימים לדרך הזאת?

דוד צוקר (מרצ):

אם יוחלט להעביר לוועדה, תהיה זו ועדת המשנה לשירותים חשאיים, כדי לעשות את זה בשקט.

הי"ר ר' אדרי:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים הצבעה ראשונה. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום – עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לא נתקבלה.

הי"ר ר' אדרי:

שישה בעד, תשעה נגד. אני מבין שהנושא לא יעבור לוועדה.

מי בעד דיון במליאה ומי בעד להסיר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

למה להסיר? נגד.

הי"ר ר' אדרי:

מי בעד ומי נגד? מי שמצביע בעד, מצביע בעד דיון במליאה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, חמישה נגד. אכן יקויים דיון במליאה. תודה לחברי הכנסת, תודה לשר המשפטים.

הצעות לסדר-היום מכתבו של שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: מכתבו של שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. זו הצעה מס' 3289, של חבר הכנסת דב שילנסקי.

אדוני, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי עלי לציין: אני בעד ייבוא בשר כשר לישראל. נקודה. מדינת ישראל היא מדינת העם היהודי, רוב העם הינו בעד שמירת מסורת, רוב העם שומר במידה זו או אחרת כשרות בבית, בשביל חלק גדול מהעם עניין הכשרות הוא בבחינת "ייהרג ובל יעבור", ואין לשים בפניהם מכשול. אנו עם אחד, ויש להעדיף את המאחד על המפריד.

אני מבהיר זאת בתחילת דברי כדי להדגיש, כי אין כל קשר בין תמיכתי החד-משמעית בנושא ייבוא בשר כשר בלבד לבין מורת-רוחי מההתקפות על שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק בגלל חוות הדעת שנתן לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, ובה אין הוא מתייחס לראייה הפוליטית של החוק אלא להיבט המשפטי והניסוחי בלבד.

דבר מקובל הוא, שבתי-המשפט מפנים את תשומת לב המחוקק לעניינים הטעונים, לדעתם, תיקון בחקיקה. אומנם כבר נאמר על-ידי משפטינים דגולים, ששופט מדבר באמצעות הפסיקה, אך בעולם הדמוקרטי וגם אצלנו השתרש הנוהג, ששופטים מביעים את דעתם המקצועית, הן בהרצאות שונות

ובעיקר באוניברסיטאות – ורבים השופטים אצלנו שמכהנים גם כמרצים בפקולטות שונות – הן בספרים מקצועיים שאותם הם מחברים, הן במאמרים שכותבים, וגם בוועדות מקצועיות לחוק זה או אחר, או לעניין זה או אחר, שבהן הם מכהנים.

משרד המשפטים מעביר לשופטים, כמעט כבשגרה, תזכירי חוק ומבקש את תגובתם לפני שהממשלה מגבשת את החוק. לא אחת הופיעו שופטים בפני ועדות של הכנסת. אם אינני טועה, הראשון שבהם היה נשיא בית-המשפט העליון לשעבר, שמעון אגרנט המנוח, שהופיע בשנים הראשונות לקיום המדינה בפני ועדה מיוחדת של הכנסת, בעת שזו דנה בחוק בתי-הדין לעבודה. מניסיוני כחבר כנסת זכורות לי כמה הופעות של נשיא בית-המשפט העליון דעכשיו, השופט מאיר שמגר, בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בדיון על שינויים בחקיקה הנוגעת לעבודת בתי-המשפט.

היתה לי הזכות להתמחות – בלעז, לעשות סטאז' – אצל חברי עורך-הדין אריה מרינסקי המנוח, זכות שממנה נהנה גם חבר כנסת נוסף, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. בעת שהייתי מתמחה אצלו הוא ייצג את רוב חברי המושבים בארץ, וזכור לי אישית שעל-פי פנייתו חיווה השופט יצחק אולשן, שכיהן אז כנשיא בית-המשפט העליון, את דעתו בכתב לגבי הצעת חוק ממשלתית, שביקשה לשלול מחברי המושבים את הזכות לעתור לבתי-המשפט נגד ועד המושב. אני מדגיש: הוא עשה זאת לא על-פי פניית ועדה של הכנסת, כבמקרה השופט ברק, אלא לבקשת עורך-דין פרטי.

ודאי זוכרים חברי הכנסת, שלא מזמן – – –

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת שילנסקי, אני רוצה להוסיף: המכתב שלו הופנה אז לאגודה להגנת חירויות יסוד של חברי המושבים.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

זו היתה הכתובת שאליה הופנה המכתב.

דב שילנסקי (הליכוד):

חברי הכנסת בוודאי זוכרים, שלא מזמן עמד שופט בית-משפט העליון, השופט דב לוין, בראש ועדה שהכינה הצעה לחקיקה בענייני סדר הדין הפלילי. ואותו שופט שעליו מתחו עתה ביקורת, השופט

אהרן ברק, עומד בראשות ועדה המכינה הצעת חוק חברות ישראלי חדש וקודיפיקציה של הדיון האזרחי. הדוגמאות הן רבות.

לא זכור לי שמאן דהוא פצה פה. להיפך, בכל המקרים האלה לא הובעה מורת-רוח אלא קורת-רוח מתרומת הרשות השופטת לרשות המחוקקת בידע מקצועי, בשיקול הדעת ובעבודה ובמחשבה.

ואוסיף: לפני כשעה וחצי למדתי מדברי כבוד שר המשפטים כאן בכנסת בישיבת המליאה, שרק לאחרונה הוא מינה את שופט בית-המשפט העליון אליעזר גולדברג לראשות ועדה לבחינת הודאות נאשמים והעילות למשפט חוזר. לא שמעתי התנגדות כלשהי.

לאורך זמן רב מותחים חברי הכנסת ביקורת על בית-המשפט העליון, שאינו פוסל את עצמו מלדון בבג"צים המוגשים נגד יושב-ראש הכנסת והכנסת. בתקופת כהונתי כיושב-ראש הכנסת הוגשו נגדי כמה בג"צים. בסוגריים רק אציין בסיפוק, כי אף אחד לא זכה בבג"ץ נגדי.

בניגוד לדעת חברי כנסת אחרים, אני תמכתי בהתערבות בג"ץ בעבודת הכנסת. חשבתי, וזו דעתי גם כיום, שאם יש פגם בהליך מסוים, גם אם הוא נובע משיבוש בחוק, עלינו המחוקקים לתקן את החוק. אך כל עוד החוק הוא כפי שהינו, עלינו לפעול במסגרתו. טוב שאימת הבג"ץ שומרת עלינו, ובפרט שהכנסת היא מוסד פוליטי ויש כל מיני אינטרסים רגועים העלולים לפגוע בערכי יסוד דמוקרטיים.

בשמירת בג"ץ על החוקיות של פעולת הכנסת אין לראות בשום אופן התערבות בעקרון הפרדת הרשויות. חבל שלאחרונה מחפשים אצלנו הזדמנויות לפגוע בערכים שהיו בגדר קונסנסוס, ובכללם גם בתי-המשפט. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שילנסקי.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, גם-כן באותו נושא: מכתבו של שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעה לסדר-היום מס' 3316. בבקשה, גברתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רואה שאנחנו פה התחלקנו יפה. אני דיברתי כדי שחברת הכנסת ענת מאור תאזין, ואני מקשיב כשהיא מדברת.

ענת מאור (מרצ):

אני גם האזנתי לדבריו בקשב רב. שר המשפטים נכנס כרגע, הוא היה זקוק לקצת מנוחה. העסיקו אותו שעתים בנושא כל כך לא מרכזי והיתה מהומה כל כך רבה, שהיה חייב לנוח.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, גברתי, חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, עמיתי סגן יושב-ראש הכנסת, הנושא הנדון הוא נושא שרק לפני שבוע עסקנו בו ברמה העקרונית, נושא הפרדת הרשויות, כשלידו בא עקרון הריסון והאיזון.

אני סבורה, בניגוד לדעתם של חברי, חבר הכנסת שילנסקי, ששר המשפטים צדק בתגובתו. גם אם אין פה הפרה גסה, הרי יש פה הפרה של האיזון העדין, החשוב והרצוי בין הרשויות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל שר המשפטים הביע את דעתו בכבוד, באלגנטיות ובכל ההערכה לבית-המשפט.

ענת מאור (מרצ):

בהחלט. אני מסכימה שאסור להטיל דופי, כשם שאני מוחה על התקפות בוטות כנגד מפכ"ל המשטרה.

אני חושבת שצריך לשמור על כבודם של כל משרתי הציבור, ובוודאי של שופטי בית-המשפט העליון.

אבל, דווקא בשל כך, הריסון העצמי וההקפדה על הפרדת הרשויות והדרכים שבהן מחליטים להתערב, לא ישירות מבית-המשפט העליון לוועדה של הכנסת, אלא באמצעות הרשות המבצעת, כפי שמקובל לגבי הזמנה לכל ישיבה, הם חשובים.

אנחנו דמוקרטיה צעירה, ולעקרון הפרדת הרשויות צריך להוסיף עוד כמה אלמנטים, כמו זה של גיבוש החוקה או חוקי-היסוד, כמו זה של סמכות הרשות השופטת להעביר לביקורת את החקיקה, אם אינה פוגעת בחוקי-היסוד, וכמו זה של הכנסת התקשורת בתור רשות רביעית, שאמורה להיות גם היא במסגרת העיקרון של הפרדת הרשויות ושל הריסון והאיזון.

אני רוצה להקדיש את דברי לסוגיה אחרת הנוגעת לעניין. חוק חופש העיסוק עולה היום הרבה לכותרות בהקשר של התיקון על הבשר הכשר. מיותר לציין, שכנציגת מפלגתי, מפ"ם ותנועת מרצ, מובן שאנחנו מתנגדים לכל שינוי חקיקה שייעשה בו שינוי מהסטטוס-קוו, ואני מקווה שהממשלה לא תקדם את השינוי.

לעומת זאת, הסכנה הגדולה, אדוני שר המשפטים, שאני רואה בחוק-יסוד: חופש העיסוק, היא במצב האסימטרי שנוצר. כידוע, לאחר שנתיים הוא נכנס לתוקפו. זאת אומרת, שבחודש מרס 1994 נכנס ליישום חוק חופש העיסוק. החוק הזה לא היה צריך להיוולד, בניסוח קיצוני, שלא קיים בשום מדינה דמוקרטית מערבית. ובוודאי לא במצב האבסורדי של האסימטריה שבו מדינת ישראל מצויה. אני מבקשת מיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, להקשיב לדברי.

מאז 3 במרס 1993 אנחנו נמצאים במצב, שלא רק שאין בו הפרדת רשויות וריסון ואיזון, אלא יש בו חוק-יסוד: חופש העיסוק, שמוצע כדגם יחיד, ואין איזון מולו של חוק-יסוד: זכויות חברתיות.

נכון, אנחנו חסרים גם את הפרק על חופש ההתאגדות, שהוא חשוב ביותר. נכון, אנחנו חסרים גם את הפרק על חופש זכויות משפטיות. באי-קידום יש נזק, אבל הוא הפיך במובן הזה שעוד ניתן וצריך לקדמם. אבל בהעדר הסימטריה של חוק-יסוד: זכויות חברתיות, עם כניסתו לתוקף של חוק חופש העיסוק, עלולה להתמוטט מערכת הסכמות חברתיות בסיסיות של ישראל ולהיגרם פגיעה קריטית בעובדים.

ביום עיון הוצג החשש הזה על-ידי הפרופסור למשפטים רות בן-ישראל, והשופט אהרן ברק אכן אישר זאת. יש חשש שתעשיינים או מעסיקים יפנו לבג"ץ בטענה שחופש העיסוק שלהם הופקע בגין הסכמים קיבוציים, צווי הרחבה וזכויות עובדים בסיסיות.

איך אנחנו, הכנסת, מפקירים את המצב הזה? זו פגיעה באחת מאושיות הדמוקרטיה הרציניות ביותר. הכנסת תמעל בתפקידה הבסיסי, אם היא לא תקדם עכשיו, במושב הזה, את הדיון על חוק-יסוד: זכויות חברתיות. זה טרם עבר, לצערי הרב, בוועדה, אבל ניתן וצריך לעשות רביזה ולגבש לכך רוב, וניתן וצריך להביא זאת לדיון במליאה.

אישית, אני סבורה שהנוסח שהוצע על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט אינו רדיקלי מספיק. אבל אין ספק שהוא טוב לאין ערוך מהעדר נוסח בכלל. צריך להכניס בהצעת הוועדה שלושה שינויים: הראשון, בנושא זכויות חברתיות, שהוא לב הדיון. האם הצעת התוספת שלנו, של חברי הכנסת, המתגבשת עכשיו, מדברת על כך שהמדינה חייבת להבטיח זכויות בסיסיות לאנשיה ולאזרחיה, בחינוך, בבריאות, בביטחון סוציאלי וברוחה חברתית, אומנם בכפוף למגבלות הכלכליות של המדינה אבל גם בכפוף לפערים חברתיים סבירים? האמירה ש"אין כסף בתקציב המדינה" מתפרשת פעמים רבות בכך שיש כסף לשניים-שלושה העשירונים העליונים ואין כסף לקידום הרווחה.

דבר נוסף שאנחנו מבקשים להוסיף בזכויות חברתיות הוא שוויון תעסוקתי; שוויון הבא לעגן גם בחוק-יסוד את השוויון התעסוקתי בין שני המינים, בין יהודים לערבים אזרחי ישראל, ולתת את ההעדפה המתקנת למי שהופלו בעבר – בנוסח שהוצע לנו במקור על-ידי הוועדה, בקשר לחוק הכלול שגובש.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי יחליט? מי צריך להחליט על כך?

ענת מאור (מרצ):

ולבסוף, הנושא המוצע בשינוי הוא, שחוק-יסוד: זכויות חברתיות יקבל מעמד שווה לזה של חוק-יסוד: חופש העיסוק, ולפיו לא תיתכן פגיעה בחוק-יסוד: זכויות חברתיות, על-ידי חוק-יסוד אחר. זה האיזון הסימטרי ההכרחי על מנת שלא לגרום לאותה מפולת שדיברתי עליה.

אדוני שר המשפטים ואדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אני רוצה להוסיף, שהמצב של העדר חקיקה מתאימה בישראל לגבי עובדים אינו מסתיים בנושא חוק-יסוד: זכויות חברתיות. בגין פילוסופיה של ארגון העובדים הגדול, ההסתדרות, שגרסה שאין צורך בחקיקה, מתוך הנחה שהסכמות חברתיות ומצב של הידברות עדיפים, אנחנו חסרים כמה חוקים בסיסיים, כמו אלה שנמצאים בכל מדינות אירופה. הראשון שבהם הוא חוק ארגוני עובדים ומעסיקים. השני הוא חוק הגנה על זכויות עובדים, זה המבוסס עלל האמריקני. זה חסר בחקיקה בישראל. במדינה כמו ארצות-הברית זה קיים. כן חסר חוק יישוב סכסוכי עבודה, שיאסור שבירת שביתה.

לסיכום: במקביל לעצמאות של הרשות המחוקקת – ודיברתי על זה ועל הריסון והאיזון הנדרשים בין הרשויות, וזה היה המקור להצעה הדחופה לסדר-היום – מוכרחים לקדם את התיקונים בחוק-יסוד: חופש העיסוק. והעיקר – לדאוג לסימטריה מקבילה של חוק-יסוד: זכויות חברתיות, שהכנסת מופקדת לעשותו, לפני שהבג"ץ יוכל למוטט מערכת שלמה של חוקי עבודה בגין הסמכות שאנחנו הענקנו לו לפרש עכשיו את עליונות עקרון חופש העיסוק על פני עקרונות אחרים. לאחר מכן ובמקביל עלינו לקדם חקיקת יסוד שתגן על עובדים. ואז יכול להיות שהרבה מן הוויכוח שהיה בסעיף הקודם על מעמדה, על סמכותה של ההסתדרות ועל הזכות של העובדים להתארגן במקביל לעוצמות אחרות בחברה – היה נמנע.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם חוק-יסוד: מס ארגון? שכחת את חוק-יסוד: מס ארגון?

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי חברת הכנסת ענת מאור.

אני מבקש משר המשפטים להשיב למציעים. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכם, שההצעות הדחופות לסדר-היום התייחסו לפנייתו של שופט בית-המשפט העליון, המשנה לנשיא, ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

כבר אמר חברי חבר הכנסת דב שילנסקי, כי כאשר מכינים הצעת חוק, אם במשרד המשפטים ואם במשרד ממשלתי אחר, מגיעים לגיבוש הצעה ומעבירים אותה כתזכיר חוק לגורמים שיכולים לסייע לנו בחקיקה וחוות דעתם חשובה לנו. בין אותם גורמים נמצאים דרך קבע: השופטים, שפנייה אליהם נעשית באמצעות הנהלת בתי-המשפט ונשיאי בתי-משפט, לשכת עורכי-הדין, דקני הפקולטות למשפטים, משרדי הממשלה השונים. אנחנו נוהגים לקבל תגובות שופטים. אנחנו מעריכים את תגובותיהם בשל הניסיון שהצטבר אצלם, בשל למדנותם ויכולתם לתרום בשלב זה להתגבשות החוקים ולניסוחם.

שנית, אשר לפניית שופטים אל גורמים שמחוץ למערכת השיפוט, בעניין זה יש כללים שניסח ופרסם כבוד נשיא בית-המשפט העליון, וכללים אלה יש לכבד, ואני משוכנע שהשופטים יקפידו על כיבוד הכללים.

אשר להמלצות של כבוד השופט, המשנה לנשיא אהרן ברק, המלצות אלה כלולות היו במכתב שנשלח אלי ב-11 בינואר 1994, וידוע לי, כי כך כותב לי גם כבוד המשנה לנשיא אהרן ברק: "מכתב מקביל הנני כותב גם לחבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועת החוקה, חוק ומשפט". המלצות אלה, שהן לגופו של עניין ובאו לתרום לשיפור הליך החקיקה, הועברו על-ידי למחלקת החקיקה של משרד המשפטים, וזו שקלה ובחנה אותם והעבירה לי את חוות דעתה.

עם קבלת חוות הדעת, ביקשתי להביא את חוק-יסוד: חופש העיסוק, או ליתר דיוק, את התיקון המוצע לחוק-יסוד: חופש העיסוק, לדיון מחודש בוועדת השרים לענייני חקיקה, והבוקר התקיימה ישיבת הוועדה, והצעתי לחברי השרים בוועדה לאמץ את התיקונים, את הניסוחים שמציע כבוד המשנה לנשיא אהרן ברק, משום שהם נראים לי ענייניים, נכונים וטובים. הדיון התחיל בוועדה, ואינני רוצה לסכם את הדיון כרגע, משום שהוא יימשך מחר, ואני מקווה שיבוא מחר לידי סיכום, ואם רצוני יתקיים, הרי שתונח לפני הכנסת הצעה מתוקנת, התואמת את ניסוחיו של כבוד המשנה לנשיא.

אשר להערות ששמעתין כאן מחברת הכנסת ענת מאור באשר לחוק-יסוד: חופש העיסוק ולחוק-יסוד: הזכויות החברתיות, אומר רק זאת, שמאחר שהכנסת עומדת לדון במליאה בתיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק ובוועדת החוקה, חוק ומשפט, בחוק-יסוד: זכויות חברתיות, אומר שם בדיון את דברי, שחוקים חשובים אלה יהיו במרכז העיון ובמרכז הדיון. ואסתפק בדברים שאמרתי עכשיו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, עוד מעט תדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אוותר על זכותי אז.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מוותר על זכותך אז? בבקשה, שאלה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

רציתי לשאול את כבוד השר שאלה ברמה העקרונית, שיתייחס לסוגיה של חליפת המכתבים בין יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לבין ממלא-מקום נשיא בית-המשפט העליון. אני מתכוון להצעה שהועלתה בפנייה של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת דדי צוקר לממלא-מקום הנשיא בדבר הופעתו בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט, לצורך הבהרת עמדותיו שם. השאלה המתבקשת באופן הכללי היא: האם בסוגיות שאמורות להיות במחלוקת יש מקום ששופטים בבית-המשפט העליון אכן יופיעו במהלך חקיקה מסוג כזה, בתוך ויכוח בוועדה, על כל המשתמע בכך, ואני מבקש את עמדתך בעניין זה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מיכאל איתן.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש שאלת הבהרה, כי היתה פה אי-הבנה לגבי שר המשפטים, אם השר והיושב-ראש מסכימים.

אדוני השר, אני לא יודע איפה התקבלה התמונה הזו – והיא גם הובעה בדברים של חברת הכנסת ענת מאור – שאדוני השר הביע פה, בלשון המעטה, אי-שביעות רצון מזה שהיה מכתב של כבוד ממלא-מקום נשיא בית-המשפט העליון לוועדת החוקה, חוק ומשפט. ההתרשמות שלי לא היתה כזאת, אבל בטעות ייחסו לשר עמדה לא נכונה, ואני מכיר את השר, ברוך השם, כעורך-דין ובהרבה תחומים אחרים, ואני בטוח לגבי יחסו ולגבי הכבוד שהוא רוחש לכל בית-משפט, ולבית-המשפט העליון על אחת כמה וכמה.

לכן אני ממליץ לשר, כדי שדעתו לא תובן שלא כראוי, שיבהיר בלשון פשוטה את העמדה, כדי שלא ייחסו לשר דבר שאני בטוח שהוא לא עמדתו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת שילנסקי, אני מודה לך על השאלה, אבל חזקה על שר המשפטים שהוא יבהיר את העמדה שלו בצורה הברורה ביותר. אדוני שר המשפטים, הואל נא בבקשה – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

ואני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה – – –

היו"ר ר' אדרי:

רגע, זכותך, אתה רשום, אדוני, אתה תקבל את רשות הדיבור בזמן ובמועד.

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

האם על השופט ברק להופיע בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

באופן עקרוני. התייחסתי לעניין ושאלתי מה דעתך באופן עקרוני לגבי התופעה ששופטי בית-המשפט העליון מגיעים לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

שאלתם, אני מבקש לאפשר לקבל תשובה. אני מודה לכם. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הופעת שופטים בפני ועדה של הכנסת נתונה לאחריותו ולשיקול דעתו של כבוד נשיא בית-המשפט העליון, כראש המערכת, בגלל ההיבטים השונים של העניין. כבוד נשיא בית-המשפט העליון הוא שינחה את השופטים. נראה לי שזו הדרך הראויה.

אתה יודע ואני יודע שהיה מקרה או מקרים, אם כי בודדים ביותר, שבהם הופיע כבוד נשיא בית- המשפט העליון אישית בוועדת החוקה, בעניינים שנגעו לחוק שבמהותו עוסק בעבודת בתי-המשפט שלנו, בחוק בתי-המשפט שלנו. במיוחד כאשר ביקש לשכנע את חברי הוועדה לתמוך ברפורמה מסוימת בהליך השיפוט או בבתי-המשפט. לכן אמרתי, אם ראה הנשיא לדבר בשם המערכת ולייצג את עמדתה, ומצא לנכון לבוא, הרי שהדבר הוא בשיקולו ובסמכותו.

מאידך גיסא, העובדה היא שאינך רואה שופטים מרבים להופיע בוועדות הכנסת. הייתי אומר, כמעט שאינך רואה שופט מופיע בוועדות הכנסת, אלא אם הוא מנהל בתי-המשפט, הממונה על-ידי שר המשפטים כאחראי בפניו לניהול של בתי-המשפט. אז הוא לא מופיע כשופט אלא כמנהל בתי- המשפט, כפי שהסברתי. עכשיו צא וראה: אם שופטים יתנדבו להופיע בפני ועדת כנסת להביע דעה בעניין משפטי או בעניין אחר, חזקה על חבר הכנסת שיאמר, מה שכבוד השופט עושה מיוזמתו, גם אני מבקש לעשות מיוזמתי ולזמן את השופט אלי לוועדה, שיביע דעתו בעניין שאני מעוניין לשמוע. צריך לכן להיות ער לכך ולמשמעויות של הדבר הזה.

לכן אמרתי, שבעניין זה דרושה זהירות רבה. אין פה כלל קטגורי חותך, בבחינת איסור והיתר, וצריך להפעיל שיקול דעת ענייני, בהתאם לעניין, בהתאם למהות העניין ולזהותו של הפונה, כאשר, כפי שהסברתי, יש ראש למערכת ושיקול הדעת על-פי הכללים מסור לו.

לשאלתך, חברי חבר הכנסת דב שילנסקי, אתה רואה שבנושא הזה אני טורח לברור במלים, ואתה הרי מכיר אותי לא מהיום. כך עשיתי כשנשאלתי גם הבוקר. דברי הוקלטו, כך שמה שאמרתי מוקלט, ואני לא צריך, לא לחזור עליהם ולא להכחיש אותם. הסברתי, כשנשאלתי לאחר ישיבת ועדת השרים, שבהתחשב בשלב שבו היה ההליך החקיקתי, דהיינו, שאומנם הממשלה קיבלה החלטה אבל טרם הצגתי את הצעת הממשלה בפני הכנסת, עדיין אנחנו נתונים בשלב שבו שר המשפטים והממשלה יכולים גם לתקן את הצעתם ולהניחה מחדש על שולחן הכנסת כשהיא מתוקנת. מבחינה זו זה מייתר את הפנייה לוועדה, אלא אם כן אנחנו נחליט שלא לאמץ את ההצעות. אבל, עצם הפנייה הזאת כבר נאמר עליה די והותר, ואמרתי ברבים, שאני משאיר לנשיא בית-המשפט העליון להגיב בנושא.

יש מי שלמד מזה על ביקורת, יש מי שלמד מזה על הסתייגות. זו כבר פרשנות, איך אתה מפרש את המעט שאמרתי. ואידך זיל גמור. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. מה מציע אדוני?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע להסתפק בתשובתי. הרי הדוברים שרצו להביע את עמדתם הביעו אותה. בעצם זו היתה הזדמנות לדוברים להביע את עמדתם. הגבתי על הדברים, ואני חושב שאלה שביקשו להגיב קיבלו את מלוא האפשרות להגיב, ואני מציע להסתפק בכך. אני לא חושב שדבר זה ראוי כרגע לבחינה נוספת. יש תגובה, והיא פורסמה, של חברי הנכבד, יושב-ראש ועדת החוקה. עמדתו ידועה והיא פורסמה. אני חושב שמבחינה זו, בשלב זה אפשר לשים את הנקודה ולחזור לעניינים האחרים שעל סדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מקבל את הצעת שר המשפטים, גם מאחר שהצעתו היא הגיונית וגם מפאת כבוד בית-המשפט, שלא נמשיך לדוש בדבר הזה. נאמרו מספיק דברים מיותרים ולא צריך שייאמרו עוד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. יש הצעה אחרת לחבר הכנסת צוקר. אבל מאחר שהשר מבקש להסתפק בתשובתו, אני גם לא רוצה להפלות, מפני שנתתי לחבר הכנסת איתן להביע את דעתו. ודאי יש לך שאלה או דעה.

דוד צוקר (מרצ):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

מזמן לא מצאתי את עצמי מסכים כל כך בנושא פוליטי שנוי במחלוקת עם חבר הכנסת שילנסקי, כפי שמצאתי את עצמי היום. יש לכך סיבות, ניתחתי את זה עוד לפני הישיבות.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש לשנינו בעיה – גם לך וגם לי.

דוד צוקר (מרצ):

לא. אבל לשורת התקדימים שבצדק צייננו שילנסקי, אני רוצה להוסיף עוד תקדים מלפני כמה חודשים בלבד, אדוני השר. כבוד נשיא בית-המשפט המחוזי בתל-אביב מר אליהו וינוגרד זומן, ברשותו של נשיא בית-המשפט העליון כמובן, לוועדת החוקה. כלומר, המעשה הזה של הופעת שופט בוועדה, חבר הכנסת איתן, כל עוד הוא עניין שנעשה במשורה ובזהירות ובנושא קריטי, עדין, שנוי במחלוקת, ואם הוא נעשה בטוב טעם – יכול שייעשה.

אני אומר משהו שחוששים לומר אותו, חבר הכנסת איתן, אבל אני רוצה לומר אותו ובזה אני אסיים את דברי. הרי במעשה המשפט שותפים רבים. מצביע רק אחד, חבר הכנסת. אבל לפני כן אתה יודע, חבר הכנסת איתן, ויודע השר, יש דו-שיח ענף מאוד, פורמלי ושיאינו פורמלי. אני מעדיף, חבר הכנסת איתן, שחלק מן השיח הזה בין שופטים לבין ועדה, בין כל השותפים לעניין, לא ייעשה בצנעה, לא ייעשה במקומות פרטיים, לא רק במקומות פרטיים. יכול שייעשה דו-שיח פרטי, זה בסדר גמור. אבל מוטב שבנושאים כל כך גורליים, כפי שאכן עשה כבוד הנשיא אולשן בשעתו, ייעשה הדבר בפומבי, בגלוי. איננו עוסקים בשאלה של מה בכך אלא בשינוי של חוק-יסוד, לא מעשה של יום-יום הוא. לכן נדמה לי, שאם זה נעשה בזהירות, במשורה, באישור נשיא בית-המשפט העליון, זה יכול להיעשות ולא קורה שום אסון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת צוקר. אני מבקש לשאול את חברת הכנסת ענת מאור, האם גברתי מסתפקת בתשובתו של שר המשפטים?

ענת מאור (מרצ):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי. אני רוצה להודות לחברי הכנסת דב שילנסקי וענת מאור על הצעתם. אני גם רוצה להודות לשר המשפטים על תשובתו הממצה. אני חושב שטוב שהכנסת קיבלה את עמדת שר

המשפטים והיא לא תמשיך לדוש בנושא הזה, כהצעתו של סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי. אני מודה לכם.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

(תיקון מס' 10), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1993. יציג את החוק השר דוד ליבאי. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מסתכל סביבי, כבוד היושב-ראש וחברי הכנסת מיכאל איתן וענת מאור, שמכבדים אותנו בנוכחותם בשעה זו – אני מתכבד להביא בפניכם את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1993.

עניינה של הצעת חוק זו הוא תיקון ההוראות שבחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות המקומית) (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975, הנוגעות למינוי סגן ראש הרשות.

על-פי סעיף 14 לחוק זה, לראש רשות מקומית יכול להיות סגן אחד מבין חברי המועצה שמעמדו הוא מעמד של ממלא-מקום ראש הרשות, אם ראש הרשות נעדר, או שנבצר ממנו למלא תפקידו, או שחדל לכהן בטרם התחיל לכהן ראש רשות חדש.

הצעת החוק המובאת בזה מטרתה לאפשר מינוי שני סגנים במעמד של ממלא-מקום, ברשויות מקומיות גדולות שמספר תושביהן עולה על 250,000.

החוק המוצע קובע גם את סדר חלוקת תפקיד ממלא-המקום בין שני סגנים אלו, כל אימת שמתעורר הצורך בכך.

אבקש להעביר הצעת חוק זו לוועדת הפנים של הכנסת. אני מקווה שהיא מקובלת עליכם, באשר נראה לי שלא נעלמה מכם הסיבה לבקשות אלה בערים שבהן יש קואליציה מקיר לקיר. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשר המשפטים.

אני מבקש להודיע שרשימת הדוברים סגורה. ראשון הדוברים, חבר הכנסת מיכאל איתן, שלוש דקות. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אכן יצא המרצע מן השק. הסיפא של דבריך הבהיר את המשמעות של הצעת החוק הזאת. אני מודה לך על גילוי הלב, אבל תרשה לי לחלוק עליך בכל מה שקשור להצדקה של הבאת החוק בגין הסיבה שעליה הצבעת.

אכן אמרת שחדי עין בקרב הפוליטיקאים מבינים שמביאים לנו הצעת חוק שקשורה בהקמת קואליציות מקיר לקיר, והקואליציות האלה שמקימים בערים גדולות צריכות קבוצה גדולה יותר של אנשים שחיים בשכר כנבחר ציבור. כמובן, הקואליציה מקיר לקיר תגדיל את מספר הסגנים, תגדיל את מספר הלשכות, תגדיל את מספר המכונות הצמודות, הנהגים, הפקידים, המזכירות, והכול יצא מקיר לקיר ויפרח. אבל אני שואל, מה יקרה לחובות של הרשויות האלה – למעלה ממיליארד שקל?

פיני בדש (צומת):

בשנת 1993 בלבד, לא מצטבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה. בשנת 1993 הגירעון המצטבר מגיע למיליארד שקל. חזקה עליך, עמיתי, איש השלטון המקומי, חבר הכנסת בדש – כיוון שאתה ראש מועצה קטנה ולכן החוק לא נוגע לך – שאתה מדייק במספר. מיליארד שקל גירעון.

אדוני שר המשפטים, אני פונה אליך שתעשה את חשבון הנפש. האם הקואליציה מקיר לקיר לא היתה צריכה לבוא באיזו הצעה שיש בה סמליות של צמצום ההוצאות, של יכולת להתכווץ, של יכולת להקטין את הגירעונות האלה שמשפיעים על כל המשק הלאומי, שמעוותים את היכולת לטפל בחלק מהבעיות הסוציאליות, בבעיות הרווחה הקשות ובבעיות אחרות. אבל מה הססמה? הססמה היא, שכדי להצדיק את הקואליציות – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מייד מסיים, אדוני השר.

היו"ר ר' אדרי:

העלית אותי בדרגה, אדוני. אני מודה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היית שר והתואר של שר הוא שר. ואני מאחל לך שיעוד תהיה שר.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שמעתי שבזמן האחרון התפנה משרד בממשלה, משרד הבריאות.

פיני בדש (צומת):

לא. רבין יהיה גם שר הבריאות. הוא רגיל בכך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסיים את דברי ולומר כך: אני מאחל לקואליציות האלה מקיר לקיר, שהתוצאה שלהן תהיה לא ריבוי סגנים אלא קיצוץ בתקציבים וניהול יעיל, על מנת לחסוך בהוצאות מיותרות לשלטון המקומי. לכן, לפחות עד שהם לא יוכיחו שהם מסוגלים לנהל ביתר יעילות, אני לא חושב שיש לתת אישור להגדלת המנגנון ולהגדלת ההוצאות על-ידי ניפוח במשרות סגנים ולשכות וכיוצא באלה. לכן אתנגד לחוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת איתן.

חברי הכנסת, ממס' 2 ברשימת הדוברים ועד מס' 32 כל חברי הכנסת אינם. 30 חברי כנסת שנרשמו לדין אינם. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור. גם חברי הכנסת במקומות 34 ו-35 ברשימה אינם. אחרי חברת הכנסת ענת מאור, אחרון הדוברים יהיה חבר הכנסת פני בדש; שלוש דקות לכל אחד.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, אני קמתי לפני כמה דקות לוותר על רשות הדיבור, אבל דבריו של חבר הכנסת איתן החזירו אותי.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו מעטים ואני מבקש להקשיב. חברת הכנסת מאור לא הפריעה לאיש.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אני רוצה לתמוך בהצעת החוק, שכן אני רוצה להדגיש שתפיסה ביזורית צריכה להעניק את הסמכויות ואת האפשרות לשלטון המקומי למלא את תפקידו כשורה. ההנאה שכולנו לוקחים לעצמנו בכל פעם להטיל דופי, כפי שאמרנו בסעיף הקודם, במוסד נבחר אחר היא טעות. אם רוצים להעביר סמכויות ולאפשר לרשות המקומית לנהל נכון את ענייניה, הרי שאין בזה ניפוח.

אני חושבת שההצעה היא עניינית. בין היתר היא תאפשר, דווקא בגלל האיזון שבה, לבלום תופעות קריטיות מאוד של גידול מספר הסגנים בצורה בלתי אחראית. אם המידע שהגיע אלי היום הוא מדויק, שרשות מקומית שרצתה להביא את דבריה בפנינו על העוני ועל העומס הקיים בה, והיא מינתה 12 סגנים לראש העיר – 12 סגנים, אני עכשיו בודקת את זה – על זה כמובן צריך להתריע. אבל לאפשר מה שהשר הציע, ממשל ומינהל תקין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

כמה חברי מועצה יש שם שהיא יכולה למנות 12 סגנים?

ענת מאור (מרצ):

פרט לחבר מועצה אחד כל אחד נהפך לסגן, ואותה רשות מקומית באה אל הכנסת להציג את מצבה העגום, ובסטטיסטיקות היא מתנוססת בראש הטורים במצב העוני וכו'.

לפיכך אני מציעה לחבר הכנסת איתן להצטרף לתמיכה בהצעת החוק. אם יש השגות, אם יש דברים שצריך לתקן לגבי הגודל של הרשות המקומית, אפשר לעשות זאת בין קריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית. אבל צריך לתת את הסמכות ואת האפשרות לרשות המקומית לנהל בצורה מסודרת את השלטון המקומי. זה חלק מהאחריות שלנו, אם דוברי אמת אנחנו, שאנחנו רוצים לבזר ולהעביר סמכויות, עוצמה, השכלה, חינוך, תרבות, תעסוקה, קליטה. בכל רשות שאני מסתובבת בה אני נוכחת לדעת עד כמה הדברים נקבעים בשטח, עד כמה ארגון נכון ויחס נכון הם שנותנים את הטון, ולא רק החקיקה שמתבצעת פה.

לפיכך, אל לנו לעמוד בדרך בנושא הזה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת מאור. אחרון הדוברים, חבר הכנסת פני בדש. שלוש דקות.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יצאתי קצת מבולבל מהעניין. שמעתי שהחוק הזה בא לסדר את ענייני הקואליציה בתל-אביב, אבל בעצם אתה יוצר בעיה ברשויות המקומיות. צריך להיות ברור, שהעלות של סגן ראש עיר נעה בין 250,000 ל-300,000 ש"ח, וזה הרבה מאוד כסף. אם ניקח לדוגמה את עומר, יש לי זכות למנות סגן בשכר ואני לא ממנה סגן. בערך של הכסף הזה אני מחזיק יום לימודים ארוך במשך שנה.

יש כאן בעיה. אם אתה מגביל היום וקובע שברשות שיש בה יותר מ-250,000 תושבים מותר למנות שני סגנים, זה בסדר. הבעיה היא מה תעשה עם כל הרשויות שבהן יש שלושה סגנים בשכר, חמישה, שמונה. האם על-פי החוק הזה תאלצו את ראשי הרשויות לפטר את הסגנים האלה? על-פי החוק ראשי הרשויות יאלצו לפטר את הסגנים. ואם רמזת שהחוק הזה בא לפתור בעיות קואליציה ברשויות המקומיות, הוא יהרוס את כל הקואליציות ברשויות המקומיות. בירושלים יש שמונה סגנים בשכר, בבאר-שבע יש שלושה סגנים בשכר.

רן כהן (מרצ):

את הקואליציה בירושלים באמת צריך להרוס.

פני בדש (צומת):

אני מברך על החוק. בניגוד לחבר הכנסת מיכאל איתן, שחושב שהחוק יגרום לבזבז כי יהיו שני סגנים בשכר ביישוב שיש בו מעל 250,000 נפש, אני חושב שהחוק הזה דווקא יצמצם את ההוצאות,

כי רשויות בסדר גודל כזה מחזיקות לפחות שלושה סגנים בשכר. סגנים בתואר הן יכולות להחזיק כמה שהן רוצות.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש שתי דרכי מינוי סגנים, לפי סעיפים שונים בחוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש. זמנו כל כך קצר.

פיני בדש (צומת):

חבר הכנסת איתן, רצית לשאול.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש, יש סדר.

פיני בדש (צומת):

יש פה דיון על חוק. אנחנו צריכים לדעת איך להצביע.

היו"ר ר' אדרי:

עם כל הכבוד, אדוני, יש סדר. אתה לא יכול לשאול: מה אתה רוצה לשאול? אנחנו חייבים לשמור על כבודה של הכנסת.

פיני בדש (צומת):

עיינתי בחוק והבנתי ממנו, שההגבלה היא לשני סגנים בעיר המונה יותר מ-250,000 נפש. עד 250,000 נפש זה סגן אחד. אם זו לשון החוק, אתמוך בחוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בדש. אני מבין שאנחנו ניגשים להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע, רגע, מה קורה כאן?

היו"ר ר' אדרי:

מה קורה כאן?

מיכאל איתן (הליכוד):

אין דברי תשובה?

היו"ר ר' אדרי:

אולי השר מוותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש שני דברים שאני חושב שכדאי שיובהרו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, הבמה שלך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את הדברים האלה התכבדתי להגיד לא בתור ממלא-מקום שר הבריאות אלא כממלא-מקום שר הפנים. המעט שרציתי להוסיף הוא, שאתם ערים לכך שבירושלים

לראש העיר יש שבעה או שמונה סגנים על-פי חוק מיוחד. כאן מבקשים בשתי ערים גדולות אחיות, תל-אביב וחיפה, לאפשר שני סגנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, נדמה לי שיש שתי אפשרויות למינוי סגנים. האחת, על-פי הסעיף שעליו אנחנו דנים; והשנייה באישור שר הפנים בתקנות להגביל את מספר הסגנים.

רן כהן (מרצ):

יש שלושה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה יודע שעכשיו שר הפנים עסוק מאוד ולא רוצים להעסיק אותו באמצעות סעיף כזה. באים ישר, אומרים את האמת, ואומרים לכנסת, ומבקשים לאשר בערים כל כך גדולות, רבות אוכלוסין, לסייע בשלום-בית בכל מקום, גם בעירייה וגם בבתים השונים, והמבין מבין. לכן, מה אתה שואל שאלות קשות?

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה בסך הכול יהיו? מה יהיה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני יודע. אינני יכול להשיב לך, אלא את אשר לפני. הבקשה היא לאפשר שני סגנים לראש עיר בערים גדולות כתל-אביב וחיפה.

היו"ר ר' אדרי:

בלאו הכי זה עובר להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

אני מודה לשר המשפטים על גילוי הלב.

אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1993, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שישה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעת החוק הועברה לוועדת הפנים להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

לפני שאני נועל את הישיבה, אני מבקש לתקן את ההצבעה בדבר עמדת הממשלה כלפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני הצבעתי במקומו של סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי, ואני מבקש שהצבעתי תבוא במקום הצבעתו של סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי.

תם סדר-היום. מחר, יום רביעי, כ"א בשבט, נפתח את הישיבה בשעה 11:00.

הישיבה נעולה. תודה לכל חברי הכנסת העומדים, תודה, אדוני המזכיר, תודה סגנית המזכיר, תודה לצוות הבית. אני מודה לכם, להתראות מחר בבוקר. לילה טוב לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 20:24.